

GLÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

**INFORMACJA O SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ KRAJU
I-III KWARTAŁ 2008 R.**

Warszawa, 22 października 2008 r.

Spis treści

	strona
Wstęp	3
Podstawowe wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju według kwartałów	5
Ludność.....	6
Rynek pracy	7
Rolnictwo	12
Przemysł.....	20
Budownictwo	25
Budownictwo mieszkaniowe	28
Rynek wewnętrzny.....	30
Transport	32
Łączność.....	34
Handel zagraniczny.....	35
Rachunek bieżący bilansu płatniczego na bazie transakcji.....	42
Ceny	44
Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	54
Budżet państwa	58
Pieniądz.....	61
Giełdowy rynek papierów wartościowych.....	64
Przyjazdy i wyjazdy z Polski – ruch graniczny z krajami spoza strefy Schengen.....	67
Wybrane wskaźniki sytuacji gospodarczej kraju	69
Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne dla Unii Europejskiej	72

Uwaga:

Główny Urząd Statystyczny prezentuje w Internecie publikację „Polska – wskaźniki makroekonomiczne”, zawierającą obszerny zestaw kwartalnych i rocznych wskaźników makroekonomicznych (wersja polska i angielska).

Publikacja składa się z trzech części, bieżąco aktualizowanych. W części I zawarte są kwartalne wskaźniki makroekonomiczne od 1997 r. (20 szeregów czasowych), w części II – statystyczne wskaźniki gospodarcze w rozszerzonym zakresie w układzie kwartalnym, począwszy od 1997 r. (blisko 460 szeregów czasowych), a w części III – roczne wskaźniki gospodarcze od 1995 r. (odpowiednio ponad 260).

Publikacja udostępniona jest **nieodpłatnie**.

Adres w Internecie: www.stat.gov.pl

Wstęp

W okresie styczeń–wrzesień br. utrzymało się relatywnie wysokie tempo wzrostu gospodarczego, jednak w III kwartale było ono nieco wolniejsze niż w I półroczu. Odnotowano osłabienie dynamiki produkcji sprzedanej przemysłu w skali roku oraz bardzo wysokiego wzrostu produkcji budowlano-montażowej i sprzedaży detalicznej. Na rynku pracy obserwowano pozytywne tendencje – spadkowi bezrobocia w kolejnych miesiącach towarzyszył dalszy wzrost zatrudnienia, jednak w III kwartale był on wolniejszy niż po sześciu miesiącach br. Utrzymujący się od końca 2006 r. wysoki wzrost przeciętnych wynagrodzeń realnych uległ w ostatnim kwartale br. pewnemu ograniczeniu, w związku z nieco wolniejszym wzrostem płac nominalnych i szybszą niż w poprzednich okresach dynamiką cen towarów i usług konsumpcyjnych. Przedsiębiorstwa objęte badaniami koniunktury w październiku br. wskazywały wzrost niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej.

Po dziewięciu miesiącach br. produkcja sprzedana przemysłu była wyższa niż przed rokiem o 6,8% (w III kwartale wzrost o 3,4%, wobec 8,5% w dwóch poprzednich kwartałach). Nadal najszybciej rosła sprzedaż w przedsiębiorstwach wytwarzających głównie dobra inwestycyjne – o ok. 16% oraz konsumpcyjne trwałe – o ok. 15%. Wyższy niż przeciętnie był wzrost produkcji w działach i grupach uznawanych za nośniki postępu technicznego (17,0%), a ich udział w ogólnej wartości produkcji sprzedanej przedsiębiorstw przemysłowych zwiększył się w skali roku do 16,3%.

Produkcja budowlano-montażowa w okresie trzech kwartałów br. nadal wykazywała stabilny wzrost - 15,5% w ujęciu rocznym, przy wyższej niż przeciętna w sektorze przedsiębiorstw dynamice zatrudnienia (wzrost o 9,6%) oraz wynagrodzeń (o 14,7%).

Badania koniunktury przeprowadzone w październiku br. wskazują na ograniczanie krajowego i zagranicznego bieżącego portfela zamówień przez przedsiębiorstwa działające w przetwórstwie przemysłowym oraz rozszerzanie krajowego portfela zamówień (w mniejszym stopniu niż w poprzednich miesiącach) przez firmy budowlane. Prognozy w tym zakresie są znacznie mniej korzystne od formułowanych we wrześniu. Pozytywne przewidywania dotyczące produkcji są również ostrożniejsze niż przed miesiącem. Wśród barier wskazywanych przez firmy zmalało znaczenie m.in. niedoboru wykwalifikowanych pracowników oraz niedoboru surowców i materiałów z przyczyn pozafinansowych, zwiększyła się natomiast odczuwalność niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej oraz niedostatecznego popytu.

Sprzedaż detaliczna zrealizowana w okresie trzech kwartałów br. była o 11,4% wyższa niż przed rokiem. Na osłabienie dynamiki sprzedaży w kolejnych kwartałach wpłynęły m.in. pogarszające się od początku roku wyniki w grupach: żywność, napoje i wyroby tytoniowe, pozostałe oraz pojazdy samochodowe, motocykle, części (gdzie w ostatnich trzech miesiącach notowano spadki sprzedaży).

Dynamika obrotów towarowych w handlu zagranicznym w okresie ośmiu miesięcy była niższa niż przed rokiem w złotych i w euro, zwłaszcza z krajami rozwiniętymi, w tym z krajami Unii Europejskiej. Szybciej rósł import niż eksport, co wpłynęło na pogłębienie ujemnego salda wymiany. Deficyt obrotów odnotowano ze wszystkimi grupami krajów, z wyjątkiem wymiany z Unią Europejską. W wyniku niekorzystnych relacji cenowych w obrotach z krajami Europy Środkowo-Wschodniej oraz Unii Europejskiej w okresie styczeń–lipiec, pogorszeniu uległ wskaźnik terms of trade ogółem ze 102,6 przed rokiem do 98,6.

Na rynku pracy w okresie trzech kwartałów br. kontynuowany był wzrost zatrudnienia (o 5,2%), przy czym w kolejnych kwartałach dynamika ulegała zmniejszeniu. W rezultacie dalszego, choć słabnącego, spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych (do 1376,6 tys.) stopa bezrobocia we wrześniu br. obniżyła się do 8,9%. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych niższy niż przed rokiem był udział osób długotrwale bezrobotnych i bez kwalifikacji zawodowych, wyższy natomiast osób młodych i powyżej 50 roku życia.

Po wysokim wzroście w I półroczu, w tym zwłaszcza w II kwartale, w okresie lipiec–wrzesień br. dynamika wynagrodzeń zarówno w ujęciu nominalnym, jak i ich siły nabywczej, uległa osłabieniu. Po trzech kwartałach br. obserwowano szybszy niż przed rokiem wzrost przeciętnych miesięcznych płac nominalnych brutto w sektorze przedsiębiorstw (11,3%) oraz podobny do ubiegłorocznego – płac realnych (6,8%). W okresie dziewięciu miesięcy br. siła nabywczą emerytur i rent brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych była wyższa niż przed rokiem o 3,5%, a rolników indywidualnych – o 0,1%.

W kolejnych kwartałach br. tempo wzrostu cen konsumpcyjnych zwiększało się, m.in. w wyniku rosnących cen w zakresie mieszkania, przy stopniowo słabnącej, ale nadal wysokiej, dynamice cen żywności i napojów bezalkoholowych. Po dziewięciu miesiącach br. wzrost cen konsumpcyjnych w skali roku był wyższy od notowanego przed rokiem (4,4%, wobec 2,1%). Ceny producentów z kwartału na kwartał wykazywały wolniejsze tempo wzrostu, przy czym w okresie styczeń–wrzesień br. w przemyśle rosły one nieznacznie szybciej niż przed rokiem (2,5%). W budownictwie wzrost cen był niższy niż po trzech kwartałach ub. roku i wyniósł 5,7%.

Na rynku rolnym we wrześniu br. notowano m.in. dalszy spadek w ujęciu miesięcznym cen zbóż i mleka oraz wzrost cen żywca wieprzowego. Pomimo stopniowej poprawy relacji cen, wskaźnik opłacalności tuczu trzody chlewnej utrzymał się na niskim poziomie. Lipcowe badanie wskazało na pogłębienie tendencji spadkowych w pogłowie trzody chlewnej. Szacuje się, że tegoroczne zbiory zbóż będą zbliżone do ubiegłorocznych, a pozostałych ziemiopłodów – mniejsze. Dużo wyższe od klęskowych sprzed roku będą natomiast zbiory owoców.

Realizacja budżetu państwa po dziewięciu miesiącach br. była wyższa po stronie dochodów niż wydatków, a deficyt w wysokości 4,2 mld zł stanowił 15,5% kwoty założonej w ustawie budżetowej na 2008 r.

Podstawowe wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju wg kwartałów

Wyszczególnienie a – analogiczny okres poprzedniego roku=100 b – okres poprzedni=100 c – miesiąc kończący kwartał (grudzień poprzedniego roku=100)	2007				2008			
	kwartały							
	I	II	III	IV	I	II	III	I–III
Ludność (w końcu okresu) w tys.	38116	38116	38125	38116	38110	38116	38136 ¹⁾	38130
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ²⁾ w tys.	5067	5125	5175	5232	5370	5389	5412	5390
a	104,1	104,8	105,0	105,0	106,0	105,1	104,6	105,2
Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys. ...	9175	9191	9190	9200	9218	9223	9281	9241
a	100,3	100,4	100,5	100,5	100,5	100,3	101,0	100,6
Liczba bezrobotnych (w końcu okresu) w tys.	2232,5	1895,1	1777,8	1746,6	1702,2	1455,3	1376,6	x
a	79,1	76,2	75,2	75,6	76,2	76,8	77,4	x
Stopa bezrobocia (w końcu okresu) w %	14,3	12,3	11,6	11,2	10,9	9,4	8,9	x
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych	a	102,0	102,4	102,0	103,5	104,1	104,3	104,7
b	100,7	101,2	99,9	101,6	101,5	101,4	100,2	x
c	100,7	102,0	101,9	103,5	101,1	102,4	102,7	102,1
Ceny produkcji sprzedanej przemysłu	a	103,3	102,0	101,7	102,3	103,0	102,5	102,1
Przeciętne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ²⁾³⁾ w zł	2737,78	2812,61	2891,06	3105,06	3049,86	3152,36	3190,35	3131,03
Przeciętne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw ²⁾³⁾	a	105,9	106,5	108,1	106,5	107,2	107,7	105,6
Przeciętna realna emerytura i renta z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych brutto	a	103,6	99,2	99,5	98,1	99,8	105,2	105,2
Przeciętna realna emerytura i renta rolników indywidualnych brutto	a	102,1	97,7	97,9	96,4	97,5	101,4	101,0
Mieszkania oddane do użytkowania od początku roku w tys.	27,0	52,8	87,0	133,7	35,2	68,2	107,0	x
Produkcja sprzedana przemysłu ²⁾⁴⁾ (ceny stałe) a	113,0	108,5	108,1	109,6	108,5	108,5	103,4	106,8
Produkcja budowlano-montażowa ²⁾⁵⁾ od początku roku (ceny stałe)	a	151,1	130,2	120,2	115,7	117,4	118,2	115,5
Rentowność obrotu brutto ⁶⁾ od początku roku w %	6,1	6,5	6,4	6,1	5,8	6,0	.	x
Rentowność obrotu netto ⁶⁾ od początku roku w %	4,9	5,3	5,2	5,0	4,6	4,8	.	x
Handel zagraniczny ⁷⁾ (od początku roku)								
eksport w mln euro	24229,7	49038,2	74568,2	101838,7	28267,0	58054,8	76472,9 ⁸⁾	x
import w mln euro	28015,7	57419,2	87447,5	120389,5	33354,3	69113,6	91694,5 ⁸⁾	x
saldo w mln euro	-3786,0	-8381,0	-12879,3	-18550,8	-5087,3	-11058,8	-15221,6 ⁸⁾	x
Budżet państwa (od początku roku)								
dochody w mln zł	55396,5	115346,7	174924,3	236367,5	64659,5	127572,9	192404,7	x
wydatki w mln zł	60573,5	118993,3	174745,4	252323,9	62856,6	131029,2	196595,6	x
wynik w mln zł	-5177,0	-3646,6	178,9	-15956,4	1802,9	-3456,3	-4190,9	x
PKB	a	107,4	106,5	106,5	106,5	106,0	105,8	.
spożycie indywidualne	a	106,7	104,8	104,8	103,5	105,6	105,5	.
nakłady brutto na środki trwałe	a	123,8	119,0	116,7	115,2	115,7	115,2	.

1) Dane wstępne.

2) W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

3) Łącznie z obowiązkową składką na ubezpieczenia społeczne.

4) Dynamikę produkcji sprzedanej przemysłu podano w cenach bazowych, tj. bez obciążeń podatkami VAT i akcyzowym, ale łącznie z dotacjami przedmiotowymi.

5) Produkcja budowlano-montażowa wykonana systemem zleceń przez podmioty budowlane na terenie kraju. Dynamikę produkcji budowlano-montażowej podano w cenach bazowych.

6) Dane dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 49 osób bez względu na rodzaj działalności.

7) Od I kwartału 2008 r. – dane tymczasowe.

8) Dane za okres styczeń–sierpień.

Ludność

Według wstępnych szacunków, w dniu 30 września br. **ludność** Polski liczyła ok. 38136 tys. osób, tj. o ponad 10 tys. więcej niż przed rokiem oraz o ponad 20 tys. więcej w porównaniu z końcem grudnia ub. roku. Wzrost ten nastąpił w wyniku znacznego zwiększenia się liczby urodzeń, pomimo wyższej niż przed rokiem liczby zgonów oraz ujemnego salda migracji zagranicznych na pobyt stały, które wyniosło ponad 12 tys.

W piątym z kolei roku obserwowany jest wzrost liczby urodzeń. W okresie trzech kwartałów br. zarejestrowano nieco ponad 316 tys. **urodzeń żywych**, tj. o prawie 22 tys. więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Współczynnik urodzeń wzrósł o 0,8 pkt i wyniósł 11,1‰.

Od stycznia do września br. **zmarło** ponad 283 tys. osób, tj. o ok. 5 tys. więcej niż przed rokiem; współczynnik zgonów wzrósł o 0,2 pkt do poziomu 9,9‰. Obserwowane z roku na rok coraz wolniejsze tempo wzrostu liczby zgonów może świadczyć o stabilizacji poziomu umieralności w Polsce.

Liczba **zgonów niemowląt** pozostała na poziomie zbliżonym do notowanego przed rokiem i wyniosła niespełna 1,8 tys. dzieci w wieku poniżej 1 roku życia. Współczynnik wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych obniżył się o 0,3 pkt do poziomu 5,6‰.

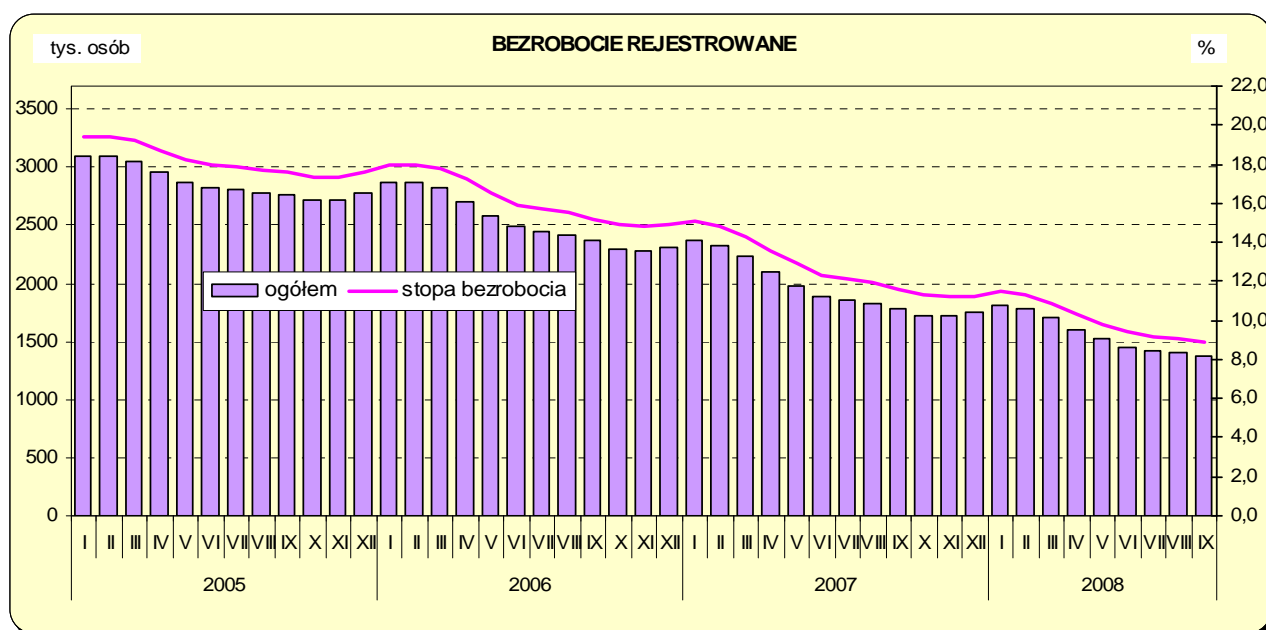
W wyniku pozytywnych zmian w poziomie urodzeń przyrost naturalny był dwukrotnie wyższy niż przed rokiem i wyniósł ponad 32 tys. Szacuje się, że przeciętnie – na każde 10 tys. ludności – przybyło 11 osób (w ub. roku 6 osób).

W czwartym z kolei roku obserwowany jest wzrost liczby nowozawieranych małżeństw. W okresie styczeń–wrzesień br. zawarto ponad 206 tys. **związków małżeńskich** (o ok. 12 tys. więcej niż przed rokiem), w tym ok. 70% z nich stanowiły małżeństwa wyznaniowe. Współczynnik małżeństw wzrósł o 0,4 pkt do poziomu 7,2‰.

Rozwiodło się blisko 43 tys. par małżeńskich, tj. ok. 1,2 tys. więcej niż w ub. roku; współczynnik rozwodów pozostał na poziomie sprzed roku i wyniósł 1,5‰. Zmniejszyła się natomiast (o ok. 0,6 tys.) liczba **separacji** do ok. 2,5 tys.

Rynek pracy

W okresie styczeń–wrzesień br. utrzymywały się obserwowane w ostatnich latach pozytywne tendencje na rynku pracy, jednak skala korzystnych zmian w kolejnych kwartałach br. była coraz mniejsza. Wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rocznym był nadal znaczny, ale w trzecim kwartale br. mniejszy niż w dwóch poprzednich. W wyniku dalszego, choć stopniowo słabnącego spadku liczby bezrobotnych, we wrześniu br. po raz kolejny obniżyła się stopa bezrobocia rejestrowanego. Wśród osób zarejestrowanych niższy niż przed rokiem był udział osób długotrwale bezrobotnych i bez kwalifikacji zawodowych, wzrósł natomiast odsetek osób młodych i powyżej 50 roku życia.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosło 5390,4 tys. osób i było o 5,2% wyższe niż przed rokiem (wobec wzrostu w analogicznym okresie ub. roku o 4,6%). Najwyższy wzrost przeciętnego zatrudnienia notowano w sekcjach: budownictwo (o 9,6%), obsługa nieruchomości i firm (o 9,4%) oraz handel i naprawy (o 8,3%). Podobnie jak w poprzednich latach, przeciętne zatrudnienie zmniejszyło się w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę (o 0,5%) oraz górnictwie (o 0,3%).

Przeciętne zatrudnienie w poszczególnych sekcjach sektora przedsiębiorstw kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	IX 2008		I–IX 2008	
	w tys.	analogiczny okres poprzedniego roku=100	w tys.	analogiczny okres poprzedniego roku=100
Sektor przedsiębiorstw	5403,5	104,1	5390,4	105,2
w tym:				
Przemysł	2619,5	101,4	2633,2	103,0
górnictwo	179,3	100,9	177,7	99,7
przetwórstwo przemysłowe	2241,7	101,5	2257,3	103,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	198,5	100,0	198,2	99,5
Budownictwo	393,8	108,4	387,0	109,6
Handel i naprawy	1043,8	107,6	1029,5	108,3
Hotele i restauracje	97,3	107,0	97,5	107,9
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	528,1	103,7	527,4	104,0
Obsługa nieruchomości i firm	540,6	108,1	537,3	109,4

Wśród działów/grup o znaczącym udziale w zatrudnieniu, największy wzrost przeciętnego zatrudnienia miał miejsce w: produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 11,8%), handlu detalicznym; naprawie artykułów użytku osobistego i domowego (o 9,4%), wznoszeniu budynków i budowli; inżynierii lądowej i wodnej (o 9,3%), produkcji wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych (o 8,7%) oraz handlu hurtowym i komisowym (o 8,2%).

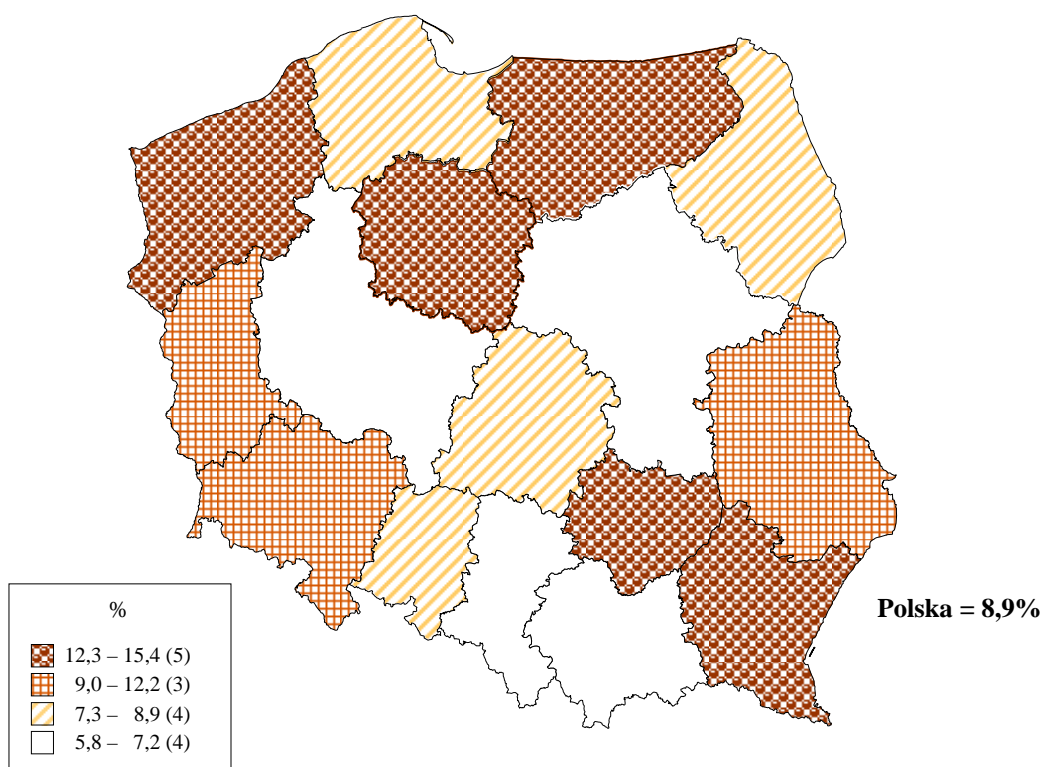
Spadek zatrudnienia odnotowano m.in w produkcji odzieży i wyrobów futrzarskich (o 4,8%), górnictwie węgla kamiennego i brunatnego; wydobywaniu torfu (o 1,4%) oraz wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,1%).

We wrześniu br. **przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw** ukształtowało się na poziomie 5403,5 tys. osób i zwiększyło się w skali roku o 4,1% (przed rokiem wzrost o 4,7%).

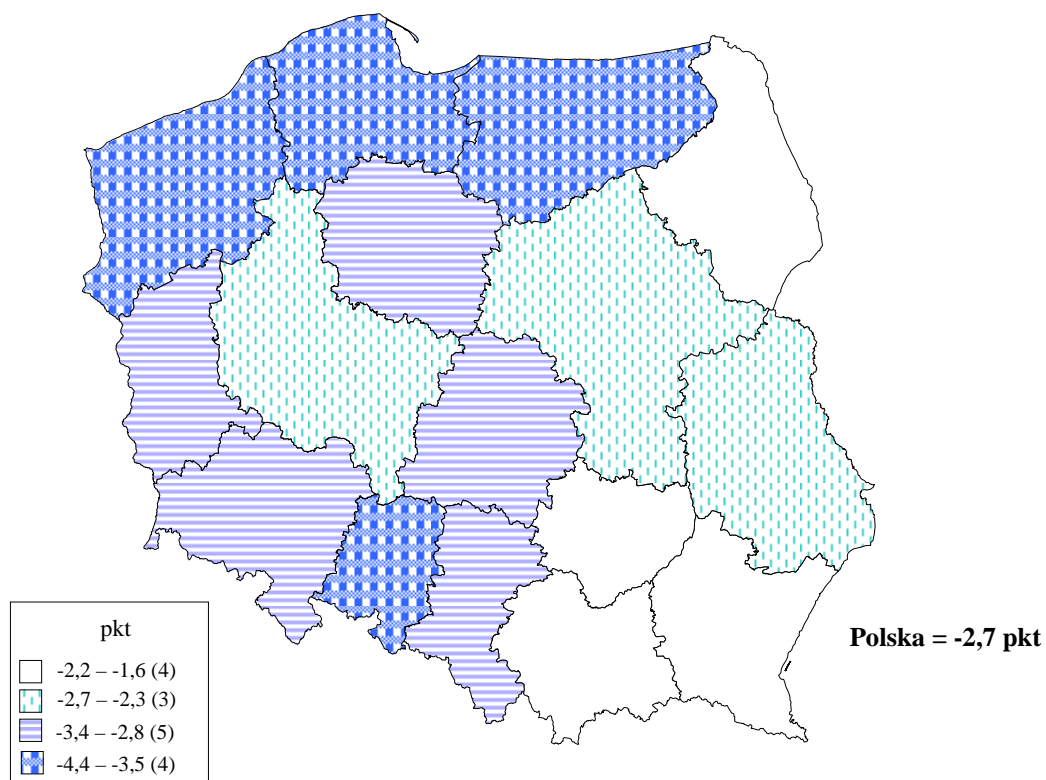
W końcu września br. liczba **bezrobotnych zarejestrowanych** w urzędach pracy wyniosła 1376,6 tys. i była mniejsza o 27,8 tys. od notowanej przed miesiącem oraz o 401,2 tys. – przed rokiem. **Stopa bezrobocia** zmniejszyła się do 8,9% (o 0,2 pkt w porównaniu z poprzednim miesiącem i o 2,7 pkt w ujęciu rocznym). W stosunku do września ub. roku stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się we wszystkich województwach, najbardziej w zachodniopomorskim (o 4,4 pkt), pomorskim oraz warmińsko-mazurskim (po 3,6 pkt). We wrześniu br. najwyższe wskaźniki bezrobocia odnotowano w woj. warmińsko-mazurskim (15,4%) oraz świętokrzyskim (13,2%), a najniższe – w woj. wielkopolskim (5,8%) i śląskim (6,7%).

STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO

Stan w końcu września 2008 r.

ZMIANY STOPY BEZROBOCIA REJESTROWANEGO

W okresie wrzesień 2007 r. – wrzesień 2008 r.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych i stopa bezrobocia kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2007				2008		
	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII	I–III	IV–VI	VII–IX
Bezrobotni zarejestrowani (w końcu okresu):							
w tys. osób	2232,5	1895,1	1777,8	1746,6	1702,2	1455,3	1376,6
analogiczny okres poprzedniego roku=100....	79,1	76,2	75,2	75,6	76,2	76,8	77,4
Bezrobotni nowo zarejestrowani:							
w tys. osób	632,9	535,6	653,2	669,5	587,0	527,0	645,2
analogiczny okres poprzedniego roku=100....	87,9	93,4	93,7	95,4	92,7	98,4	98,8
Bezrobotni wyrejestrowani:							
w tys. osób	709,9	873,0	770,5	700,7	631,4	773,9	724,0
analogiczny okres poprzedniego roku=100....	105,8	96,2	93,9	92,7	88,9	88,7	94,0
Płynność bezrobocia (napływ-odpływ)	-77,0	-337,4	-117,3	-31,2	-44,3	-246,9	-78,8
Stopa bezrobocia (w końcu okresu) w %	14,3	12,3	11,6	11,2	10,9	9,4	8,9

W okresie trzech kwartałów br. liczba **nowo zarejestrowanych** bezrobotnych wyniosła 1759,2 tys. osób i była o 3,4% niższa niż przed rokiem. Wśród nowych rejestracji większość nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, ale ich udział spadł w stosunku do roku poprzedniego (o 0,4 pkt do 79,1%). Zmniejszył się natomiast odsetek bezrobotnych dotychczas niepracujących – z 29,3% w okresie styczeń-wrzesień ub. roku do 28,2%.

Z ewidencji bezrobotnych od początku br. **skreślono** 2129,2 tys. osób, tj. o 9,5% mniej niż w okresie styczeń-wrzesień ub. roku. Główną przyczynę wyrejestrowania, podobnie jak przed rokiem stanowiło podjęcie pracy, w wyniku którego status bezrobotnego utraciło 821,2 tys. osób (przed rokiem 985,1 tys.), ale udział tej grupy w ogółem wyrejestrowanych zmniejszył się – z 41,9% przed rokiem do 38,6%. Pracę niesubsydiowaną (w tym sezonową) podjęło 680,6 tys. osób, tj. znacznie mniej (o 19,7%) niż w analogicznym okresie ub. roku, natomiast subsydiowaną (m.in. prace interwencyjne i roboty publiczne) – 140,6 tys. osób, tj. o 2,5% więcej w ujęciu rocznym. Spośród pozostałych osób wykreślonych z ewidencji, zwiększył się w skali roku udział osób wyrejestrowanych w związku z rozpoczęciem szkolenia lub stażu u pracodawców (o 0,8 pkt do 12,2%). Udział osób, które nabyły prawa emerytalne lub rentowe pozostał bez zmian w stosunku do ub. roku i wyniósł 0,6%. Zwiększył się natomiast odsetek osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy – do 31,2% (wobec 30,3% przed rokiem). Wzrósł również udział osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu bezrobotnego (o 1,2 pkt do 5,7%).

Bez prawa do zasiłku pozostawało w końcu września br. 1163,4 tys. osób, a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zmniejszył się w skali roku o 2,5 pkt (do 84,5%).

Do osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy należą m.in. długotrwale bezrobotni¹, których udział w zarejestrowanych ogółem w końcu września zmniejszył się znacznie w ujęciu rocznym – o 8,6 pkt, do 55,5%. Zwiększył się odsetek osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (o 0,5 pkt do 21,6%) oraz osób młodych (do 25 roku życia), które stanowiły 20,7% bezrobotnych ogółem (o 1,2 pkt więcej niż przed rokiem). Kwalifikacji zawodowych nie posiadało 29,9% zarejestrowanych (spadek w skali roku o 1,0 pkt), 8,6% samotnie wychowywało co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, natomiast 4,8% stanowili niepełnosprawni (przed rokiem 3,7%).

W okresie trzech kwartałów br. do urzędów pracy zgłoszono 945,0 tys. **ofert zatrudnienia**, tj. 4,5% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku. Więcej niż przed rokiem stanowiły oferty z sektora publicznego (25,6% ogółu ofert, wobec 24,6% przed rokiem). Spośród wszystkich ofert 16,0% stanowiły staże (w ubiegłym roku 15,2%). Z danych na koniec września wynika, że liczba ofert niewykorzystanych dłużej niż jeden miesiąc zmniejszyła się w ujęciu rocznym o 0,9% i stanowiła 34,6% ogółu dostępnych ofert (wobec 35,5% przed rokiem).

W końcu września br. 236 zakładów pracy **zadeklarowało zwolnienie** w najbliższym czasie 15,6 tys. pracowników, w tym z sektora publicznego – 1,4 tys. osób (przed rokiem odpowiednio 133 zakłady, 5,8 tys. pracowników, w tym z sektora publicznego – 1,4 tys. osób).

W okresie trzech kwartałów br. zarejestrowano 12,8 tys. **strajków**, w których uczestniczyło 208,5 tys. pracowników, tj. 47,2% zatrudnionych w jednostkach, gdzie strajki te wystąpiły (w analogicznym okresie ub. roku odpowiednio 1,7 tys. strajków, 35,9 tys. strajkujących pracowników). Straty czasu pracy z tytułu uczestnictwa w strajkach wyniosły 1407,6 tys. roboczogodzin, tj. prawie 7 godzin nieprzepracowanych przez 1 strajkującego (w analogicznym okresie ub. roku odpowiednio 1108,7 tys. roboczogodzin, tj. 31 godzin). Były to głównie kilkugodzinne strajki pracowników placówek oświatowych i pracowników działalności pocztowej i kurierskiej oraz strajki ostrzegawcze pracowników placówek opieki zdrowotnej, transportu lądowego pasażerskiego miejskiego i podmiejskiego, a także w zakładach produkujących maszyny specjalnego przeznaczenia, metalowe wyroby gotowe i artykuły spożywcze.

¹ Zgodnie z ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, do długotrwale bezrobotnych zalicza się osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Rolnictwo

Średnia temperatura powietrza w III kwartale br. wyniosła 16,5°C i była wyższa od średniej z wielolecia o 0,6°C, a średnia suma opadów – ok. 233 mm i była wyższa o ok. 10% od średniej wieloletniej. We wrześniu br. średnia temperatura powietrza wyniosła 12,6°C i była niższa o 0,3°C od średniej wieloletniej, natomiast średnia suma opadów ok. 55 mm i była niższa od średniej wieloletniej o ok. 6%.

Notowane we wrześniu br. częste, rejonami obfite opady deszczu, przyczyniły się do dobrego, a lokalnie w województwach południowej i południowo-wschodniej Polski – przejściowo nadmiernego uwilgotnienia gleby, co utrudniało zbiór roślin okopowych i prowadzenie jesiennych prac polowych. Dobre uwilgotnienie gleby korzystnie wpłynęło natomiast na stan trwałych użytków zielonych i upraw poplonowych. Na początku omawianego okresu kończono zbiór kolejnego pokosu traw łąkowych i wieloletnich roślin motylkowych. W ciągu miesiąca kontynuowano rozpoczęte w sierpniu wykopki ziemniaków, a w trzeciej dekadzie września przystąpiono do zbioru buraków cukrowych. W całym kraju prowadzono zbiór kukurydzy na zielonkę, a w połowie września rozpoczęto zbiór kukurydzy na ziarno. Zakończono siew rzepaku ozimego, a rozpoczęto – zbóż ozimych.

Według przedwinkowego szacunku przeprowadzonego na przełomie sierpnia i września, plony i zbiory głównych ziemiopłodów kształtują się następująco:

Wyszczególnienie	Zbiory			Plony		
	w mln ton	2007=100	2001– 2005 ^{a)} =100	z 1 ha w dt	2007=100	2001– 2005 ^{a)} =100
Zboża ogółem	27,1	100,0	101,4	31,5	96,9	98,7
w tym zboża podstawowe						
z mieszankami zbożowymi	25,2	99,6	101,7	30,7	97,2	99,4
pszenica	9,0	107,8	99,4	39,4	100,0	103,7
żyto	3,4	108,5	86,7	24,3	102,5	99,6
jęczmień	3,6	88,9	106,8	29,5	90,8	93,1
owies	1,3	86,3	93,8	22,9	91,2	92,7
pszenżyto	4,4	105,7	135,5	32,9	100,0	102,2
mieszanki zbożowe	3,6	85,5	92,2	25,2	89,0	91,6
Rzepak i rzepik	2,1	98,1	176,9	27,0	101,1	109,8
Ziemniaki	10,4	88,0	71,0	189	91,3	105,0
Buraki cukrowe	9,3	76,6	75,7	434	88,8	105,6
Warzywa gruntowe	4,4	87,8	94,1	.	.	.
Owoce z drzew	3,0	233,7	106,9	.	.	.
Owoce jagodowe	0,6	127,9	116,1	.	.	.

^{a)} Przeciętne roczne.

W 2008 r. **zbiory** zbóż ogółem, przy zwiększonej powierzchni uprawy (do 8,6 mln ha, tj. o 3,0% w stosunku do poprzedniego sezonu), będą zbliżone do ubiegłorocznych i o 1,4% wyższe od średnich zbiorów z lat 2001-2005. Na wielkość zbiorów wpłynęły niekorzystne warunki agrometeorologiczne (niedobór wilgoci w glebie od drugiej połowy maja do trzeciej dekady czerwca oraz intensywne opady deszczu w lipcu i w sierpniu), powodujące obniżenie plonów i gorszą od przeciętnie uzyskiwanej jakość ziarna. Przewidywane średnie plony zbóż ogółem będą o 3,1% niższe od uzyskanych w 2007 r. i o 1,3% od średnich plonów z lat 2001-2005. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi kształtują się na poziomie o 0,4% niższym niż w poprzednim roku. Produkcja rzepaku i rzepiku, wskutek ograniczenia powierzchni uprawy (o 3,2%) do ok. 0,8 mln ha, będzie o 1,9% mniejsza od ubiegłorocznej, ale o 76,9% większa od uzyskanej w wieloleciu. Ocenia się, że przy zmniejszonej powierzchni uprawy, znacznie niższe od ubiegłorocznych będą zbiory buraków cukrowych, warzyw gruntowych i ziemniaków. Dużo wyższe od klęskowych ubiegłorocznych będą natomiast zbiory owoców z drzew, szacuje się również wzrost zbiorów owoców jagodowych.

Według danych wstępnych **zużycie nawozów mineralnych i chemicznych (NPK)** pod tegoroczne zbiory wyniosło ogółem 2141,5 tys. t i w porównaniu z rokiem poprzednim było większe o 8,7%. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych zużyto 132,6 kg NPK (wobec 121,8 kg w 2007 r.), z tego nawozów azotowych – 70,7 kg, potasowych – 33,3 kg i fosforowych 28,6 kg (tj. więcej niż przed rokiem odpowiednio o 8,3%, o 7,1% i o 12,2%). Wystąpił niewielki wzrost (o 2,9%) zużycia **nawozów wapniowych (CaO)**, co w przeliczeniu na 1ha użytków rolnych dało 38,5 kg, wobec 37,4 kg przed rokiem. Niskie zużycie nawozów wapniowych przyczynia się do dalszego zakwaszania gleby, co powoduje spadek plonów oraz pośrednio niekorzystnie wpływa na jakość produkowanych surowców rolniczych.

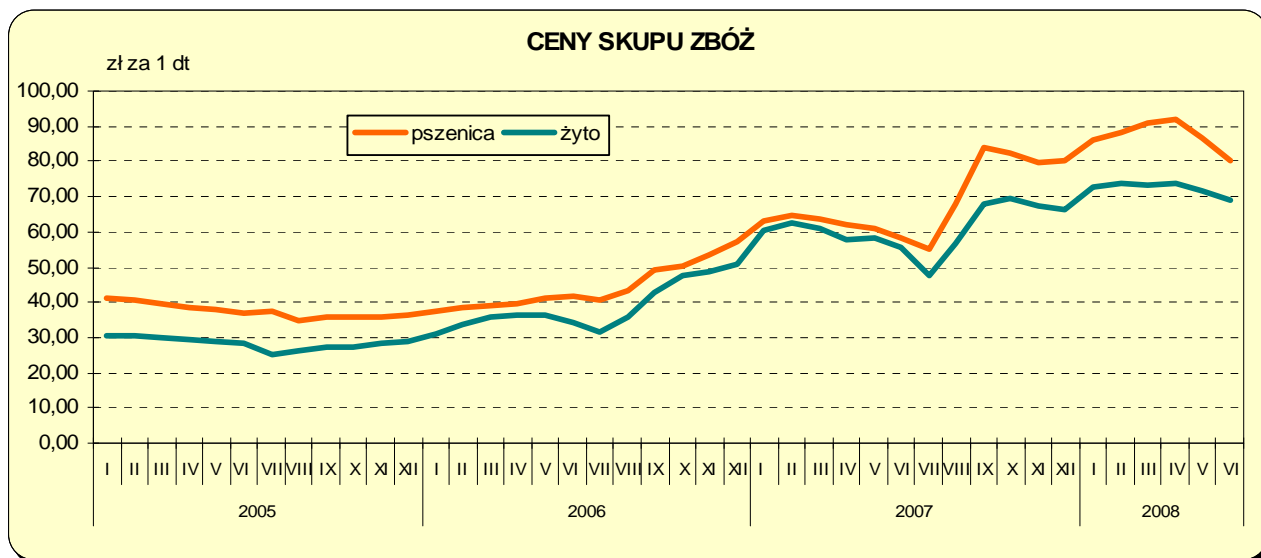
Relacje cen detalicznych wybranych środków produkcji dla rolnictwa do cen skupu podstawowych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Lata	Ceny środków produkcji				
		w dt				w hl mleka
		pszenicy	żyta	żywca		
				wieprzowego	wołowego	
Ciągnik „Ursus 2812” – szt	2007	993	1166	204	178	656
	I–III	1078	1119	212	166	709
	IV–VI	1167	1228	211	177	711
	VII–IX	994	1220	175	176	639
	X–XII	873	1042	208	182	555
	2008					
	I–III	813	978	207	178	594
	IV–VI	825	999	182	176	681
	VII–IX	1260	1509	159	177	758

Wyszczególnienie	Lata	Ceny środków produkcji				w hl mleka
		w dt				
		pszenicy	żyta	żywca		
				wieprzowego	wołowego	
Saletra amonowa – 1 dt.....	2007	1,2	1,4	0,25	0,22	0,79
	I–III	1,3	1,3	0,25	0,20	0,84
	IV–VI	1,4	1,5	0,26	0,22	0,87
	VII–IX	1,2	1,5	0,21	0,21	0,80
	X–XII	1,1	1,3	0,25	0,22	0,68
	2008					
	I–III	1,1	1,3	0,27	0,23	0,78
	IV–VI	1,2	1,5	0,27	0,26	0,79
	VII–IX	2,0	2,4	0,26	0,28	1,2
Mieszanka paszowa „PT–2”, dla tuczników – 1 dt	2007	1,4	1,6	0,28	0,24	0,90
	I–III	1,4	1,4	0,27	0,21	0,91
	IV–VI	1,6	1,6	0,28	0,24	0,96
	VII–IX	1,4	1,7	0,24	0,24	0,90
	X–XII	1,3	1,5	0,31	0,27	0,82
	2008					
	I–III	1,3	1,5	0,32	0,28	0,92
	IV–VI	1,3	1,6	0,30	0,29	1,1
	VII–IX	2,0	2,4	0,25	0,28	1,2
Olej napędowy letni – 1 hl.....	2007	5,3	6,2	1,1	0,95	3,5
	I–III
	IV–VI	6,1	6,4	1,1	0,93	3,7
	VII–IX	5,3	6,5	0,94	0,95	3,5
	X–XII
	2008					
	I–III
	IV–VI	5,1	6,2	1,1	1,1	4,2
	VII–IX	8,0	9,6	1,0	1,1	4,8

W okresie styczeń–wrzesień br. relacje cen środków produkcji dla rolnictwa do cen skupu zbóż i mleka wyraźnie się pogorszyły, natomiast w przypadku cen żywca wieprzowego, relacja ta kształtowała się na zdecydowanie korzystniejszym poziomie.

Na rynku rolnym we wrześniu br. odnotowano dalszy spadek w ujęciu miesięcznym cen zbóż i mleka oraz wzrost cen żywca wieprzowego. W okresie trzech kwartałów br. przeciętne ceny podstawowych produktów rolnych, z wyjątkiem m.in. cen skupu żyta i ziemniaków jadalnych w obrocie targowiskowym, kształtowały się powyżej poziomu sprzed roku.

Skup **zbóż podstawowych** (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) ze zbiorów 2008 r. według danych meldunkowych², w okresie lipiec–wrzesień br. wyniósł 2082,0 tys. t i był o 4,2% mniejszy niż w analogicznym okresie ub. roku. Skup pszenicy wyniósł 1347,7 tys. t, a żyta 260,3 tys. t i był odpowiednio o 10,0% mniejszy i o 33,6% większy. We wrześniu br. skup zbóż wyniósł 571,4 tys. t, w tym pszenicy skupiono o 27,4% mniej, a żyta o 20,4% więcej niż przed rokiem. Dobre zbiory w Polsce, jak również znacznie wyższe niż w ub. roku zbiory w Europie i na świecie wpływają na poziom cen zbóż. Na rynku krajowym od początku nowego sezonu utrzymała się tendencja spadkowa cen zbóż, przy czym od sierpnia ceny ziarna kształtowały się poniżej poziomu ubiegłorocznego. Największy sezonowy spadek cen występujący w okresie żniw dla pszenicy wyniósł – 16,8% (w sierpniu), a dla żyta – 19,3% (w lipcu). We wrześniu br., pomimo ograniczenia podaży przez rolników, średnia cena skupu pszenicy (51,71 zł/dt) i żyta (42,62 zł/dt) była niższa odpowiednio o 9,8% i o 11,1% niż przed miesiącem i o ok. 38% – niż przed rokiem. W obrocie targowiskowym ceny zbóż (pszenicy – 74,30 zł/dt i żyta – 62,66 zł/dt) również były niższe – w skali miesiąca odpowiednio o 11,3% i o 9,2% oraz w ujęciu rocznym – stosownie o 9,2% i o 11,6%. W okresie trzech kwartałów br. średnio za pszenicę płacono w skupie 70,59 zł/dt, a za żyto 55,80 zł/dt, tj. odpowiednio o 4,2% więcej i o 4,9% mniej niż przed rokiem. Średnie ceny targowiskowe pszenicy (88,76 zł/dt) były o 21,0%, a żyta (74,12 zł/dt) - o 15,7% wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku.

W całym roku gospodarczym 2007/2008 ceny **ziemniaków**, przy wysokiej podaży ubiegłorocznych zbiorów utrzymywały się na stosunkowo niskim poziomie. W okresie lipiec–wrzesień br. skupiono 305,2 tys. t ziemniaków, tj. o 21,8% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br., przy podaży ziemniaków (223,4 tys. t) o 25,2% mniejszej niż przed rokiem, średnia cena skupu ziemniaków (23,73 zł/dt) była o 39,9% niższa niż przed miesiącem

² Bez skupu prowadzonego przez osoby fizyczne.

i o 19,1% wyższa od ubiegłorocznej. Na targowiskach średnia cena ziemniaków jadalnych (80,62 zł/dt) była wyższa o ponad 32% od notowanej we wrześniu ub. roku. Średnio w okresie trzech kwartałów br. ceny ziemniaków w skupie (34,88 zł/dt) były o 6,3% wyższe, a na targowiskach (70,54 zł/dt) o 35,7% niższe niż w analogicznym okresie ub. roku.

Sytuacja na rynku podstawowych **produktów zwierzęcych** kształtowała się pod wpływem głębokiego spadku pogłowia trzody chlewnej, rosnącego zainteresowania odchowem bydła oraz utrzymującej się na wysokim poziomie produkcji drobiarskiej.

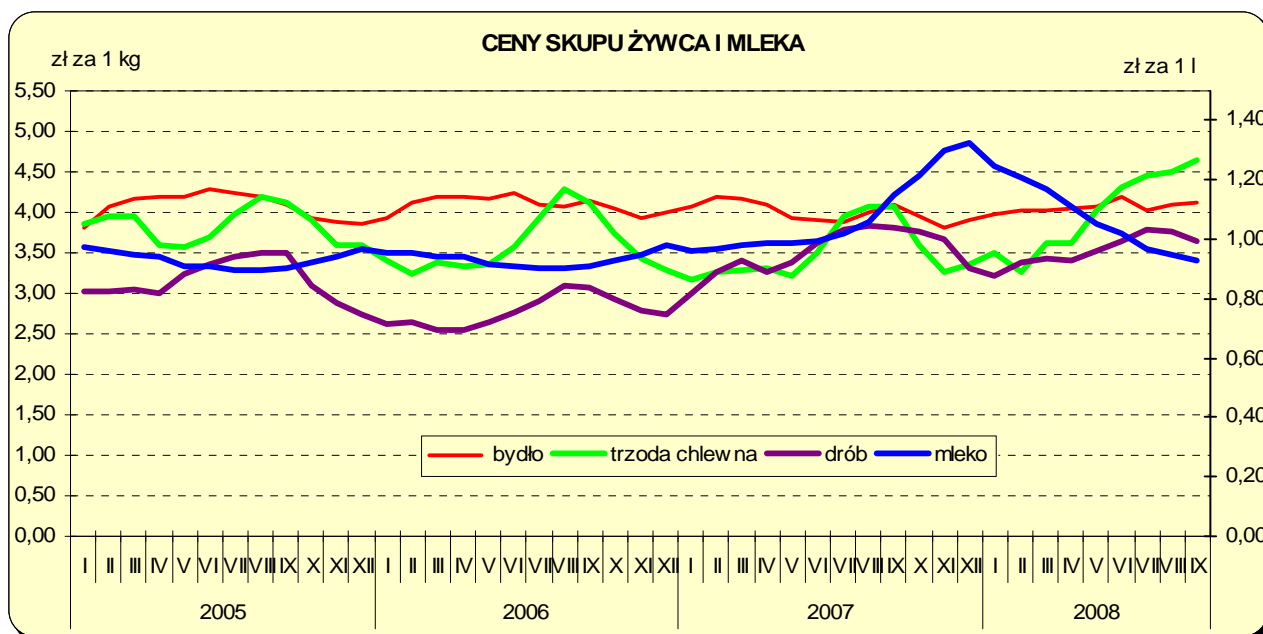
Skup żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) w wbc kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	Styczeń–czerwiec 2008		Styczeń–wrzesień 2008	
	w tys. t	analogiczny okres ub. roku=100	w tys. t	analogiczny okres ub. roku=100
O g ó ł e m^a	1475,7	99,3	1991,3	99,2
w tym:				
wołowy (łącznie z cielęcym)....	146,2	85,2	183,4	84,3
wieprzowy.....	801,1	91,1	1043,2	91,1
drobiowy.....	523,5	122,0	758,8	118,9

^{a)} Wołowy, cielęcy, wieprzowy, barani, koński i drobiowy.

Od początku br. wysoka podaż żywca drobiowego rekompensuje zmniejszony poziom skupu żywca wołowego i wieprzowego. Spadek wielkości skupu żywca wieprzowego w okresie styczeń – wrzesień w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku, podobnie jak w I półroczu br., wynosił blisko 9%. Skutkiem postępującej spadkowej tendencji w produkcji trzody, od marca br. notowany był systematyczny wzrost cen skupu żywca wieprzowego. Za 1 kg żywca wieprzowego w skupie, od maja br. płacono powyżej 4 zł, przy czym we wrześniu br. cena żywca wyniosła 4,64 zł/kg i była wyższa o 2,8% niż przed miesiącem i o 14,3% niż przed rokiem. W obrocie targowiskowym ceny żywca wieprzowego wzrosły (o 5,9%) do 4,65 zł/kg i były o 14,0% wyższe od notowanych we wrześniu ub. roku. Średnio w okresie trzech kwartałów br. za 1 kg żywca wieprzowego płacono w skupie 3,96 zł, a na targowiskach 3,98 zł, tj. więcej odpowiednio o 12,6% i o 11,5% niż w analogicznym okresie ub. roku. Przy jednoczesnym wzroście cen żywca wieprzowego i spadku cen zbóż, opłacalność tuczu trzody chlewnej stopniowo poprawia się. Relacja ceny skupu 1 kg żywca wieprzowego do ceny żyta w obrocie targowiskowym we wrześniu br. nadal jednak nie była korzystna dla producentów trzody i wyniosła 7,4 (wobec 6,5 przed miesiącem i 5,7 przed rokiem). Utrzymujący się od marca br. wzrost cen prosiąt był wynikiem malejącej ich podaży oraz rosnących cen żywca wieprzowego. We wrześniu br. średnia cena prosięcia do dalszego chowu w obrocie targowiskowym (ok. 124 zł) była wyższa o 15,4% niż przed miesiącem i o 39,3% –

niż przed rokiem. Średnio w okresie styczeń–wrzesień br. za 1 prosię płacono ok. 91 zł, tj. o 7,4% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku.

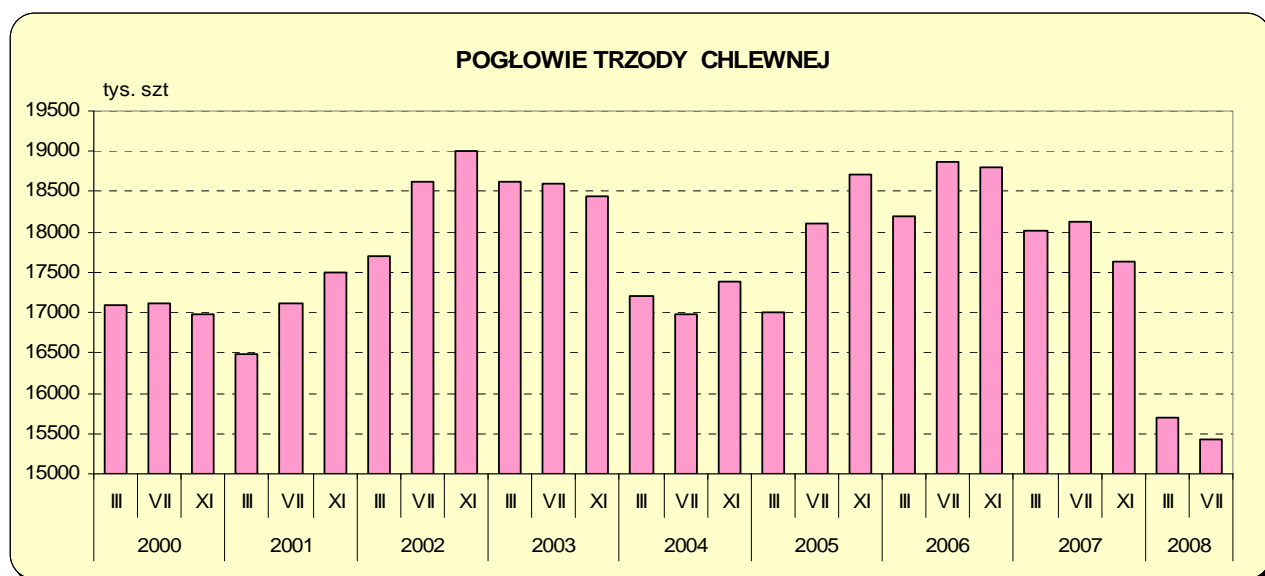

Według badań reprezentacyjnych, **pogłowie trzody chlewnej** kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	Marzec 2008			Lipiec 2008		
	w tys. szt	rok poprzedni= =100	w %	w tys. szt	rok poprzedni= =100	w %
O g ó ł e m	15687,2	87,0	100,0	15425,3	85,1	100,0
Prosięta do 20 kg.....	4791,7	85,2	30,5	4708,0	82,7	30,5
Warchlaki od 20 kg do 50 kg.....	4384,7	89,2	28,0	4213,6	89,2	27,3
Trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej:						
na ubój.....	5050,7	89,2	32,2	5102,9	86,5	33,1
na chów	1460,1	80,3	9,3	1400,8	77,2	9,1
w tym lochy	1423,3	80,4	9,1	1366,8	77,3	8,9
w tym prośne.....	918,3	80,7	5,8	853,7	76,3	5,5

Wyniki lipcowego badania **pogłowia trzody chlewnej** wskazywały na pogłębienie tendencji spadkowych w chowie tego gatunku. Według stanu w końcu lipca br. pogłowie trzody chlewnej wynosiło 15,4 mln szt, i było o ok. 262 tys. szt (o 14,9%) mniejsze niż przed rokiem. Redukcję pogłowia odnotowano w każdej z grup wagowo-użytkowych. Pogłowie loch na chów, którego wielkość świadczy o nastawieniach produkcyjnych w chowie trzody i jednocześnie określa aktualne możliwości reprodukcyjne stada, zmniejszyło się do 1366,8 tys. szt, w tym loch prośnych

do 853,7 tys. szt, tj. w porównaniu do stanu sprzed roku odpowiednio o 22,7% i 23,7%. Prosiąt było mniej o 17,3%, warchlaków o 10,8%, a tuczników o 13,5%.

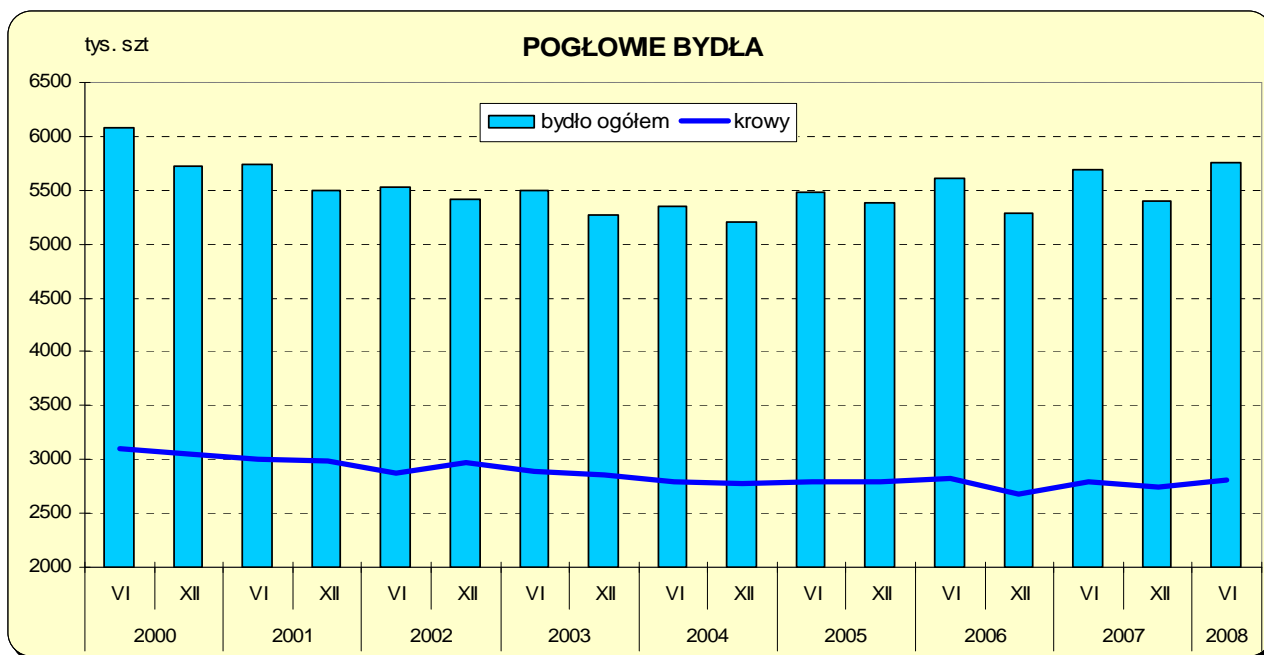
We wrześniu br., przy skupie żywca drobiowego (79,2 tys. t) większym o 6,3% niż przed miesiącem i o 13,8% – niż przed rokiem, ceny **żywca drobiowego** (3,65 zł/kg) były niższe odpowiednio o 3,0% i o 3,9%. W okresie trzech kwartałów br. średnia cena żywca drobiowego wyniosła 3,53 zł/kg i była o 1,0% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku.

We wrześniu br. skup żywca wołowego (12,9 tys. t) był o 13,4% większy niż przed miesiącem i o 17,6% mniejszy niż przed rokiem. W okresie trzech kwartałów br. średnio za 1 kg **żywca wołowego** płacono w skupie 4,07 zł, a na targowiskach 4,41 zł i były to ceny wyższe odpowiednio o 0,6% i o 2,3% niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. ceny żywca wołowego (4,12 zł/kg) były wyższe o 0,4% niż przed miesiącem i 0,8% niż przed rokiem. Ceny młodego bydła rzeźnego w skupie (4,45 zł/kg) były odpowiednio o 1,5% niższe w ujęciu miesięcznym oraz o 1,9% wyższe niż przed rokiem. W obrocie targowiskowym ceny bydła rzeźnego kształtowały się na poziomie wyższym zarówno w ujęciu miesięcznym, jak i rocznym (odpowiednio o 2,8% i o 1,8%).

Pogłowie bydła (wg stanu na koniec czerwca) kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	W tys. szt	Grudzień 2007=100	Czerwiec 2007=100	Struktura w %	
				czerwiec 2007	czerwiec 2008
O g ó ł e m	5756,7	106,5	101,1	100,0	100,0
Cielęta poniżej 1 roku	1501,7	111,7	101,9	25,9	26,1
Młode bydło od 1 do 2 lat	1102,2	104,7	102,8	18,8	19,1
Bydło 2-letnie i starsze	3152,8	104,8	100,1	55,3	54,8
w tym krowy	2806,5	102,5	100,7	48,9	48,8

W końcu maja br. **pogłowie bydła** ogółem liczyło 5756,7 tys. szt i było o 1,1% większe niż przed rokiem. Wzrost pogłowia odnotowano we wszystkich grupach produkcyjno-użytkowych, przy czym w największym stopniu (o 2,8%) wzrosła populacja młodego bydła w wieku 1–2 lat oraz cieląt poniżej 1-go roku (o 1,9%).

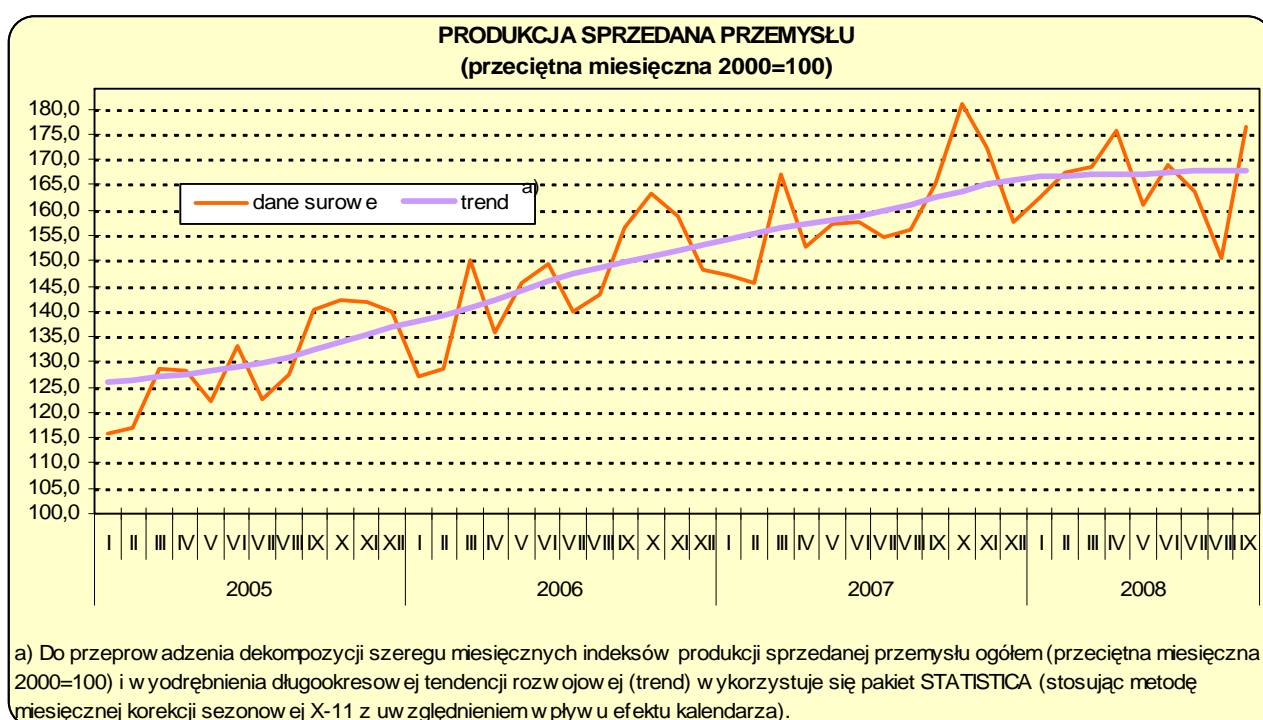

Łącznie od początku br. dostawy **mleka surowego do skupu** wynosiły 6580,3 mln l i były o 3,8% większe niż w analogicznym okresie ub. roku. Przy zwiększonej podaży, od stycznia br. **ceny mleka** obniżały się. We wrześniu br. przy skupie mleka (739,4 tys. l) mniejszym o 5,2% niż w sierpniu br. i większym o 6,6% niż przed rokiem, pogłębiła się spadkowa tendencja cen mleka. Przy spadku cen w skali miesiąca o 1,6% i w skali roku o 18,6% przeciętna cena za 100 l surowca wyniosła 93,29 zł. Średnio w okresie trzech kwartałów br. za skupowane mleko płacono 106,5 zł/hl, tj. o 5,2% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku.

W okresie trzech kwartałów br. ceny krów dojnych obniżyły się, natomiast jałówek jednorocznych wzrosły. W styczniu br. za krowę dojną płacono ok. 2512 zł, a we wrześniu ok. 2493 zł; jałówki jednoroczne w tym czasie zdrożały odpowiednio z ok. 1405 zł do ok. 1616 zł. Średnio w okresie styczeń-wrzesień br. za 1 krowę dojną i jałówkę jednoroczną płacono w obrocie targowiskowym odpowiednio więcej o 6,8% i mniej o 0,9% niż w analogicznym okresie ub. roku.

Przemysł

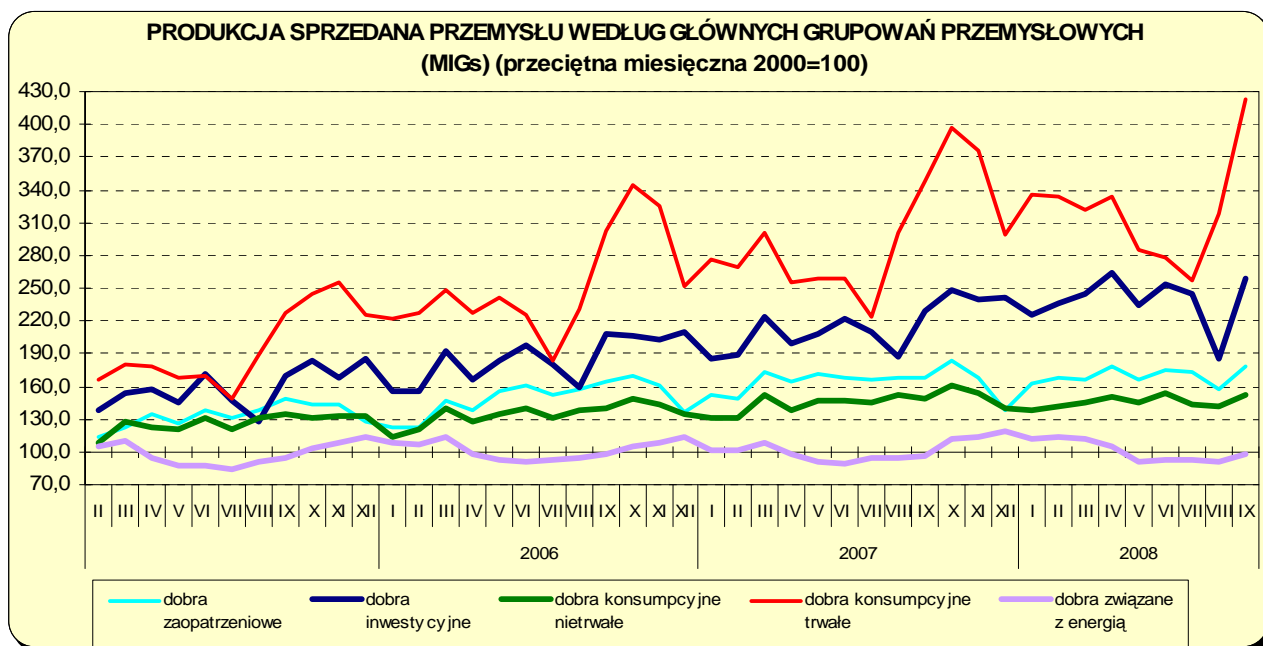
W okresie styczeń–wrzesień br. **produkcja sprzedana przemysłu** ukształtowała się na poziomie o 6,8% wyższym niż w analogicznym okresie ubiegłego roku, przy czym wzrost w III kwartale był niższy niż w dwóch poprzednich i wyniósł 3,4% (wobec 8,5% zarówno w I, jak i II kwartale). Wzrost produkcji w okresie styczeń–wrzesień br. zanotowano we wszystkich sekcjach przemysłu, największy – w przetwórstwie przemysłowym – o 7,0%, natomiast w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę – o 4,5% i w górnictwie – o 4,4%.

^{a)} Do przeprowadzenia dekompozycji szeregu miesięcznych indeksów produkcji sprzedanej przemysłu ogółem (przeciętna miesięczna 2000=100) i wyodrębnienia długookresowej tendencji rozwojowej (trend) wykorzystuje się pakiet STATISTICA (stosując metodę miesięcznej korekcji sezonowej X-11 z uwzględnieniem wpływu efektu kalendarza).

We wrześniu br., po spadku zanotowanym w poprzednim miesiącu, produkcja sprzedana przemysłu zwiększyła się o 7,0% w stosunku do poziomu sprzed roku, w tym w przetwórstwie przemysłowym o 7,7%, a w górnictwie – o 5,7%. Obniżyła się natomiast produkcja w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę – o 2,3%. Po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym, wzrost produkcji sprzedanej przemysłu wyniósł w skali roku 3,5%, natomiast w stosunku do sierpnia br. – 3,0%.

Spośród głównych grupowań przemysłowych³, w okresie styczeń–wrzesień br. w największym stopniu, w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku wzrosła sprzedaż w przedsiębiorstwach produkujących głównie dobra inwestycyjne (o ok. 16%). Zwiększyła się również sprzedaż dóbr konsumpcyjnych trwałych (o ok. 15%), związanych z energią (o ok. 5%), zaopatrzeniowych (o ok. 3%) i konsumpcyjnych nietrwałych (o ok. 2%).

Poziom produkcji w działach i grupach uznawanych za **nośniki postępu technicznego** (w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 49 osób) był w okresie styczeń–wrzesień br. o 17,0% wyższy niż przed rokiem. Istotny wpływ na dynamikę produkcji w tej grupie miała sprzedaż pojazdów samochodowych, przyczep i naczep oraz sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych. Udział nośników postępu technicznego w ogólnej wartości produkcji sprzedanej przedsiębiorstw przemysłowych (w cenach bieżących) nieznacznie wzrósł – z 16,0% w okresie trzech kwartałów ub. roku do 16,3%.

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na jednego zatrudnionego, była w okresie styczeń–wrzesień br. o 3,7% wyższa niż przed rokiem, przy większym o 3,0% przeciętnym zatrudnieniu i wzroście przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto o 10,5%.

³ Grupowania przedsiębiorstw na wytwarzające głównie dobra inwestycyjne, konsumpcyjne nietrwałe i trwałe, zaopatrzeniowe oraz związane z energią (ang. MIGs – Main Industrial Groupings) dokonano zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (WE) nr 586/2001 z dnia 26 marca 2001 r. dotyczącym przepisów wykonawczych do Rozporządzenia Rady (WE) nr 1165/98 w sprawie statystyki krótkookresowej.

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji sprzedanej przemysłu w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2007				2008					2007	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX	IX	I-IX	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100									struktura w %	
Przemysł	113,0	108,5	108,1	109,6	108,5	108,5	103,4	106,8	107,0	100,0	100,0
górnictwo	97,7	102,8	99,3	99,1	100,1	106,9	106,0	104,4	105,7	4,9	4,7
przetwórstwo przemysłowe	116,2	109,7	109,2	109,1	108,6	108,9	103,6	107,0	107,7	85,7	86,2
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę.....	92,5	96,1	98,2	119,9	110,4	102,6	98,9	104,5	97,7	9,4	9,1
Z przemysłu ogółem – działy:											
górnictwo węgla kamiennego i brunatnego; wydobywanie torfu....	91,2	96,2	93,9	92,3	97,7	107,5	104,9	103,2	102,4	2,9	2,5
produkcja artykułów spożywczych i napojów	107,0	104,6	112,1	105,5	107,1	107,7	97,0	103,7	102,4	16,9	17,2
włókiennictwo	110,7	106,9	109,5	110,1	101,9	98,7	90,8	97,3	97,3	1,1	1,2
produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	119,1	108,4	117,7	106,5	102,0	96,4	96,1	98,2	103,1	2,5	2,8
produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej.....	98,9	101,5	98,3	99,1	109,0	106,9	105,4	107,0	108,6	6,8	5,4
produkcja wyrobów chemicznych	113,9	106,8	90,2	100,5	97,1	94,9	108,2	99,6	97,4	5,7	6,0
produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych.....	125,3	115,4	108,9	107,5	110,2	104,6	106,1	106,9	112,7	4,8	5,1
produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	148,0	116,4	102,4	98,5	110,4	98,3	105,6	104,3	111,5	4,6	4,6
produkcja metali	115,3	108,6	98,1	103,9	101,7	108,1	108,3	106,0	101,4	5,2	5,3
produkcja wyrobów z metali	129,4	117,0	111,8	113,0	111,3	113,2	101,3	108,4	107,0	6,1	6,1
produkcja maszyn i urządzeń	127,0	122,9	125,3	131,7	120,3	123,9	115,8	119,9	127,2	5,6	5,3
produkcja maszyn i aparatury elektrycznej	122,8	115,5	116,4	110,8	101,1	108,9	95,0	101,6	103,6	3,2	3,5
produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	115,0	105,7	124,0	113,3	121,8	114,4	120,4	119,1	125,5	1,8	1,8
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	116,6	109,1	110,1	119,2	118,3	124,1	105,6	116,2	110,5	9,8	9,6
produkcja pozostałego sprzętu transportowego.....	104,9	129,1	100,9	97,1	115,7	104,5	110,9	109,9	81,4	1,4	1,4
produkcja mebli; pozostała działalność produkcyjna	118,9	102,9	113,8	100,9	98,0	102,8	102,0	100,8	106,3	3,2	3,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	92,0	95,7	98,1	121,7	110,8	102,7	97,7	104,4	96,4	8,6	8,3

W okresie styczeń–wrzesień br. wzrost produkcji sprzedanej przemysłu wystąpił w 23 (spośród 29) działach przemysłu, których udział stanowił 89,3% ogółu produkcji. Wśród działów o znaczącym udziale w największym stopniu zwiększyła się produkcja:

- maszyn i urządzeń – o 19,9% (m.in. produkcja pozostałego sprzętu gospodarstwa domowego – o 31,5%, produkcja urządzeń do wytwarzania i wykorzystywania energii mechanicznej, z wyłączeniem silników lotniczych, samochodowych i motocyklowych – o 20,6%),
- pojazdów samochodowych, przyczep i naczep – o 16,2% (m.in. produkcja pojazdów samochodowych – o 20,1%),
- wyrobów z metali – o 8,4% (m.in. obróbka metali i nakładanie powłok na metale; obróbka mechaniczna elementów metalowych – o 15,7%, produkcja metalowych elementów konstrukcyjnych – o 14,1%),
- koksu i produktów rafinacji ropy naftowej – o 7,0% (m.in. w wytwarzaniu i przetwarzaniu produktów rafinacji ropy naftowej – o 7,1%).

W produkcji artykułów spożywczych i napojów, mającej największy udział (16,9%) w produkcji sprzedanej przemysłu, odnotowano wzrost w skali roku o 3,7% (wobec wzrostu o 7,9% przed rokiem). Wzrost sprzedaży wystąpił m.in. w wytwarzaniu produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych – o 12,1%, produkcji pozostałych artykułów spożywczych – o 11,3%, produkcji, przetwórstwie i konserwowaniu mięsa i wyrobów z mięsa – o 8,8%, produkcji olejów i tłuszczów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego – o 8,5%. Spadek odnotowano w przetwórstwie owoców i warzyw – o 7,6% oraz w wytwarzaniu wyrobów mleczarskich – o 1,9%.

Niższa niż w okresie styczeń–wrzesień ub. roku była sprzedaż m.in. we włókiennictwie – o 2,7%, produkcji drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny – o 1,8%, a także produkcji wyrobów chemicznych – o 0,4%.

Z obserwowanych w okresie styczeń–wrzesień br. 242 **wyrobów i grup wyrobów** produkcja 116 była wyższa niż przed rokiem, w tym m.in. węgla brunatnego, siarki, wódki, papierosów, obuwia, olejów napędowych i opałów, cementu, wyrobów walcowanych na gorąco, maszyn pralniczych automatycznych, kuchni gazowych z piekarnikiem, odbiorników telewizyjnych, samochodów osobowych, pojazdów do transportu publicznego, samochodów ciężarowych i ciągników drogowych do ciągnięcia naczep. Niższa niż przed rokiem była natomiast produkcja 125 wyrobów i grup wyrobów w tym m.in. węgla kamiennego, gazu ziemnego, produktów uboju trzody chlewnej, mleka, płyt pilśniowych, koksu, opon, odkurzaczy, akumulatorów kwasowo-ołowiowych, aparatów telefonicznych.

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w październiku br. w przetwórstwie przemysłowym utrzymuje się nadal na poziomie dodatnim, ale najniższym od grudnia 2005 r. Na najbliższe trzy miesiące przewiduje się dalszy, choć wolniejszy niż oczekiwano we wrześniu wzrost portfela zamówień pomimo niewielkiego spadku zagranicznego portfela zamówień. Przewidywania dotyczące wzrostu produkcji są ostrożniejsze od prognoz sprzed miesiąca. Zdaniem przedsiębiorców ceny wyrobów gotowych mogą rosnąć w tempie wolniejszym od prognoz z września. Oczekiwania dotyczące sytuacji finansowej są negatywne, gorsze od przewidywań sprzed miesiąca. Trzymiesięczna prognoza zatrudnienia jest pesymistyczna; skala zwolnień pracowników może być większa niż przewidywano we wrześniu.

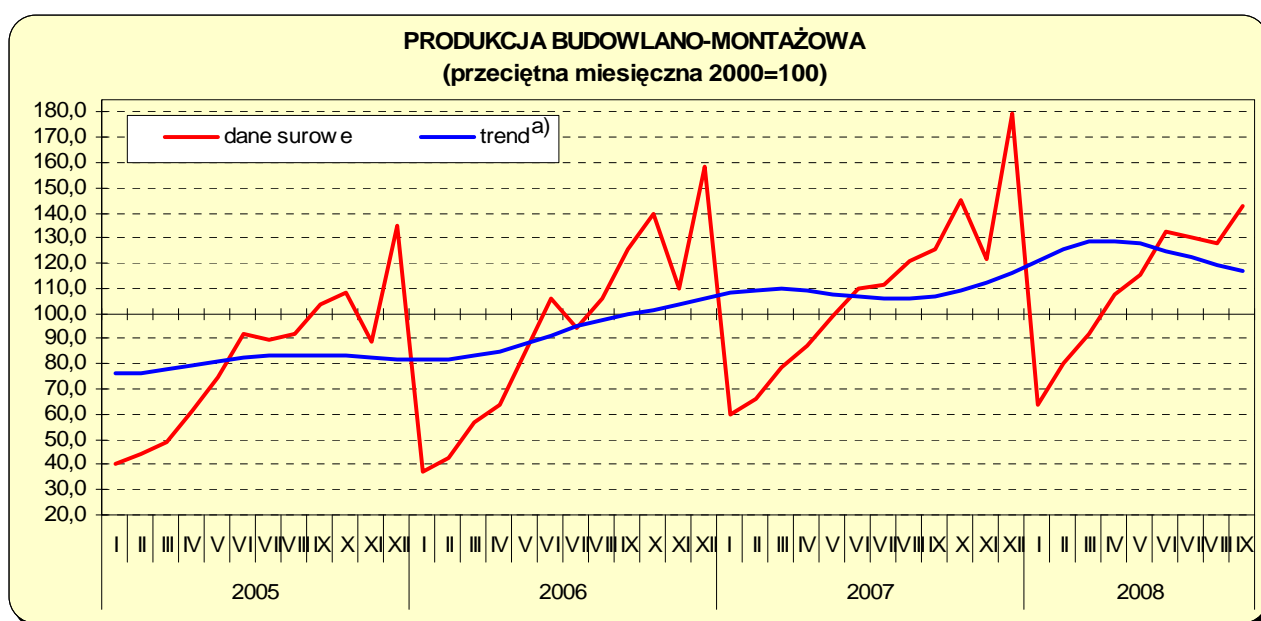
Zapasy wyrobów gotowych we wrześniu br. określane są przez przedsiębiorców za nadmierne. Występują one m.in. w produkcji wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych, włókiennictwie, a także w produkcji masy włóknistej oraz papieru. Niedobór zapasów zgłaszają m.in. producenci sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych.

W październiku br. wykorzystanie mocy produkcyjnych w przetwórstwie przemysłowym jest szacowane na ok. 80% (wobec ok. 82% w analogicznym miesiącu ub. roku). W największym stopniu w ujęciu rocznym zmniejszyło się wykorzystanie mocy produkcyjnych m.in. w produkcji drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny, metali oraz produkcji mebli; pozostałej działalności produkcyjnej.

Wśród barier ograniczających bieżącą działalność przedsiębiorstw w październiku br. najczęściej respondentów wymieniało niedostateczny popyt na rynku krajowym, wysokie obciążenia na rzecz budżetu oraz niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej. W ujęciu rocznym zmniejszyła się intensywność odczuwania bariery wynikającej z niedoboru wykwalifikowanej siły roboczej, niejasnych i niespójnych przepisów prawnych, wysokiego obciążenia na rzecz budżetu oraz w mniejszym stopniu – problemów z niedoborem surowców, materiałów i półfabrykatów z przyczyn pozafinansowych. Sygnalizowano natomiast wzrost przeszkód związanych m.in. z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej, niedostatecznym popytem na rynku krajowym i zagranicznym, niedoborem pracowników oraz, w mniejszej skali – wzrostem problemów wynikających z konkurencyjnego importu.

Budownictwo

Produkcja budowlano-montażowa zrealizowana w okresie trzech kwartałów br. na terenie kraju przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób ukształtowała się na poziomie o 15,5% wyższym niż w analogicznym okresie ub. roku (wobec wzrostu o 20,2% przed rokiem). Szybciej rosła sprzedaż robót o charakterze remontowym (wzrost o 20,5%), niż inwestycyjnym (o 13,6%). Udział robót inwestycyjnych w produkcji budowlano-montażowej ogółem zmniejszył się o 1,2 pkt do 70,9%.

^{a)} Do przeprowadzenia dekompozycji szeregu miesięcznych indeksów produkcji budowlano-montażowej ogółem (przeciętna miesięczna 2000=100) i wyodrębnienia długookresowej tendencji rozwojowej (trend) wykorzystuje się pakiet STATISTICA (stosując metodę miesięcznej korekcji sezonowej X-11 z uwzględnieniem wpływu efektu kalendarza).

W okresie dziewięciu miesięcy br. przeciętne miesięczne zatrudnienie w budownictwie było o 9,6% wyższe niż przed rokiem, przy wzroście przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto o 14,7%.

We wrześniu br. produkcja była wyższa niż przed rokiem o 13,2%. Po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym wzrost w skali roku wyniósł 16,7%, natomiast w porównaniu z sierpniem br. produkcja zwiększyła się o 1,7%.

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji budowlano-montażowej w jednostkach budowlanych o liczbie pracujących powyżej 9 osób kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2007				2008				2007	
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	IX	I-IX	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100								struktura w %	
O g ó ł e m	151,1	130,2	120,2	115,7	117,4	118,2	115,5	113,2	100,0	100,0
z tego roboty budowlane o charakterze:										
inwestycyjnym.....	148,9	128,6	121,8	118,3	117,2	118,7	113,6	109,5	70,9	72,1
remontowym.....	157,4	134,5	116,5	109,5	117,8	116,9	120,5	122,1	29,1	27,9
Z ogółem – grupy przedsiębiorstw:										
przygotowanie terenu pod budowę.....	136,6	125,7	135,4	130,6	163,9	140,2	132,4	115,7	2,1	1,8
wznoszenie budynków i budowli; inżynieria lądowa i wodna	154,9	131,5	120,3	115,4	115,6	116,9	114,6	112,9	83,5	84,1
wykonywanie instalacji budowlanych.....	136,5	124,6	119,4	116,4	122,0	121,6	116,6	108,9	12,5	12,4
wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych	110,2	106,2	106,2	109,0	127,7	139,2	137,0	155,9	1,7	1,5

W okresie trzech kwartałów br. wzrost sprzedaży robót w ujęciu rocznym obserwowano we wszystkich grupach przedsiębiorstw budowlanych, w tym największy w jednostkach wykonujących głównie roboty budowlane wykończeniowe oraz zajmujących się głównie przygotowaniem terenu pod budowę, przy czym udział tych grup w produkcji budowlano-montażowej jest niewielki.

W przedsiębiorstwach wykonujących głównie instalacje budowlane najwyższy wzrost sprzedaży robót wystąpił w przedsiębiorstwach o największym udziale w tej grupie, tj. w jednostkach specjalizujących się w wykonywaniu instalacji cieplnych, wodnych, wentylacyjnych i gazowych (o ok. 20%) oraz wykonujących głównie instalacje elektryczne (o ok. 17%). W pozostałych obszarach wzrost wyniósł: ok. 13% – w podmiotach zajmujących się głównie robotami budowlanymi izolacyjnymi oraz ok. 1% – w przedsiębiorstwach wykonujących pozostałe instalacje budowlane.

Wśród podmiotów zajmujących się głównie wznoszeniem budynków i budowli; inżynierią lądową i wodną zwiększenie sprzedaży robót notowano we wszystkich klasach, w tym w jednostkach specjalizujących się w robotach budowlanych drogowych (o ponad 21%), budujących głównie obiekty inżynierii wodnej oraz w podmiotach wykonujących głównie konstrukcje i pokrycia dachowe (po ok. 17%). W przedsiębiorstwach zajmujących się głównie

budownictwem ogólnym i inżynierią lądową produkcja była wyższa niż przed rokiem o ok. 14%, a w wykonujących głównie specjalistyczne roboty budowlane - o ok. 5%.

W okresie styczeń–wrzesień br. w strukturze produkcji budowlano-montażowej ogółem wyższy niż przed rokiem był udział budynków mieszkalnych. Zmniejszył się w ujęciu rocznym udział obiektów inżynierii lądowej i wodnej, w tym zwłaszcza autostrad, dróg ekspresowych, ulic i dróg pozostałych. Obniżył się również, choć w nieco mniejszym stopniu, udział budynków niemieszkalnych.

Struktura (w cenach bieżących) produkcji budowlano-montażowej wg rodzajów obiektów budowlanych przedstawiała się następująco:

Rodzaje obiektów	Struktura (w %)	
	I–IX 2007	I–IX 2008
O g ó ł e m	100,0	100,0
Budynki razem	49,6	51,7
budynki mieszkalne	16,5	19,2
w tym:		
mieszkalne jednorodzinne	1,5	1,9
o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe	13,9	15,5
budynki niemieszkalne	33,1	32,5
w tym:		
biurowe	3,5	3,8
handlowo-usługowe	7,2	7,3
przemysłowe i magazynowe	14,2	12,0
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej	5,2	5,4
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	50,4	48,3
w tym:		
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	20,2	18,2
drogi szynowe, drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych ...	2,8	3,3
mosty, wiadukty i estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne	3,1	3,1
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie energetyczne przesyłowe	5,0	4,9
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	9,5	9,5
oczyszczalnie wód i ścieków	1,8	1,5
kompleksowe budowle na terenach przemysłowych	5,3	5,0
obiekty pozostałe, gdzie indziej nie sklasyfikowane	2,1	2,4

W październiku br. **wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury** w budownictwie kształtuje się na poziomie dodatnim, ale niższym niż w analogicznym miesiącu trzech poprzednich lat oraz mniejszym od notowanego we wrześniu. Przedsiębiorstwa przewidują dalsze rozszerzanie portfela zamówień i produkcji budowlano-montażowej, jednak w skali mniejszej niż prognozowano przed miesiącem. Przewidywania dotyczące sytuacji finansowej są nadal optymistyczne, ale również ostrożniejsze od formułowanych we wrześniu. Przedsiębiorcy przewidują, że w najbliższych trzech

miesiącach ceny realizacji robót budowlano-montażowych mogą rosnać wolniej niż prognozowano przed miesiącem.

Wykorzystanie mocy produkcyjnych w budownictwie, szacowane w październiku br. na ok. 87%, jest nieco niższe niż w analogicznym okresie ub. roku. Największe wykorzystanie mocy produkcyjnych (blisko 89%) obserwuje się w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 250 i więcej osób, a wśród grup przedsiębiorstw budowlanych, w podmiotach wykonujących głównie instalacje budowlane (ponad 88%).

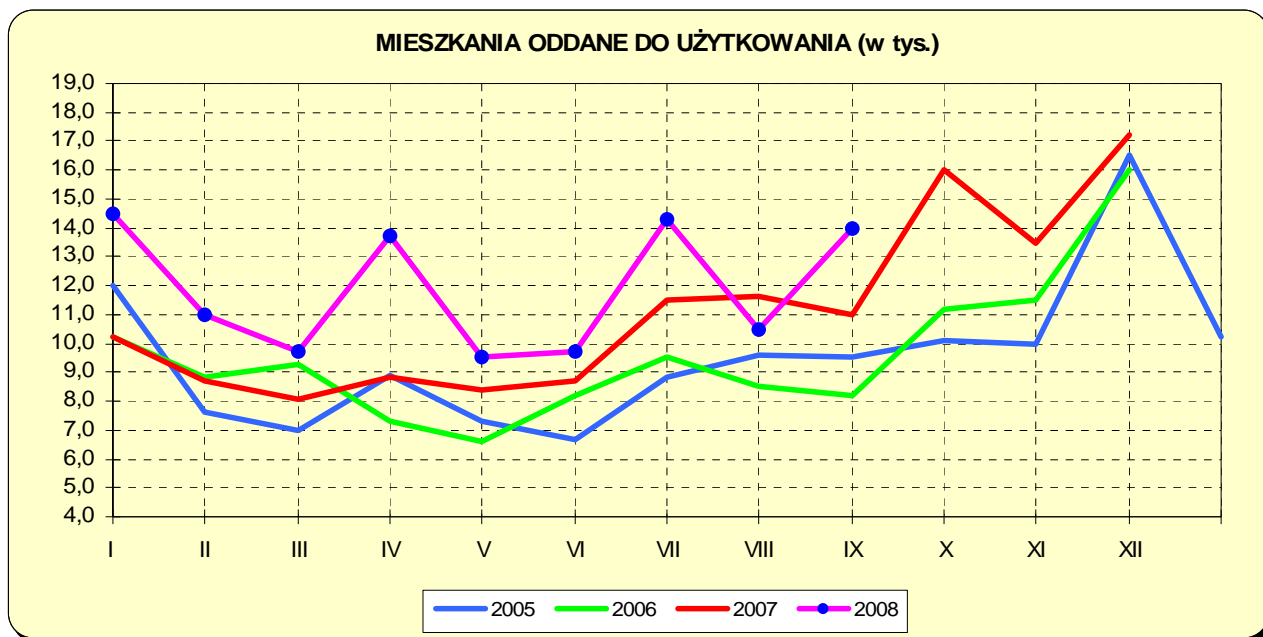
W październikowym badaniu jako najbardziej znaczące bariery w prowadzeniu działalności budowlanej przedsiębiorstwa nadal wskazują koszty zatrudnienia, konkurencję ze strony innych firm oraz niedobór wykwalifikowanych pracowników. W porównaniu z październikiem ub. roku najbardziej zwiększyło się znaczenie konkurencji ze strony innych firm oraz niedostatecznego popytu. Zmniejszyła się natomiast dotkliwość bariery związanej z kosztami materiałów, niedoborem wykwalifikowanych pracowników oraz niedoborem sprzętu, materiałów i surowców (z przyczyn pozafinansowych).

Budownictwo mieszkaniowe

Według wstępnych danych⁴, w okresie trzech kwartałów br. **oddano do użytkowania** 106995 mieszkań (tj. o 23,1% więcej niż przed rokiem). Największy wzrost odnotowano w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem, w którym przekazano 45547 mieszkań (wobec 28701 przed rokiem). W budownictwie indywidualnym zrealizowano 50874 (o 5,9% więcej niż w okresie styczeń-wrzesień ub. roku), spółdzielczym – 6439 (o 24,1% więcej), komunalnym – 1709 (o 13,2% więcej), a w zakładowym – 253 (wobec 222). Spadek liczby przekazanych mieszkań odnotowano w budownictwie społecznym czynszowym (o 33,8% do 2173 mieszkań). W porównaniu z okresem trzech kwartałów ub. roku znacząco wzrósł udział budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytkowania (o 9,6 pkt do 42,6%), a zmniejszył się - indywidualnego (o 7,7 pkt do 47,6%).

W okresie dziewięciu miesięcy br. we wszystkich województwach efekty budownictwa mieszkaniowego były lepsze niż przed rokiem, w tym najbardziej zwiększyła się liczba mieszkań oddanych do użytkowania w województwie mazowieckim (o 47,1% do 27106 mieszkań). Znaczny wzrost notowano również w województwie dolnośląskim (o 35,2% do 8170 mieszkań) oraz małopolskim (o 25,3% do 10586). W pozostałych trzynastu województwach wzrost kształtował się w granicach od 24,9% w województwie kujawsko-pomorskim do 2,7% w zachodniopomorskim.

⁴ Dane meldunkowe – mogą ulec zmianie po opracowaniu sprawozdań kwartalnych.

We wrześniu br. oddano do użytkowania 14007 mieszkań, tj. o 26,9% więcej w skali roku. Lepsze niż przed rokiem efekty obserwowano we wszystkich formach budownictwa, z wyjątkiem społecznego czynszowego, w którym przekazano do użytkowania 75 mieszkań (wobec 430 we wrześniu ub. roku). W budownictwie indywidualnym zrealizowano 6098 mieszkań (o 12,1% więcej w ujęciu rocznym), przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem – 6358 (wobec 4435 we wrześniu ub. roku), spółdzielczym – 1164 (wobec 676 we wrześniu ub. roku), komunalnym – 310 (wobec 55), a w zakładowym, podobnie jak przed rokiem – 2 mieszkania.

Liczba mieszkań oddanych do użytkowania oraz ich przeciętna powierzchnia użytkowa kształtowały się następująco:

Formy budownictwa mieszkaniowego	I-IX 2007				I-IX 2008			
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	I-IX 2006=100	przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	I-IX 2007=100	przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²
Ogółem	86952	100,0	113,5	107,0	106995	100,0	123,1	102,9
indywidualne.....	48048	55,3	122,0	142,5	50874	47,6	105,9	144,1
przeznaczone na sprzedaż lub wynajem.....	28701	33,0	118,1	66,6	45547	42,6	158,7	67,8
spółdzielcze.....	5190	6,0	87,0	56,5	6439	6,0	124,1	60,4
społeczne czynszowe	3281	3,8	72,9	51,7	2173	2,0	66,2	50,9
komunalne.....	1510	1,7	67,0	44,8	1709	1,6	113,2	45,4
zakładowe	222	0,2	125,4	75,7	253	0,2	114,0	66,0

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w okresie trzech kwartałów br. wyniosła 102,9 m² i była o 4,1 m² mniejsza niż przed rokiem.

W okresie dziewięciu miesięcy br. rozpoczęto budowę 144,3 tys. mieszkań (o 2,3% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku). Niższa niż przed rokiem była natomiast liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia (o 1,3%) i wyniosła 180,5 tys.

Liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia oraz których budowę rozpoczęto kształtowały się następująco:

Formy budownictwa	Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia			Mieszkania, których budowę rozpoczęto		
	I-IX 2008					
	w liczbach bezwzględ- nych	struktura w %	I-IX 2007=100	w liczbach bezwzględ- nych	struktura w %	I-IX 2007=100
Ogółem	180537	100,0	98,7	144283	100,0	102,3
indywidualne.....	88550	49,1	103,8	80522	55,8	107,1
przeznaczone na sprzedaż lub wynajem.....	79972	44,3	96,4	54460	37,8	98,0
spółdzielcze.....	4405	2,4	55,0	4780	3,3	73,9
społeczne czynszowe	3246	1,8	155,6	2529	1,8	99,4
komunalne.....	3970	2,2	98,4	1648	1,1	158,3
zakładowe	394	0,2	91,8	344	0,2	115,8

Szacuje się, że w końcu września br. **w budowie** było 715,2 tys. mieszkań, tj. o 5,1% więcej niż przed rokiem.

Rynek wewnętrzny

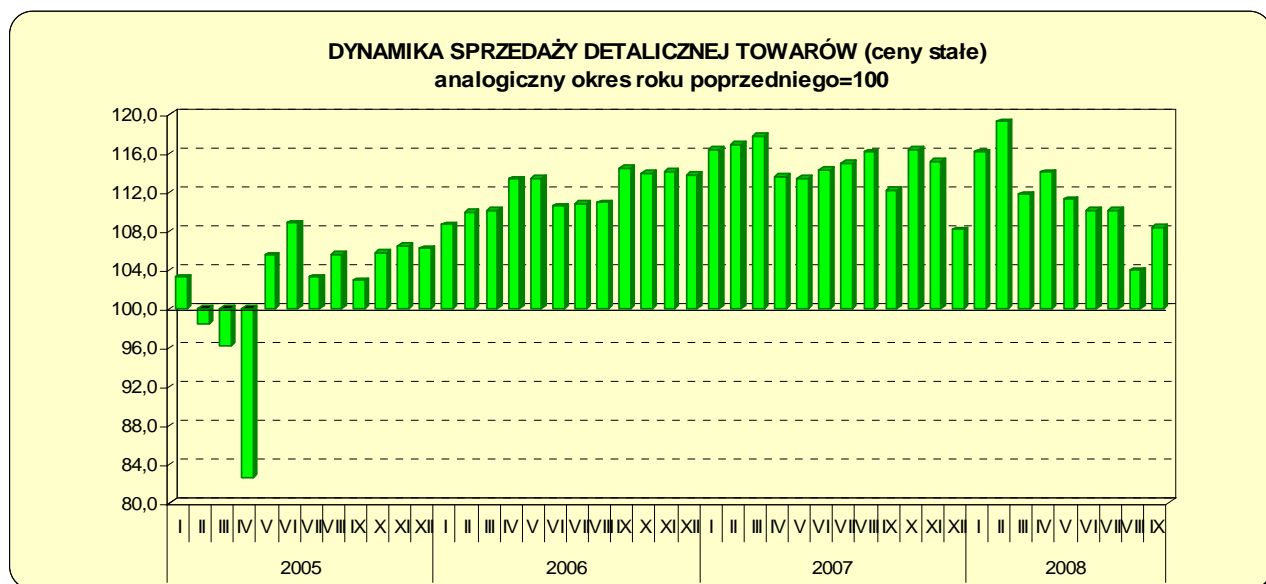
W okresie trzech kwartałów br. sprzedaż detaliczna (w cenach stałych) zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) była o 11,4% wyższa niż przed rokiem (w ub. roku – wzrost o 14,6%). W kolejnych kwartałach br. dynamika sprzedaży słabła i w III kwartale wzrost wyniósł 8,0%. W okresie styczeń-wrzesień br. w przedsiębiorstwach prowadzących sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych wzrost wyniósł 1,7% w ujęciu rocznym. W grupach o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej wzrost notowały jednostki prowadzące sprzedaż pojazdów samochodowych, motocykli i części (o 10,1%), w grupie pozostałe (o 10,0%) oraz paliw stałych, ciekłych i gazowych (o 5,7%).

Po wolniejszym wzroście w sierpniu (3,9%), we wrześniu br. sprzedaż detaliczna zwiększyła się o 8,3% w skali roku (we wrześniu ub. roku wzrost o 12,2%).

Dynamika (w cenach stałych) sprzedaży detalicznej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2007				2008					2007	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX	IX	I-IX	
	analogiczny okres poprzedniego roku=100									struktura w %	
O g ó ł e m ^{a)}	117,4	114,1	112,8	112,2	116,0	111,1	108,0	111,4	108,3	100,0	100,0
w tym:											
pojazdy samochodowe, motocykle, części	128,5	140,2	139,0	137,4	128,8	112,1	91,8	110,1	94,8	10,0	10,6
paliwa stałe, ciekłe i gazowe.....	112,2	108,1	101,7	107,1	109,9	102,9	105,2	105,7	102,3	18,4	18,3
żywność, napoje i wyroby tytoniowe.....	108,7	104,4	106,2	97,3	105,1	100,1	100,2	101,7	98,7	24,7	26,2
pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowa- nych sklepach	121,0	127,7	122,3	135,4	137,9	121,1	127,2	128,0	126,9	6,1	5,6
farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	117,7	117,4	117,5	122,4	116,3	116,7	117,6	116,9	117,0	3,3	3,2
włókno, odzież, obuwie.....	147,8	132,4	146,0	124,7	140,7	136,8	138,5	138,6	128,5	3,9	3,4
meble, rtv, agd.....	129,4	124,8	117,3	122,4	125,0	140,2	128,1	130,9	129,8	6,5	5,6
prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowa- nych sklepach	139,4	127,7	127,4	126,1	120,8	127,2	118,2	122,0	121,0	6,7	6,5
pozostałe.....	114,3	107,8	107,9	107,6	113,9	110,4	106,3	110,0	110,8	19,9	20,3

a) Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności, zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii wg przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym w omawianym okresie stanem organizacyjnym. Odnotowane zmiany (wzrost/spadek) wolumenu sprzedaży detalicznej w poszczególnych grupach rodzajów działalności przedsiębiorstw mogą zatem również wynikać m.in. ze zmiany przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz zmian organizacyjnych (np. połączenia przedsiębiorstw). Nie ma to wpływu na dynamikę sprzedaży detalicznej (w cenach stałych) ogółem.

Sprzedaż hurtowa (w cenach bieżących) w przedsiębiorstwach handlowych (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w okresie trzech kwartałów br. była o 11,5% wyższa niż przed rokiem. Sprzedaż przedsiębiorstw hurtowych w tym okresie wzrosła o 16,5%. Największy wzrost notowano w przedsiębiorstwach zajmujących się sprzedażą wyrobów tytoniowych, maszyn, sprzętu i dodatkowego wyposażenia oraz półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu.

We wrześniu br. sprzedaż hurtowa w przedsiębiorstwach handlowych była wyższa niż przed rokiem o 10,4%, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych – o 14,9%.

W październiku br. **ogólny klimat koniunktury** w przedsiębiorstwach handlu detalicznego oceniany jest mniej optymistycznie niż przed miesiącem. Nadal pozytywne, choć ostrożniejsze od formułowanych we wrześniu, są prognozy sprzedaży na najbliższe trzy miesiące. Podobnie jak w poprzednim miesiącu, negatywnie przyszłą sprzedaż oceniają jedynie jednostki najmniejsze (o liczbie pracujących do 9 osób). Wśród przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 49 osób pesymistyczne są prognozy sytuacji finansowej.

Wskazania ankietowanych firm dotyczące barier ograniczających działalność są zbliżone do notowanych przed rokiem i w poprzednich miesiącach. Nadal główną barierą jest konkurencja na rynku (69% wskazań). Istotnymi ograniczeniami są również koszty zatrudnienia (64% wskazań) oraz obciążenia na rzecz budżetu państwa (55% wskazań).

Wśród wskazywanych źródeł finansowania nie notuje się istotnych zmian. Wciąż największą rolę odgrywają fundusze własne (69% wskazań), kredyt bankowy (28% wskazań) i kredyt kupiecki (26% wskazań).

W październiku br., podobnie jak w poprzednich miesiącach, głównym źródłem zaopatrzenia w towary są hurtownie (76% wskazań). Przedsiębiorstwa wykazują, że zaopatrują się także w krajowych zakładach produkcyjnych (37% wskazań) oraz dokonują zakupów bezpośrednio z importu (10% wskazań).

Transport

W okresie trzech kwartałów br. **sprzedaż usług**⁵ w jednostkach transportu ogółem (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w cenach stałych wzrosła o 3,5% w ujęciu rocznym (wobec wzrostu o 9,6% przed rokiem). Spośród grup o znaczącym udziale w transporcie ogółem, w okresie styczeń–wrzesień br. wzrost sprzedaży usług odnotowano w działalności związanej z turystyką (o 23,3%) oraz w transporcie samochodowym (o 7,9%). W transporcie kolejowym zanotowano spadek sprzedaży (o 6,7%). We wrześniu br. sprzedaż usług transportowych była o 5,1% wyższa niż przed rokiem.

Przewozy ładunków ogółem w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosły 275,5 mln ton, tj. o 1,8% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku (wobec wzrostu o 6,7% przed rokiem),

⁵ Obejmująca wpływy za przewozy ładunków, bagażu, poczty, przeładunki, spedycję, składowanie i magazynowanie ładunków oraz inne usługi związane z obsługą transportu, a także wpływy z działalności biur podróży, pilotów wycieczek, przewodników turystycznych.

przy czym wzrost przewozów obserwowano tylko w transporcie samochodowym. We wrześniu br. przewieziono 31,4 mln ton ładunków, tj. o 2,2% więcej niż przed rokiem. Średniodobowe przewozy ładunków wzrosły o 2,9% w porównaniu z sierpnem br.

Transportem kolejowym przewieziono w okresie styczeń-wrzesień br. 110,3 mln ton ładunków, tj. o 4,8% mniej niż przed rokiem (w ub. roku odnotowano wzrost o 1,3%). Spadek przewozów ładunków wystąpił w większości grup, z wyjątkiem m.in.: węgla kamiennego i brykietów, węgla brunatnego, brykietów i koksu, wyrobów pochodzących z ropy naftowej, wyrobów metalowych oraz pozostałych chemikaliów. W komunikacji międzynarodowej, stanowiącej 45,6% ogólnych przewozów transportem kolejowym (przed rokiem 46,2%), zmniejszyły się przewozy ładunków eksportowanych (o ok. 9%) importowanych (o ok. 3%) oraz tranzytowych (o ok. 3%). W komunikacji wewnętrznej spadek przewozów wyniósł ok. 4%. We wrześniu br. transportem kolejowym przewieziono 11,7 mln ton ładunków, tj. o 7,5% mniej niż przed rokiem.

Transportem samochodowym zarobkowym od początku br. przewieziono 116,7 mln ton ładunków, tj. o 14,0% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku (w okresie trzech kwartałów ub. roku wzrost o 19,5%). We wrześniu br. przewozy wyniosły 14,2 mln ton ładunków, tj. 13,0% więcej niż przed rokiem, przy czym znacznie wzrósł w tym okresie potencjał przewozowy transportu samochodowego – o 9,7%. W porównaniu z sierpnem br. średniodobowe przewozy ładunków były większe o 7,7%.

Transportem rurociągowym w okresie trzech kwartałów br. przetłoczono 37,7 mln ton ropy i produktów naftowych, tj. o 5,4% mniej niż przed rokiem (w okresie dziewięciu miesięcy ub. roku odnotowano spadek o 5,9%). We wrześniu br. przetłoczono 4,2 mln ton tych produktów, tj. o 0,8% więcej niż w analogicznym miesiącu ub. roku.

Żegluga śródlądową przewieziono w okresie styczeń-wrzesień br. 3,5 mln ton ładunków – o 17,7% mniej niż przed rokiem (w ub. roku odnotowano wzrost o 6,8%), natomiast we wrześniu – 0,5 mln ton (spadek o 2,5% w skali roku).

Żegluga morską od początku roku przewieziono 7,3 mln ton ładunków (o 11,0% mniej niż przed rokiem, wobec wzrostu o 14,5%). We wrześniu br. przewozy wyniosły 0,8 mln ton ładunków i były o 4,6% mniejsze od notowanych odpowiednio w ub. roku.

W portach morskich w okresie trzech kwartałów br. przeładowano 37,6 mln ton ładunków, tj. o 5,8% mniej niż przed rokiem (wobec spadku w okresie styczeń-wrzesień ub. roku o 0,4% w ujęciu rocznym). Zmniejszyły się przeładunki we wszystkich grupach, z wyjątkiem ładunków tocznych. Wzrost przeładunków odnotowano w portach: Police (o 25,7%), Świnoujście (o 21,2%) oraz Szczecin (o 0,3%), natomiast spadek – w portach: Gdańsk (o 14,3%) i Gdynia (o 14,1%).

W okresie styczeń-wrzesień br. **środkami komunikacji publicznej** (w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) przewieziono 719,6 mln pasażerów, tj. o 2,2% mniej niż przed rokiem

(w okresie trzech kwartałów ub. roku – spadek o 1,1%). Zmniejszyły się przewozy w transporcie samochodowym (o 5,3% do 495,7 mln pasażerów) i żegludze śródlądowej (o 1,3% do 0,2 mln), natomiast wzrosły m.in. w transporcie kolejowym (o 5,3%) i lotniczym (o 13,9%).

Łączność

W okresie trzech kwartałów br. **sprzedaż usług** w jednostkach łączności ogółem (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) obejmująca wpływy za usługi pocztowe i kurierskie oraz za usługi telekomunikacyjne była w cenach stałych o ok. 7% wyższa niż przed rokiem (głównie w wyniku wzrostu sprzedaży usług telekomunikacyjnych).

W końcu września br. liczba abonentów i użytkowników (usługi z przedpłatą) **telefonii ruchomej (komórkowej)** wyniosła 42,9 mln (w tym 61,0% to użytkownicy) i była o 7,0% większa niż przed rokiem oraz o 3,2% większa niż w końcu ub. roku. Na 100 mieszkańców przypadało 112,4 abonentów i użytkowników, wobec 105,1 przed rokiem oraz 108,9 w końcu ub. roku. W ciągu trzech kwartałów br. przybyło 1,3 mln abonentów i użytkowników (przed rokiem 3,3 mln), mimo rozwinięcia działalności przez operatorów wirtualnych oraz nasilenia różnych promocji i obniżek cen przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych.

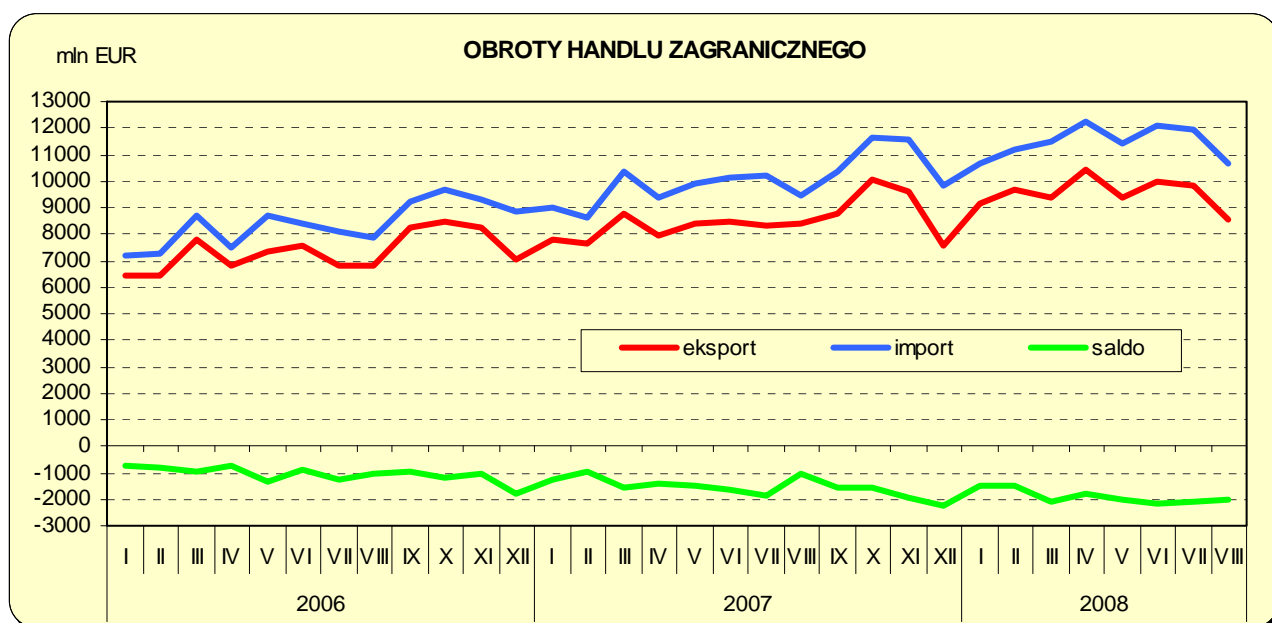
W końcu września br. zanotowano dalszy, zapoczątkowany w 2005 r. spadek liczby telefonicznych łączy głównych, co jest związane z dynamicznym rozwojem telefonii ruchomej. W okresie trzech kwartałów br. liczba **telefonicznych łączy głównych**⁶ w sieci publicznej telefonii przewodowej wyniosła ok. 9,6 mln i była o ok. 7% mniejsza niż w końcu ub. roku. Na 100 mieszkańców przypadało 25,1 łączy (w końcu I półrocza br. – 25,5), co stanowi jeden z najniższych wskaźników w Europie. W końcu trzeciego kwartału br. liczba łączy w dostęпах ISDN⁷ (w tym ponad 91% zainstalowanych w miastach) wyniosła 1,2 i była o ok. 3% mniejsza niż w końcu ub. roku.

⁶ Standardowe łącza główne (abonenci telefonii przewodowej) powiększone o liczbę łączy w dostęпах ISDN.

⁷ ISDN – telefoniczna sieć cyfrowa z integracją usług, umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci do transferu głosu, obrazu, faksów, danych.

Handel zagraniczny

W okresie styczeń–sierpień br., w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, dynamika obrotów handlu zagranicznego w złotych i w euro była niższa niż przed rokiem. Eksport rósł wolniej niż import. Wzrosła wartość wymiany towarowej ze wszystkimi grupami krajów – w znacznie większym stopniu z krajami rozwijającymi się i krajami Europy Środkowo-Wschodniej niż z krajami rozwiniętymi (w tym z krajami UE). Odnotowano ujemne salda obrotów z krajami Europy Środkowo-Wschodniej, krajami rozwijającymi się, a także z krajami rozwiniętymi (pomimo dodatniego salda z UE), z którymi wymiana do końca I półrocza br. zamykała się saldem dodatnim. Pogorszyła się relacja salda ogółem do eksportu. W strukturze rozdysponowania importu nie odnotowano istotnych zmian w skali roku.

Eksport liczony w złotych w **cenach bieżących** był wyższy niż w okresie styczeń–sierpień ub. roku o 5,6% i wyniósł 265845,2 mln zł, a import wzrósł o 8,0% do poziomu 318644,9 mln zł. Wymiana zamknęła się ujemnym saldem w wysokości 52799,7 mln zł (przed rokiem minus 43353,0 mln zł). Obroty liczone w euro wzrosły po stronie eksportu o 16,2% do 76472,9 mln EUR, a po stronie importu o 18,9% do 91694,5 mln EUR. Ujemne saldo wyniosło 15221,6 mln EUR (w okresie styczeń–sierpień ub. roku minus 11333,1 mln EUR). Eksport w dolarach USA wyniósł 117100,7 mln USD i był wyższy o 33,2%, a import – 140493,8 mln USD, tj. o 36,3% wyższy niż przed rokiem. Ujemne saldo ukształtowało się na poziomie 23393,1 mln USD (przed rokiem minus 15150,7 mln USD).

Eksport w cenach stałych w okresie styczeń–lipiec br. był o 10,2% wyższy niż przed rokiem, a import – o 10,1%. W obrotach z krajami UE wolumen eksportu zwiększył się o 9,0%, z krajami Europy Środkowo-Wschodniej – o 23,6%, a z krajami rozwijającymi się – o 21,4%. Wolumen towarów sprowadzanych z krajów Europy Środkowo-Wschodniej wzrósł o 1,8%, sprowadzanych z krajów UE o 8,1%, a z krajów rozwijających się - o 18,2%.

Ceny transakcyjne towarów eksportowanych (liczone w złotych) w okresie styczeń–lipiec br. były niższe o 1,9%, a towarów importowanych – o 0,5% w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku. **Wskaźnik terms of trade** ogółem kształtował się na poziomie 98,6, wobec 102,6 przed rokiem.

Znacznie pogorszyły się uwarunkowania cenowe w obrotach z krajami Europy Środkowo-Wschodniej, głównie na skutek wysokiej dynamiki cen importowanych paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych (głównie z Rosji), które wzrosły o 36,6% i obniżenia się, w porównaniu z okresem styczeń–lipiec ub. roku, cen eksportowanych maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego – o 2,8% oraz towarów przemysłowych sklasyfikowanych głównie według surowca – o 5,0%. W rezultacie, wskaźnik terms of trade wyniósł 77,2 (wobec 107,5 przed rokiem). W obrotach z krajami rozwijającymi się odnotowano korzystne relacje cen wynikające ze spadku cen importowanych towarów o 3,9%, przy wzroście cen towarów eksportowanych o 3,1% – wskaźnik terms of trade wyniósł 107,3 (wobec 111,8 w okresie styczeń–lipiec ub. roku). W wymianie z krajami UE wskaźnik terms of trade wyniósł 99,8 (wobec 100,2 przed rokiem).

Obroty handlu zagranicznego kształtowały się następująco:

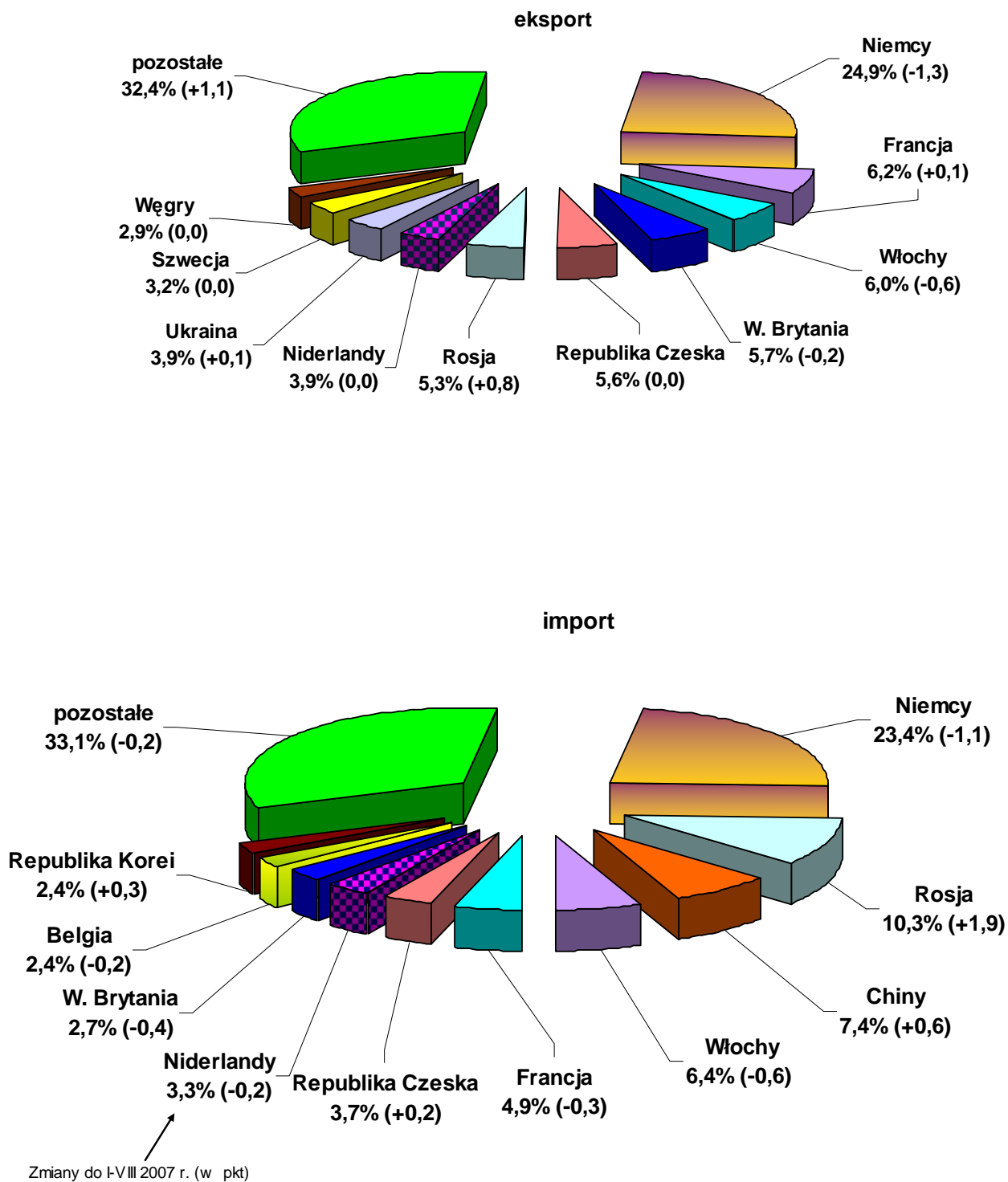
Wyszczególnienie	I–VIII 2008						2007	2008
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I–VIII 2007=100			I–VIII	
				w zł	w EUR	w USD	struktura w %	
EKSPORT	265845,2	76472,9	117100,7	105,6	116,2	133,2	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	219619,9	63127,4	96567,2	102,9	113,2	129,6	84,8	82,6
w tym Unia Europejska	205724,2	59123,3	90415,7	103,0	113,2	129,6	79,4	77,4
w tym strefa euro	135860,7	39030,6	59669,1	102,2	112,4	128,6	52,8	51,1
Kraje rozwijające się	18238,9	5266,3	8100,7	125,9	139,1	160,0	5,7	6,9
Kraje Europy Śr.-Wsch.	27986,4	8079,2	12432,8	117,2	129,4	148,9	9,5	10,5
IMPORT	318644,9	91694,5	140493,8	108,0	118,9	136,3	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	221088,3	63599,9	97401,8	103,9	114,3	131,0	72,1	69,4
w tym Unia Europejska	197875,5	56900,5	87099,5	102,9	113,3	129,7	65,1	62,1
w tym strefa euro	150597,0	43298,5	66270,5	103,2	113,6	130,0	49,4	47,3
Kraje rozwijające się	58371,9	16802,8	25758,7	112,6	124,0	142,2	17,6	18,3
Kraje Europy Śr.-Wsch.	39184,7	11291,8	17333,3	128,9	142,1	163,0	10,3	12,3
SALDO	-52799,7	-15221,6	-23393,1	x	x	x	x	x
Kraje rozwinięte	-1468,4	-472,5	-834,6	x	x	x	x	x
w tym Unia Europejska	7848,7	2222,8	3316,2	x	x	x	x	x
w tym strefa euro	-14736,3	-4267,9	-6601,4	x	x	x	x	x
Kraje rozwijające się	-40133,0	-11536,5	-17658,0	x	x	x	x	x
Kraje Europy Śr.-Wsch.	-11198,3	-3212,6	-4900,5	x	x	x	x	x

W strukturze geograficznej obrotów w okresie styczeń–sierpień br., w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, wzrósł udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej i krajów rozwijających się, natomiast obniżył się – krajów rozwiniętych. Odnotowano niewielki wzrost obrotów z krajami Unii Europejskiej: eksportu o 3,0% do poziomu 205724,2 mln zł oraz importu

o 2,9% do 197875,5 mln zł. Dodatkowo saldo wyniosło 7848,7 mln zł, wobec dodatniego salda 7557,7 mln zł przed rokiem. Obroty liczone w euro w eksporcie osiągnęły poziom 59123,3 mln EUR, a w imporcie – 56900,5 mln EUR, tj. odpowiednio o 13,2% i o 13,3% wyższy niż przed rokiem. Dodatkowo saldo wyniosło 2222,8 mln EUR, wobec dodatniego salda 1971,2 mln EUR przed rokiem. Udział krajów UE w obrotach ogółem, w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku, obniżył się: w eksporcie odpowiednio z 79,4% do 77,4%, a w imporcie odpowiednio z 65,1% do 62,1%.

Wartość obrotów z **Niemcami** – głównym partnerem handlowym, w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku, wzrosła w eksporcie zaledwie o 0,2% do poziomu 66142,0 mln zł (19023,1 mln EUR), a w imporcie o 3,1% do 74417,6 mln zł (21403,2 mln EUR). Wymiana zamknęła się ujemnym saldem 8275,6 mln zł (minus 2380,1 mln EUR), wobec ujemnego salda 6202,9 mln zł (minus 1622,3 mln EUR) przed rokiem. Udział Niemiec w eksporcie ogółem obniżył się z 26,2% w okresie styczeń–sierpień ub. roku do 24,9%, a w imporcie ogółem - z 24,5% do 23,4%. W wymianie z Niemcami wg sekcji SITC odnotowano wzrost eksportu m.in. chemikaliów i produktów pokrewnych, maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego, paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych oraz obniżenie się eksportu m.in. towarów przemysłowych sklasyfikowanych głównie według surowca, różnych wyrobów przemysłowych i surowców niejadalnych z wyjątkiem paliw. W imporcie wzrosła m.in. wartość dostaw żywności i zwierząt żywych, paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych, chemikaliów i produktów pokrewnych oraz maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego, natomiast zmniejszył się import m.in. towarów przemysłowych sklasyfikowanych głównie wg surowca.

**STRUKTURA GEOGRAFICZNA OBROTÓW
HANDLU ZAGRANICZNEGO
w okresie styczeń–sierpień 2008 r.**

Wśród naszych partnerów handlowych kolejne pozycje zajmowały: w eksporcie – Francja (6,2%), Włochy (6,0%), W. Brytania (5,7%), Republika Czeska (5,6%), Rosja (5,3%), Ukraina (3,9%), Niderlandy (3,9%), Szwecja (3,2%), Węgry (2,9%), a w imporcie – Rosja (10,3%), Chiny (7,4%), Włochy (6,4%), Francja (4,9%), Republika Czeska (3,7%), Niderlandy (3,3%), W. Brytania (2,7%), Belgia (2,4%) oraz Republika Korei (2,4%).

Obroty towarowe z krajami **Europy Środkowo-Wschodniej**, w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku, wzrosły w eksporcie o 17,2% do poziomu 27986,4 mln zł (8079,2 mln EUR), a w imporcie – o 28,9% do 39184,7 mln zł (11291,8 mln EUR). Wymiana zamknęła się ujemnym saldem 11198,3 mln zł (minus 3212,6 mln EUR), wobec ujemnego salda 6524,0 mln zł (minus 1707,4 mln EUR) w okresie styczeń–sierpień ub. roku. Eksport do krajów Europy Środkowo-Wschodniej stanowił 10,5% eksportu ogółem, a import – 12,3% importu ogółem (wobec odpowiednio 9,5% i 10,3% przed rokiem).

Po ośmiu miesiącach br. **Rosja** zajmowała, podobnie jak przed rokiem, 6 miejsce wśród odbiorców polskich towarów oraz 2 miejsce wśród dostawców towarów na nasz rynek. Eksport do Rosji zwiększył się o 25,0% i wyniósł 14040,8 mln zł (4051,8 mln EUR), natomiast import z Rosji wzrósł o 32,5% do poziomu 32706,3 mln zł, tj. 9421,7 mln EUR. Ujemne saldo obrotów wyniosło 18665,5 mln zł (minus 5369,9 mln EUR) wobec minus 13457,9 mln zł (minus 3520,9 mln EUR) przed rokiem. Udział Rosji zwiększył się w eksporcie ogółem z 4,5% w okresie styczeń–sierpień ub. roku do 5,3%, a w imporcie ogółem - z 8,4% do 10,3%.

W obrotach z Rosją wg sekcji SITC najszybciej rósł eksport m.in. maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego oraz nieco wolniej – m.in. chemikaliów i produktów pokrewnych, różnych wyrobów przemysłowych oraz towarów przemysłowych sklasyfikowanych głównie wg surowca, natomiast obniżył się eksport m.in. żywności i zwierząt żywych. W imporcie, obok znacznego wzrostu wartości dostaw paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych, zwiększyły się obroty m.in. chemikaliami i produktami pokrewnymi oraz surowcami niejadalnymi z wyjątkiem paliw, jednocześnie obniżył się import m.in. towarów przemysłowych sklasyfikowanych głównie wg surowca.

W obrotach ogółem **wg sekcji SITC**, w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku, odnotowano wzrost eksportu m.in. paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych, napojów i tytoniu, chemikaliów i produktów pokrewnych, maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego oraz spadek – m.in. olejów, tłuszczów i wosków zwierzęcych i roślinnych oraz różnych wyrobów przemysłowych. W imporcie największy wzrost wartości dostaw zaobserwowano w przypadku olejów, tłuszczów i wosków zwierzęcych i roślinnych oraz paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych, natomiast mniej sprowadzono napojów i tytoniu oraz towarów przemysłowych sklasyfikowanych głównie wg surowca. W strukturze towarowej eksportu w największym stopniu wzrósł udział maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego, a obniżył się - towarów przemysłowych

sklasyfikowanych głównie wg surowca oraz różnych wyrobów przemysłowych. W imporcie najbardziej zwiększył się udział paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych, a najbardziej obniżył się – towarów przemysłowych sklasyfikowanych głównie wg surowca.

Dynamika i struktura obrotów wg sekcji SITC kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-VIII 2008		I-VIII 2007	I-VIII 2008
	w mln zł	I-VIII 2007=100	struktura w %	
EKSPORT	265845,2	105,6	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	21439,0	102,8	8,3	8,1
Napoje i tytoń	2420,0	113,9	0,8	0,9
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw	6313,6	102,6	2,4	2,4
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	11185,0	115,8	3,8	4,2
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	437,3	86,6	0,2	0,2
Chemikalia i produkty pokrewne	20605,0	110,6	7,4	7,8
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca	59959,8	99,7	23,9	22,5
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	110875,1	110,1	40,0	41,7
Różne wyroby przemysłowe	32413,4	98,5	13,1	12,2
IMPORT	318644,9	108,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	17318,1	111,1	5,3	5,4
Napoje i tytoń	1365,8	87,9	0,5	0,4
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw	9811,9	110,2	3,0	3,1
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	38397,9	138,6	9,4	12,1
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	1157,9	140,4	0,3	0,4
Chemikalia i produkty pokrewne	41995,4	105,6	13,5	13,2
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca	61831,7	94,6	22,1	19,4
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	112373,5	107,7	35,4	35,3
Różne wyroby przemysłowe	27092,0	110,8	8,3	8,5

W porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku eksport **produktów rolno-spożywczych** był wyższy o 2,8% i wyniósł 25341,7 mln zł (7298,1 mln EUR), a import wzrósł o 11,3% i ukształtował się na poziomie 21824,1 mln zł (6285,2 mln EUR). Obroty zamknęły się dodatnim saldem 3517,6 mln zł (1012,9 mln EUR), wobec dodatniego salda 5057,3 mln zł (1328,9 mln EUR) przed rokiem. Udział produktów rolno-spożywczych w eksporcie ogółem wyniósł 9,5% (przed rokiem 9,8%), a w imporcie ogółem – 6,8% (przed rokiem 6,6%).

Odnotowano wzrost eksportu produktów rolno-spożywczych do krajów Europy Środkowo-Wschodniej o 10,2%, do krajów rozwiniętych o 2,8% (w tym do UE o 3,0%) oraz spadek – do krajów rozwijających się o 7,3%. W imporcie zwiększyły się obroty z krajami Europy Środkowo-Wschodniej o 16,7%, z krajami rozwiniętymi o 13,3% (w tym z UE o 13,2%) i z krajami rozwijającymi się o 4,2%.

W strukturze geograficznej eksportu produktów rolno-spożywczych wzrósł udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej z 8,8% w okresie styczeń–sierpień ub. roku do 9,4%, natomiast obniżył się – krajów rozwijających się z 6,7% do 6,1%. Udział krajów rozwiniętych utrzymał się na poziomie sprzed roku i wyniósł 84,5% (w tym UE zwiększył się z 80,6% do 80,8%). Łącznie na rynki krajów rozwiniętych i krajów Europy Środkowo-Wschodniej skierowano 93,9% eksportu produktów rolno-spożywczych (w okresie styczeń–sierpień ub. roku 93,3%). W imporcie również

obniżył się udział krajów rozwijających się z 22,7% do 21,2%, natomiast udział krajów rozwiniętych zwiększył się z 74,9% do 76,3% (w tym UE – z 68,2% do 69,3%), a krajów Europy Środkowo-Wschodniej – z 2,4% do 2,5%.

Obroty towarowe produktów rolno-spożywczych (wg CN) przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	I–VIII 2008							
	eksport				import			
	w mln zł	w mln EUR	I–VIII 2007=100	struktura w %	w mln zł	w mln EUR	I–VIII 2007=100	struktura w %
Produkty rolno-spożywcze	25341,7	7298,1	102,8	100,0	21824,1	6285,2	111,3	100,0
Przetwory spożywcze	11258,6	3243,6	106,7	44,4	8256,9	2377,8	106,0	37,8
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	8957,3	2577,7	102,3	35,3	5043,1	1454,1	122,8	23,1
Produkty pochodzenia roślinnego	4575,8	1317,9	96,3	18,1	7275,2	2093,5	106,9	33,4
Oleje i tłuszcze	550,0	158,9	92,1	2,2	1248,9	359,8	140,3	5,7

W okresie styczeń–sierpień br. sprowadzono z zagranicy 1906,9 tys. ton **zbóż** (o 14,7% mniej niż przed rokiem) o wartości 1544,0 mln zł (449,0 mln EUR). Importowano przede wszystkim pszenicę i mieszankę żyta z pszenicą (872,6 tys. ton), kukurydzę (648,3 tys. ton), jęczmień (224,8 tys. ton), ryż (72,9 tys. ton), żyto (41,3 tys. ton). Dostawy zbóż pochodziły głównie z Niemiec, Węgier, Ukrainy, Republiki Czeskiej, Litwy, Słowacji, W. Brytanii i Argentyny. Wyeksportowano 237,7 tys. ton zbóż (o 27,4% mniej niż przed rokiem) o wartości 174,2 mln zł (49,5 mln EUR).

Eksport **towarów wysokiej techniki** wyniósł 19926,4 mln zł (5732,3 mln EUR), tj. o 32,8% więcej niż w okresie styczeń–sierpień ub. roku, a import – 46343,8 mln zł (13330,0 mln EUR), tj. o 13,0% więcej. Obroty zamknęły się ujemnym saldem 26417,4 mln zł (minus 7597,7 mln EUR), wobec minus 26010,8 mln zł (minus 6792,1 mln EUR) przed rokiem. Udział towarów wysokiej techniki w eksporcie ogółem wyniósł 7,5%, a w imporcie – 14,5% (przed rokiem odpowiednio 6,0% i 13,9%).

Wartość **obrotu uszlachetniającego** w okresie styczeń–sierpień br. stanowiła 7,0% eksportu i 4,6% importu ogółem, wobec odpowiednio 7,8% i 4,9% przed rokiem.

W strukturze **rozdysponowania importu wg głównych kategorii ekonomicznych**, w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku, wzrósł nieznacznie udział towarów z przeznaczeniem na **cele konsumpcyjne** (z 18,7% do 18,8%), obniżył się natomiast udział towarów **inwestycyjnych** (z 17,3% do 17,2%). Udział importu towarów z przeznaczeniem na **zużycie pośrednie** wyniósł 64,0% i pozostał na takim samym poziomie, jak przed rokiem. We wszystkich kategoriach ekonomicznych odnotowano wzrost importu towarów, w tym konsumpcyjnych o 8,3%, przeznaczonych na zużycie pośrednie o 8,1% i dóbr inwestycyjnych o 7,3%.

W strukturze **rozdysponowania eksportu wg głównych kategorii ekonomicznych**, w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku, wzrósł udział eksportu towarów **inwestycyjnych** z 11,2% do 12,6% i **konsumpcyjnych** z 32,3% do 32,6%. W tych kategoriach odnotowano też największą dynamikę eksportu (wzrost odpowiednio o 18,6% i o 6,4%). Wzrost eksportu towarów z przeznaczeniem na **zużycie pośrednie** wyniósł 2,6%, a jego udział obniżył się z 56,5% do 54,8%.

Struktura rozdysponowania importu i eksportu wg głównych kategorii ekonomicznych kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	I–VIII 2007	I–VIII 2008	
	struktura w %	I–VIII 2007=100	
IMPORT	100,0	100,0	108,0
Dobra inwestycyjne.....	17,3	17,2	107,3
w tym:			
dobra inwestycyjne z wyjątkiem środków transportu.....	75,7	76,7	108,7
środki transportu przemysłowe.....	24,3	23,3	102,7
Towary konsumpcyjne	18,7	18,8	108,3
w tym:			
towary nietrwałego użytku.....	28,3	27,6	105,6
samochody osobowe.....	19,8	21,0	114,8
Zużycie pośrednie	64,0	64,0	108,1
w tym:			
towary zaopatrzeniowe dla przemysłu przetworzone.....	52,4	47,7	98,3
paliwa i smary nieprzetworzone.....	12,2	16,2	142,7
części i akcesoria do dóbr inwestycyjnych	14,0	13,8	106,9
części i akcesoria dla środków transportu	10,0	10,5	113,5
EKSPORT	100,0	100,0	105,6
Dobra inwestycyjne.....	11,2	12,6	118,6
w tym:			
dobra inwestycyjne z wyjątkiem środków transportu	62,3	60,7	115,5
środki transportu przemysłowe	37,7	39,3	123,6
Towary konsumpcyjne	32,3	32,6	106,4
w tym:			
towary nietrwałego użytku.....	25,9	26,3	107,6
samochody osobowe	17,1	17,8	110,5
Zużycie pośrednie	56,5	54,8	102,6
w tym:			
towary zaopatrzeniowe dla przemysłu przetworzone.....	52,6	51,6	100,6
części i akcesoria dla środków transportu	22,2	22,0	101,6
części i akcesoria do dóbr inwestycyjnych	12,7	13,7	110,2

Rachunek bieżący bilansu płatniczego na bazie transakcji

Rachunek bieżący bilansu płatniczego⁸ w sierpniu br. zamknął się ujemnym saldem w wysokości 1736 mln EUR, wobec minus 762 mln EUR w analogicznym okresie ub. roku.

Saldo obrotów towarowych w sierpniu br. wyniosło minus 1503 mln EUR (wobec minus 517 mln EUR przed rokiem). Pogłębienie salda nastąpiło mimo wzrostu wpływów za eksport

⁸ Opracowano na podstawie materiałów „Bilans Płatniczy” przekazanych przez NBP.

Rachunek bieżący stanowi komponent bilansu płatniczego na bazie transakcji. Jest to statystyczne zestawienie transferów finansowych obrotów z zagranicą, prezentujące w usystematyzowany sposób transakcje gospodarcze zrealizowane przez Polskę z resztą świata (tzn. między rezydentami i nierezydentami). Bilans płatniczy oprócz rachunku bieżącego, zawiera także rachunek kapitałowy i finansowy, saldo błędów i opuszczeń oraz stan oficjalnych aktywów rezerwowych.

towarów (do 9246 mln EUR, tj. o 7,1%), gdyż jeszcze bardziej zwiększyły się wypłaty za import (do 10749 mln EUR, tj. o 17,5%).

Saldo usług w sierpniu br. było dodatnie i ukształtowało się na poziomie 167 mln EUR, wobec 224 mln EUR przed rokiem. Przychody z tytułu eksportu usług wyniosły 2136 mln EUR (wzrost w stosunku do ub. roku o 11,4%), a rozchody z tytułu importu usług osiągnęły 1969 mln EUR (wzrost o 16,3%). Na wartość salda usług złożyły się: dodatnie saldo usług transportowych (230 mln EUR), dodatnie saldo podróży zagranicznych (75 mln EUR) oraz ujemne saldo pozostałych usług (138 mln EUR).

Saldo dochodów w sierpniu br. wyniosło minus 991 mln EUR (przed rokiem minus 890 mln EUR). Przychody z tytułu dochodów zrealizowano w wysokości 756 mln EUR, a rozchody w wysokości 1747 mln EUR (odpowiednio wzrost o 21,9% i 15,7%). Na stan salda dochodów złożyły się: ujemne saldo dochodów z inwestycji (1397 mln EUR) i dodatnie saldo wynagrodzeń pracowników (406 mln EUR).

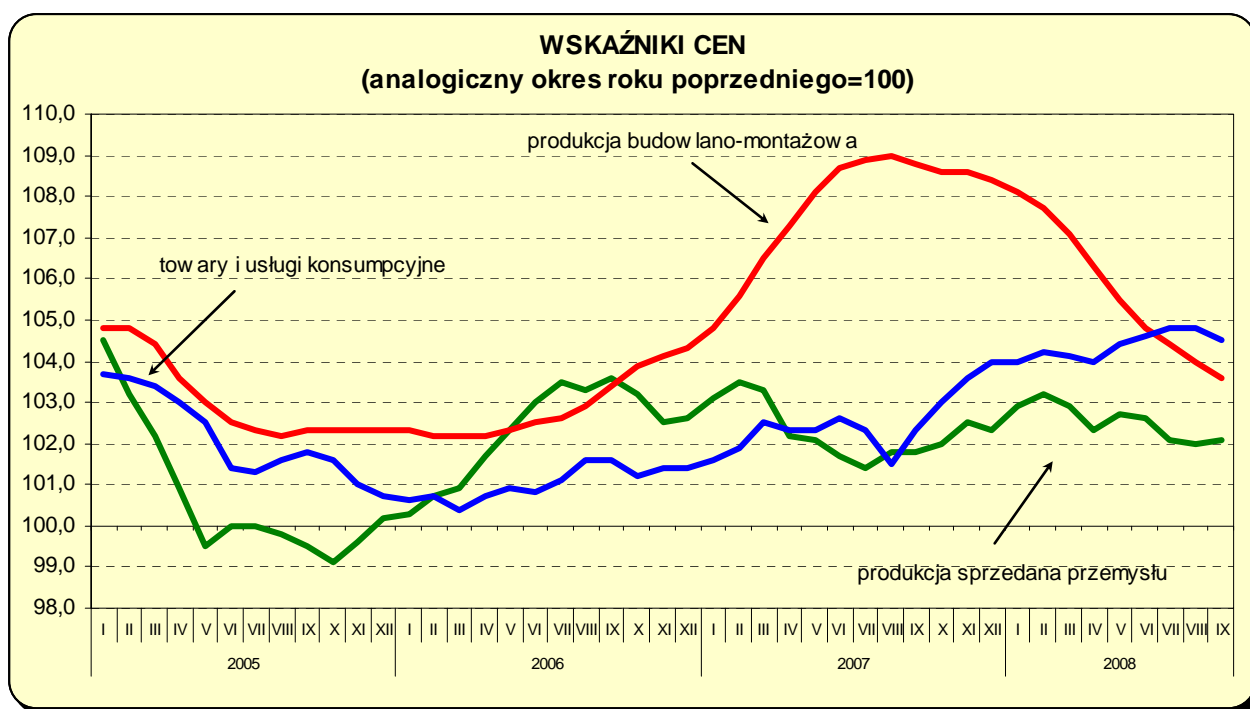
Saldo transferów bieżących w sierpniu br. było dodatnie i wyniosło 591 mln EUR (przed rokiem 421 mln EUR). Do 971 mln EUR wzrosła, w porównaniu z analogicznym miesiącem ub. roku, wartość przychodów (o 17,6%), a wartość rozchodów zmniejszyła się do 380 mln EUR (o 6,2%). Na poziom salda transferów bieżących wpłynął głównie napływ środków z Unii Europejskiej w wysokości 418 mln EUR.

Rachunek bieżący bilansu płatniczego na bazie transakcji kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	VIII 2007	VIII 2008	zmiana do VIII 2007
	w mln EUR		
RACHUNEK BIEŻĄCY	-762	-1736	-974
Saldo obrotów towarowych	-517	-1503	-986
Eksport	8635	9246	611
Import	9152	10749	1597
Saldo usług	224	167	-57
Przychody	1917	2136	219
Rozchody	1693	1969	276
Saldo dochodów	-890	-991	-101
Przychody	620	756	136
Rozchody	1510	1747	237
Saldo transferów bieżących	421	591	170
Przychody	826	971	145
Rozchody	405	380	-25

Ceny

W kolejnych kwartałach br. obniżała się dynamika cen producentów w budownictwie i w przemyśle, w tym – w przetwórstwie przemysłowym, przy utrzymującym się wysokim wzroście cen w górnictwie oraz przyspieszeniu tempa wzrostu cen w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę. Z kwartału na kwartał obserwowano stopniowy wzrost dynamiki cen konsumpcyjnych w skali roku. We wrześniu br. rosły one jednak wolniej niż w poprzednich miesiącach. Polska nadal znajdowała się w grupie krajów Unii Europejskiej o stosunkowo niskim wzroście cen konsumpcyjnych. Wskaźnik HICP dla Polski we wrześniu br. ukształtował się na poziomie nieco niższym niż dla całej Unii Europejskiej.

Według wstępnych danych, wzrost **cen produkcji sprzedanej przemysłu** w okresie styczeń–wrzesień br. był zbliżony do notowanego przed rokiem (3,4%, wobec 3,5%). Najbardziej podniesiono ceny w górnictwie, a tempo ich wzrostu było szybsze niż w ciągu dziewięciu miesięcy ub. roku (wzrost o 16,6%, wobec 6,8% przed rokiem), w tym w górnictwie węgla kamiennego i brunatnego; wydobywaniu torfu ceny wzrosły o 24,9% (przed rokiem wzrost o 5,7%). Wzrost cen w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę wyniósł 9,6% (wobec 3,7% przed rokiem). Wolniej rosły ceny w przetwórstwie przemysłowym (o 1,8%, wobec 3,2% przed rokiem). Najbardziej wzrosły ceny produkcji metali (o 18,8%, w tym w produkcji żeliwa

i stali oraz stopów żelaza – o 32,9%, przy spadku cen produkcji metali szlachetnych i nieżelaznych – o 12,6%). Wyższe niż w grudniu ub. roku były również ceny m.in. produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 16,5%) oraz wyrobów chemicznych (o 9,5%). Ceny produkcji wyrobów z metali podniesiono o 1,9%, a wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych – o 1,1%. Obniżono natomiast ceny m.in. produkcji artykułów spożywczych i napojów (o 0,5%), wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych (o 1,7%) oraz pojazdów samochodowych, przyczep i nacze (o 3,6%).

We wrześniu br. wzrost cen produkcji sprzedanej przemysłu w skali roku (o 2,1%) był zbliżony do notowanego w poprzednich miesiącach. Najbardziej podniesiono ceny w górnictwie (o 11,8%), w tym w górnictwie węgla kamiennego i brunatnego; wydobywaniu torfu (o 28,5%), przy spadku cen w górnictwie rud metali (o 20,3%). W sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę ceny wzrosły o 9,7%. W przetwórstwie przemysłowym w skali roku wzrost cen wyniósł 0,6% i był nieznacznie wyższy od notowanego w sierpniu br. Najbardziej podniesiono ceny produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 23,0%). Wzrosły również ceny m.in. produkcji metali (o 9,8%), wyrobów chemicznych (o 8,8%) oraz wyrobów z metali (o 0,5%). Zanotowano natomiast spadek cen produkcji m.in. artykułów spożywczych i napojów (o 0,5%), wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych (o 0,6%), wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych (o 4,6%) oraz pojazdów samochodowych, przyczep i nacze (o 5,1%).

Ceny produkcji budowlano-montażowej rosły w okresie styczeń–wrzesień br. wolniej niż przed rokiem (szacowany wzrost o 2,7%, wobec odpowiednio 7,1%).

We wrześniu br. wzrost cen produkcji budowlano-montażowej w ujęciu rocznym wyniósł 3,6% (wobec odpowiednio 4,0% w sierpniu br. i 8,8% przed rokiem). Najbardziej wzrosły ceny wznoszenia budynków i budowli; inżynierii lądowej i wodnej (o 3,7%). Podniesiono również ceny wykonywania instalacji budowlanych (o 3,1%), wykonywania robót budowlanych wykończeniowych (o 2,2%), wynajmu sprzętu budowlanego i burzącego z obsługą operatorską (o 1,8%) oraz przygotowania terenu pod budowę (o 1,7%).

Dynamika cen w przemyśle i budownictwie kształtowała się następująco:

Okresy	Ceny produkcji sprzedanej przemysłu				Ceny produkcji budowlano-montażowej
	ogółem	górnictwo	przetwórstwo przemysłowe	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	
2007	Grudzień roku poprzedniego=100				
IX	103,5	106,8	103,2	103,7	107,1
2008					
IX	103,4	116,6	101,8	109,6	102,7
2007	Miesiąc poprzedni=100				
I	100,6	99,9	100,3	103,1	100,5
II	100,3	99,9	100,3	100,0	100,8
III	100,5	101,7	100,4	100,1	101,0
IV	100,5	104,6	100,3	100,1	101,1
V	100,4	99,6	100,4	100,1	101,1
VI	100,5	100,3	100,6	100,1	100,9
VII	100,3	101,8	100,3	100,1	100,6
VIII	100,3	99,3	100,4	100,1	100,6
IX	100,0	99,6	100,0	100,0	100,5
X	99,7	101,2	99,5	100,0	100,5
XI	99,9	96,3	100,1	100,0	100,2
XII	99,3	98,4	99,2	100,0	100,2
2008					
I	101,2	109,6	100,6	102,3	100,3
II	100,6	101,8	100,3	102,2	100,5
III	100,2	101,4	100,2	100,1	100,4
IV	99,9	100,5	99,7	100,9	100,4
V	100,8	99,0	100,7	103,0	100,3
VI	100,4	100,3	100,4	100,1	100,3
VII	99,9	102,9	99,7	100,2	100,2
VIII	100,2	100,4	100,2	100,2	100,2
IX	100,2	100,0	100,1	100,4	100,1
2007	Analogiczny okres roku poprzedniego=100				
I	103,1	110,2	102,3	105,1	104,8
II	103,5	108,4	102,9	105,2	105,6
III	103,3	108,1	102,6	105,2	106,5
IV	102,2	105,5	101,7	103,5	107,3
V	102,1	100,8	101,9	103,6	108,1
VI	101,7	102,3	101,4	103,6	108,7
VII	101,4	100,6	101,1	103,6	108,9
VIII	101,8	100,6	101,6	103,7	109,0
IX	101,8	99,4	101,7	103,7	108,8
X	102,0	101,1	101,7	103,7	108,6
XI	102,5	100,7	102,4	103,8	108,6
XII	102,3	102,4	101,9	103,7	108,4
2008					
I	102,9	112,3	102,2	102,9	108,1
II	103,2	114,5	102,1	105,2	107,7
III	102,9	114,1	101,9	105,1	107,1
IV	102,3	109,6	101,3	106,0	106,3
V	102,7	108,9	101,5	109,1	105,5
VI	102,6	109,0	101,3	109,1	104,8

Okresy	Ceny produkcji sprzedanej przemysłu				Ceny produkcji budowlano-montażowej
	ogółem	górnictwo	przetwórstwo przemysłowe	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	
VII.....	102,1	110,2	100,7	109,2	104,4
VIII.....	102,0	111,4	100,5	109,3	104,0
IX.....	102,1	111,8	100,6	109,7	103,6
I-III.....	103,0	113,6	102,1	104,4	107,6
IV-VI.....	102,5	109,2	101,4	108,0	105,5
VII-IX.....	102,1	111,1	100,6	109,4	104,0
I-IX.....	102,5	111,3	101,4	107,3	105,7
2007					
I-III.....	103,3	108,9	102,6	105,2	105,6
IV-VI.....	102,0	102,8	101,7	103,6	108,0
VII-IX.....	101,7	100,2	101,4	103,7	108,9
X-XII.....	102,3	101,4	102,0	103,7	108,5
I-IX.....	102,3	103,7	101,9	104,1	107,5

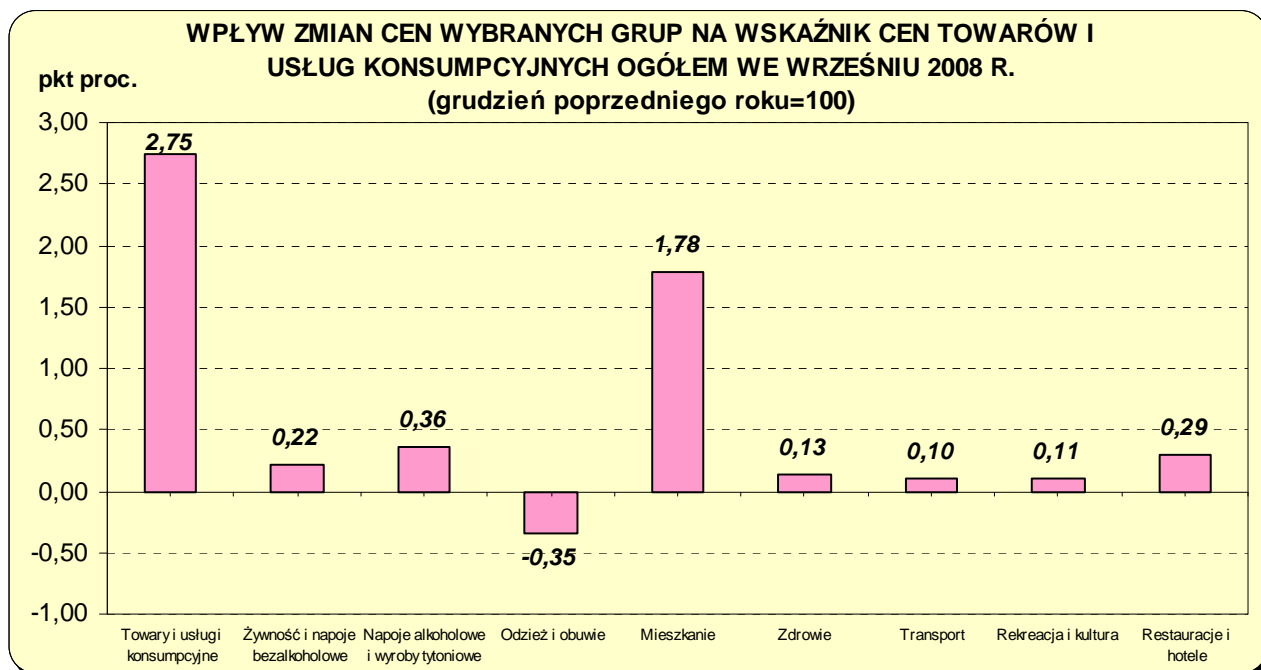
W skali miesiąca wzrost cen produkcji sprzedanej przemysłu we wrześniu br., podobnie jak w sierpniu br., wyniósł 0,2%. Ceny produkcji budowlano-montażowej wzrosły o 0,1%, tj. w mniejszym stopniu niż w poprzednich miesiącach br.

Średnie miesięczne tempo wzrostu cen w przemyśle w okresie styczeń–wrzesień br., podobnie jak przed rokiem wyniosło 0,4%, przy czym w trzecim kwartale br. było najniższe od początku roku. W budownictwie średnie miesięczne tempo wzrostu cen było niższe niż przed rokiem (0,3%, wobec 0,8% przed rokiem).

Średnie miesięczne tempo wzrostu cen w przemyśle i budownictwie kształtowało się następująco:

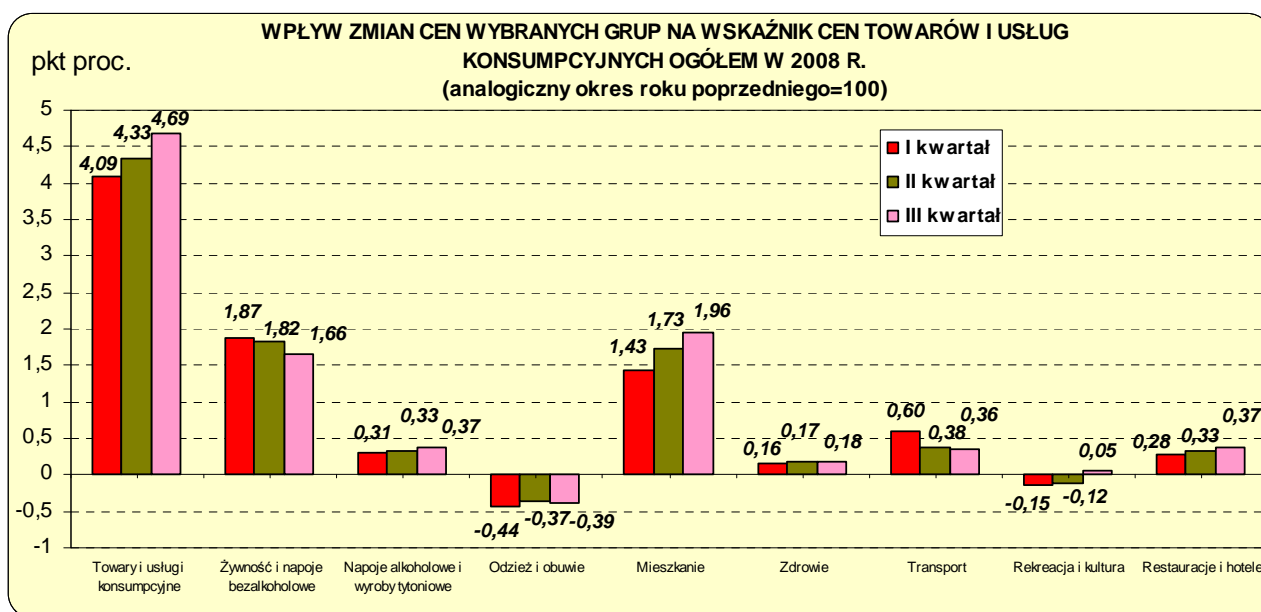
Wyszczególnienie	Tempo wzrostu cen (w %)									
	2007						2008			
	I-XII	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX
Ceny produkcji sprzedanej przemysłu	0,2	0,4	0,5	0,5	0,2	-0,4	0,7	0,4	0,1	0,4
górnictwo	0,2	0,7	0,5	1,5	0,2	-1,4	4,2	-0,1	1,1	1,7
przetwórstwo przemysłowe.....	0,2	0,4	0,4	0,4	0,2	-0,4	0,4	0,3	0,0	0,2
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę.....	0,3	0,4	1,1	0,1	0,1	0,0	1,5	1,3	0,3	1,0
Ceny produkcji budowlano-montażowej	0,7	0,8	0,8	1,0	0,6	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3

W okresie styczeń–wrzesień br. **ceny towarów i usług konsumpcyjnych** rosły szybciej niż odpowiednio przed rokiem (2,8%, wobec 2,3%). Przyspieszenie dynamiki cen dotyczyło m.in. towarów i usług w zakresie mieszkania, napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych oraz restauracji i hoteli. Największy wpływ na poziom wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie trzech kwartałów br. miał wzrost cen towarów i usług związanych z mieszkaniem, który podwyższył wskaźnik ogółem odpowiednio o 1,78 pkt proc. Spadek cen odzieży i obuwia wpłynął na obniżenie tego wskaźnika odpowiednio o 0,35 pkt proc.

W okresie trzech kwartałów br. w stosunku do analogicznego okresu ub. roku ceny towarów i usług konsumpcyjnych wzrosły o 4,4% (wobec 2,1% odpowiednio przed rokiem). Najbardziej wzrosły ceny żywności i napojów bezalkoholowych oraz ceny towarów i usług związanych z mieszkaniem (po 7,0%). Znacznie podniesiono również opłaty w zakresie restauracji i hoteli (o 6,0%) oraz ceny napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych (o 5,9%). Obniżyły się natomiast ceny odzieży i obuwia (o 7,0%), towarów i usług w zakresie łączności (o 1,1%) oraz rekreacji i kultury (o 1,0%).

We wrześniu br. wzrost cen konsumpcyjnych w skali roku był nieco niższy niż w poprzednich miesiącach i wyniósł 4,5% (wobec 4,8% odpowiednio w sierpniu br. i 2,3% przed rokiem).

Dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych kształtowała się następująco:

Okresy	Ogółem	żywność i napoje bezalko- holowe	napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	odzież i obuwie	mieszkanie	zdrowie	transport	łącznie	rekreacja i kultura	edukacja	restauracje i hotele
2007	Grudzień roku poprzedniego=100										
IX	102,3	104,1	104,5	92,7	102,8	102,2	107,4	97,9	98,2	101,3	103,1
2008											
IX	102,8	100,8	106,2	93,6	107,3	102,6	101,1	100,4	101,6	102,9	105,3
2007	Miesiąc poprzedni=100										
I	100,4	101,1	100,1	97,7	100,9	100,3	99,3	99,9	100,3	100,2	100,2
II	100,3	100,7	100,1	98,3	100,2	100,2	101,0	100,0	100,0	100,0	100,3
III	100,5	100,8	100,0	99,3	100,2	100,6	102,5	100,0	99,9	100,0	100,3
IV	100,5	100,9	100,1	99,9	100,3	100,2	101,9	100,0	99,9	100,0	100,3
V	100,5	101,2	100,3	100,0	100,3	100,2	100,8	100,0	100,0	100,0	100,4
VI	100,0	99,0	100,9	99,9	100,3	100,1	101,5	100,0	100,1	100,0	100,4
VII	99,7	98,4	101,4	98,8	100,2	100,2	100,3	100,0	100,5	100,3	100,4
VIII	99,6	99,4	101,1	98,8	100,2	100,1	99,8	98,1	97,9	100,0	100,2
IX	100,8	102,4	100,6	99,9	100,3	100,1	100,2	100,0	99,6	100,7	100,6
X	100,6	101,7	100,3	100,2	100,5	100,2	100,0	100,0	99,6	101,1	100,5
XI	100,7	101,5	100,2	100,2	100,3	100,1	101,3	100,0	99,9	100,1	100,6
XII	100,3	100,3	100,3	99,8	100,2	100,6	100,2	100,3	100,5	100,0	100,3
2008											
I	100,7	101,1	100,3	96,8	101,8	100,4	99,1	100,5	100,9	100,6	100,6
II	100,4	100,2	100,2	98,4	101,7	100,4	99,8	99,8	99,7	100,2	100,6
III	100,4	100,4	100,2	101,0	100,3	100,4	100,8	100,0	99,9	100,1	100,6
IV	100,4	100,7	100,2	99,9	100,2	100,3	100,2	100,0	100,0	100,1	100,6
V	100,8	101,2	100,4	99,9	101,3	100,4	100,9	100,0	100,2	100,0	100,6
VI	100,2	99,4	100,7	99,7	100,3	100,3	102,0	100,4	101,0	100,1	100,7
VII	100,0	98,9	101,1	98,3	100,4	100,2	100,5	100,1	100,8	100,1	100,6
VIII	99,6	98,4	101,8	98,2	100,3	100,1	99,2	99,7	99,5	100,4	100,4
IX	100,3	100,6	101,2	101,4	100,6	100,2	98,5	100,0	99,6	101,4	100,5
2007	Analogiczny okres roku poprzedniego=100										
I	101,6	102,8	101,6	92,2	103,4	101,2	98,1	102,1	102,1	101,1	102,5
II	101,9	103,2	101,7	92,5	103,4	101,3	99,4	102,1	102,2	101,1	102,7
III	102,5	104,3	101,8	92,5	103,6	101,8	102,0	102,1	102,2	101,1	102,8
IV	102,3	104,6	101,9	92,5	102,9	101,9	101,3	102,0	102,4	101,1	103,0
V	102,3	104,3	101,9	92,6	103,2	102,0	100,6	102,0	102,8	101,1	103,3
VI	102,6	104,4	102,5	92,6	103,5	102,0	102,2	102,0	102,9	101,1	103,4
VII	102,3	104,4	103,6	92,2	103,6	102,4	101,4	99,6	99,6	101,4	103,6
VIII	101,5	102,8	104,4	92,5	103,5	102,4	99,9	97,6	97,3	101,4	103,6
IX	102,3	105,1	104,8	92,7	103,5	102,4	101,3	97,5	97,4	101,7	103,8
X	103,0	106,6	105,0	92,8	103,6	102,5	103,9	97,6	97,4	102,5	104,0
XI	103,6	107,6	105,1	92,9	103,7	102,5	106,5	97,9	97,8	102,5	104,4
XII	104,0	107,9	105,4	92,9	103,9	103,1	108,9	98,1	98,2	102,6	104,5

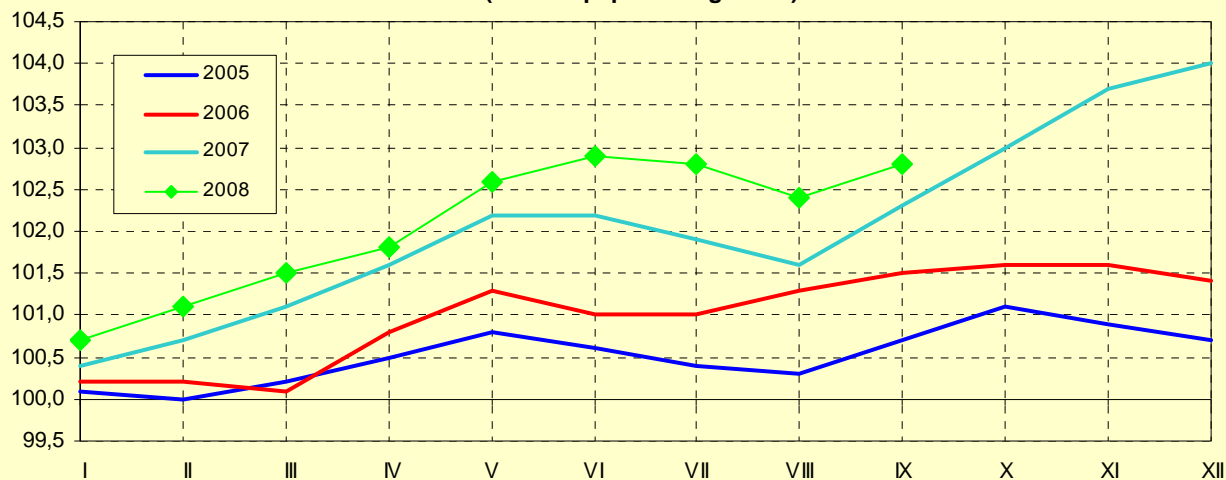
Okresy	Ogółem	żywność i napoje bezalko- holowe	napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	odzież i obuwie	mieszkanie	zdrowie	transport	łącznie	rekreacja i kultura	edukacja	restauracje i hotele
2008											
I	104,0	107,8	105,4	91,9	104,7	103,2	108,3	98,4	98,2	103,0	104,9
II	104,2	107,3	105,6	92,0	106,4	103,4	107,0	98,3	97,9	103,1	105,2
III	104,1	107,0	105,7	93,6	106,5	103,1	105,5	98,3	97,8	103,2	105,5
IV	104,0	106,8	105,9	93,6	106,4	103,2	103,8	98,3	98,0	103,2	105,8
V	104,4	107,0	106,0	93,5	107,5	103,4	104,1	98,3	98,2	103,2	106,0
VI	104,6	107,6	105,8	93,4	107,5	103,6	104,7	98,7	99,1	103,2	106,3
VII	104,8	107,8	105,6	92,9	107,8	103,6	105,0	98,8	99,4	103,1	106,6
VIII.....	104,8	106,9	106,4	92,4	108,0	103,5	104,3	100,7	101,4	103,5	106,8
IX	104,5	105,1	107,1	93,8	108,4	103,5	102,6	100,7	101,4	104,2	106,7
I-III	104,1	107,4	105,6	92,5	105,9	103,2	106,9	98,4	98,0	103,1	105,2
IV-VI	104,3	107,1	105,9	93,5	107,1	103,4	104,2	98,5	98,4	103,2	106,0
VII-IX	104,7	106,6	106,4	93,1	108,0	103,5	104,0	100,0	100,7	103,6	106,7
I-IX	104,4	107,0	105,9	93,0	107,0	103,4	105,0	98,9	99,0	103,3	106,0
2007											
I-III	102,0	103,4	101,7	92,4	103,5	101,4	99,8	102,1	102,2	101,1	102,7
IV-VI	102,4	104,4	102,1	92,6	103,2	102,0	101,4	102,0	102,7	101,1	103,2
VII-IX	102,0	104,1	104,2	92,5	103,5	102,4	100,9	98,2	98,1	101,5	103,7
X-XII	103,5	107,4	105,2	92,8	103,7	102,7	106,4	97,9	97,8	102,5	104,3
I-IX	102,1	104,0	102,7	92,5	103,4	101,9	100,7	100,8	100,9	101,2	103,2

Ceny **żywności i napojów bezalkoholowych** wzrosły w okresie styczeń–wrzesień br. w znacznie mniejszym stopniu niż przed rokiem (0,8%, wobec 4,1%). Najbardziej podrożał m.in. ryż (o 32,5%), tłuszcze roślinne (o 12,7%) oraz mięso wieprzowe (o 9,0%). Ceny wędlin wzrosły o 6,0%, pieczywa – o 5,6%, mięsa wołowego – o 3,9%, drobiu – o 3,1% oraz ryb i maki – po 1,8%. Tańsze niż w grudniu ub. roku były natomiast owoce (o 18,2%), warzywa (o 15,3%), cukier (o 12,4%), tłuszcze zwierzęce (o 9,0%) oraz artykuły w grupie „mleko, sery i jaja” (o 0,4%). Ceny napojów bezalkoholowych wzrosły o 3,6%.

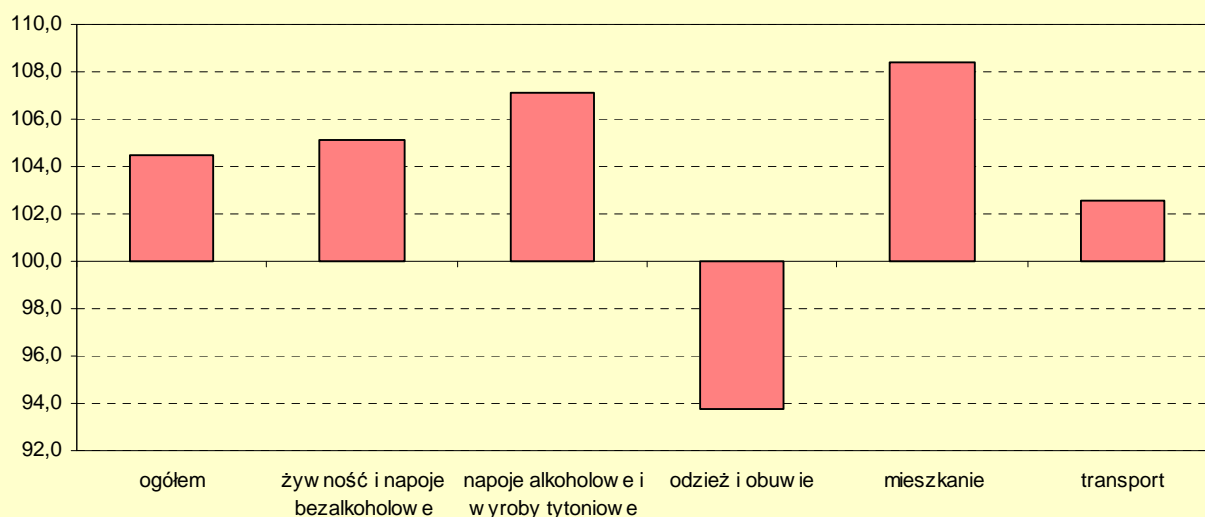
We wrześniu br. wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych w skali roku, podobnie jak we wrześniu ub. roku, wyniósł 5,1%. Największy wpływ na wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych miały wyższe niż przed rokiem ceny pieczywa i produktów zbożowych (o 10,7%, w tym ryżu – o 40,6%) oraz mięsa (o 4,3%). Wzrosły również ceny tłuszczów roślinnych (o 18,1%), warzyw (o 6,8%), artykułów w grupie „mleko, sery i jaja” (o 6,7%) oraz ryb (o 2,6%). Obniżyły się natomiast ceny owoców (o 12,5%), cukru (o 12,0%) oraz tłuszczów zwierzęcych (o 1,1%). Za napoje bezalkoholowe płacono o 4,9% więcej niż przed rokiem.

W okresie trzech kwartałów br. **napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe** podrożały bardziej niż przed rokiem (wzrost o 6,2%, wobec 4,5% w analogicznym okresie ub. roku). Ceny wyrobów tytoniowych wzrosły o 12,2%, a napojów alkoholowych – o 2,7%. We wrześniu br. wyroby tytoniowe były o 13,7% droższe niż przed rokiem, a napoje alkoholowe – o 3,3%.

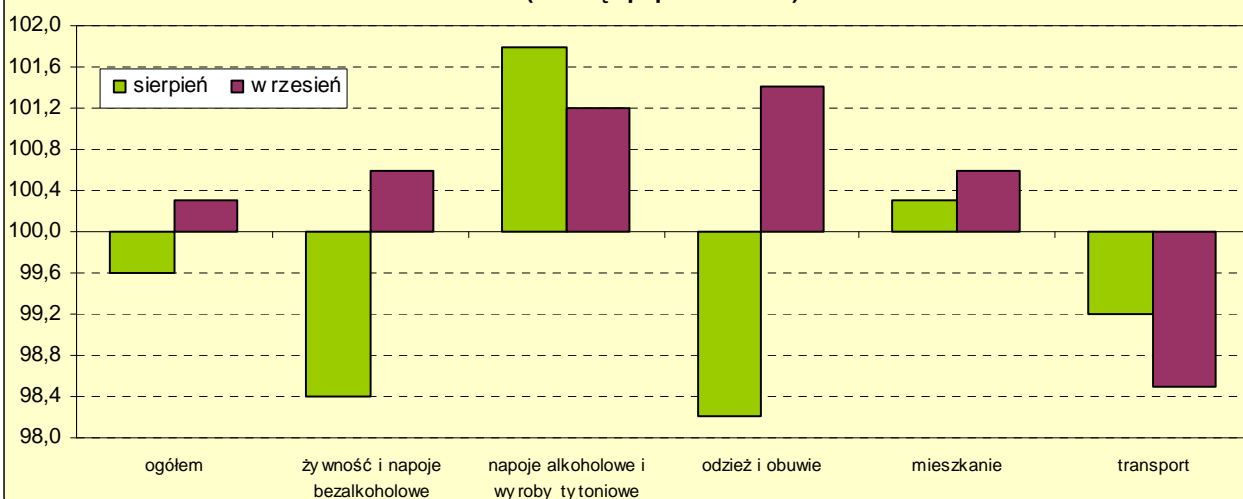
WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH
(XII roku poprzedniego=100)

WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH WE WRZEŚNIU 2008 R.
(analogiczny okres roku poprzedniego=100)

WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH
(miesiąc poprzedni=100)

Ceny odzieży i obuwia obniżyły się w stosunku do grudnia ub. roku o 6,4% (wobec spadku o 7,3% przed rokiem), przy czym w większym stopniu spadek cen dotyczył obuwia (9,5%) niż odzieży (5,1%). W skali roku ceny obuwia były niższe we wrześniu br. o 9,4%, a odzieży – o 4,9%.

Wzrost cen towarów i usług związanych z **mieszkaniem** był w okresie trzech kwartałów br. dużo wyższy niż przed rokiem (7,3%, wobec 2,8%). Za najem mieszkania należało zapłacić o 4,4% więcej niż w grudniu ub. roku. Zanotowano wzrost opłat za wywóz nieczystości (śmieci) – o 37,6%, usługi kanalizacyjne – o 10,3%, oraz zaopatrywanie w wodę – o 6,9%. Ceny nośników energii wzrosły o 10,0%, w tym najbardziej podrożał opał (o 13,8%). Ceny gazu podniesiono o 11,9%, energii elektrycznej – o 11,6%, a energii ciepłej – o 2,7%. Wzrost cen towarów i usług związanych z wyposażeniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego wyniósł 1,7%.

W porównaniu z analogicznym miesiącem ub. roku ceny w zakresie mieszkania we wrześniu br. były wyższe o 8,4% (wobec wzrostu o 3,5% odpowiednio przed rokiem). Opłaty za najem mieszkania podniesiono o 5,8%. Podrożał wywóz nieczystości (śmieci) – o 38,8%, usługi kanalizacyjne – o 10,8%, oraz zaopatrywanie w wodę – o 7,2%. Wzrosły ceny nośników energii (o 11,7%), w tym opału – o 20,0%, gazu – o 13,4%, energii elektrycznej – o 11,6% oraz energii ciepłej – o 3,8%. Ceny towarów i usług związanych z wyposażeniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego były wyższe o 2,2%. Usługi związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego podrożały o 7,3%, natomiast sprzęt gospodarstwa domowego był o 1,6% tańszy niż we wrześniu ub. roku.

Artykuły i usługi związane ze **zdrowiem** podrożały w okresie dziewięciu miesięcy br. o 2,6% (wobec wzrostu o 2,2% przed rokiem). Ceny usług ambulatoryjnych i medycyny niekonwencjonalnej wzrosły o 4,7%. Ceny artykułów farmaceutycznych podniesiono o 1,8%. We wrześniu br. artykuły i usługi związane ze zdrowiem były o 3,5% droższe niż przed rokiem. Wzrosły m.in. ceny usług stomatologicznych (o 6,4%), lekarskich (o 5,1%) oraz artykułów farmaceutycznych (o 2,8%).

Ceny w zakresie **transportu** w okresie styczeń–wrzesień br. wzrosły w mniejszym stopniu niż przed rokiem (1,1%, wobec 7,4%). Najbardziej podrożały usługi transportowe (o 6,6%). Ceny paliw do prywatnych środków transportu wzrosły o 1,0%. Spadły natomiast ceny samochodów osobowych (o 4,5%). W skali roku we wrześniu br. wzrost cen towarów i usług w zakresie transportu wyniósł 2,6%, w tym usług transportowych – o 7,8%, a paliw do prywatnych środków transportu – o 3,7%. Obniżyły się ceny środków transportu (o 4,6%).

We wrześniu br. ceny w zakresie **łączy** były o 0,4% wyższe od notowanych w grudniu ub. roku. Podniesiono opłaty za usługi pocztowe – o 3,4%. W ujęciu rocznym ceny w zakresie łączności wzrosły o 0,7%.

Ceny towarów i usług w zakresie **rekreacji i kultury** w okresie trzech kwartałów br. wzrosły o 1,6% (wobec spadku o 1,8% odpowiednio przed rokiem). Podrożała turystyka zorganizowana (o 10,1%) oraz usługi w zakresie rekreacji i kultury (o 3,0%). Niższe były ceny sprzętu audiowizualnego, fotograficznego i informatycznego (o 11,4%). W skali roku ceny związane z rekreacją i kulturą podniesiono o 1,4%.

Opłaty w zakresie **edukacji** wzrosły w okresie styczeń–wrzesień br. o 2,9%, natomiast w skali roku o 4,2%.

We wrześniu br. ceny w zakresie **restauracji i hoteli** były o 5,3% wyższe niż w grudniu ub. roku oraz o 6,7% wyższe niż przed rokiem. Spośród **innych towarów i usług**, we wrześniu br. opłaty w zakresie opieki społecznej były o 8,9% wyższe niż przed rokiem, a ceny usług świadczonych w salonach fryzjerskich, kosmetycznych i zakładach pielęgnacyjnych – o 5,8%.

W porównaniu z sierpniem br., ceny towarów i usług konsumpcyjnych były we wrześniu br. wyższe o 0,3%. Najbardziej wzrosły ceny odzieży i obuwia oraz w zakresie edukacji (po 1,4%), a także napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych (o 1,2%). Ceny żywności i napojów bezalkoholowych wzrosły o 0,6%, przy czym podrożały zwłaszcza warzywa (o 6,5%). W mniejszym stopniu wzrosły ceny m.in. mięsa (o 0,6%), olejów i pozostałych tłuszczów oraz napojów bezalkoholowych (po 0,5%), cukru (o 0,4%), pieczywa i produktów zbożowych (o 0,3%), a także ryb (o 0,1%). Ceny artykułów w grupie „mleko, sery i jaja” obniżono o 0,1%, a owoców – o 3,1%. Ceny związane z mieszkaniem podniesiono o 0,6%. Ceny nośników energii były wyższe o 1,1%, w tym opału – o 4,4%. Opłaty w zakresie restauracji i hoteli podniesiono o 0,5%, a zdrowia – o 0,2%. Ceny w zakresie łączności ukształtowały się na poziomie zbliżonym do notowanego w sierpniu br. Obniżyły się natomiast ceny towarów i usług związanych z transportem (o 1,5%).

W okresie styczeń–wrzesień br. średnie miesięczne tempo wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, podobnie jak przed rokiem, wyniosło 0,3%. Najwyższe tempo wzrostu cen zanotowano w zakresie towarów i usług związanych z mieszkaniem (0,8%).

Średnie miesięczne tempo wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	Tempo wzrostu cen (w %)									
	2007						2008			
	I–XII	I–IX	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII	I–III	IV–VI	VII–IX	I–IX
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych.....	0,3	0,3	0,4	0,3	0,0	0,5	0,5	0,5	0,0	0,3
żywność i napoje bezalkoholowe	0,6	0,5	0,9	0,4	0,0	1,2	0,6	0,4	-0,7	0,1
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.....	0,4	0,5	0,1	0,4	1,0	0,3	0,2	0,4	1,4	0,7
odzież i obuwie.....	-0,6	-0,8	-1,6	-0,1	-0,8	0,1	-1,3	-0,2	-0,7	-0,7
mieszkanie.....	0,3	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	1,3	0,6	0,4	0,8
zdrowie.....	0,3	0,2	0,4	0,2	0,1	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3
transport.....	0,7	0,8	0,9	1,4	0,1	0,5	-0,1	1,0	-0,6	0,1
łączność	-0,2	-0,2	0,0	0,0	-0,6	0,1	0,1	0,1	-0,1	0,0
rekreacja i kultura	-0,2	-0,2	0,1	0,0	-0,7	0,0	0,1	0,4	0,0	0,2
edukacja.....	0,2	0,1	0,1	0,0	0,3	0,4	0,3	0,1	0,6	0,3

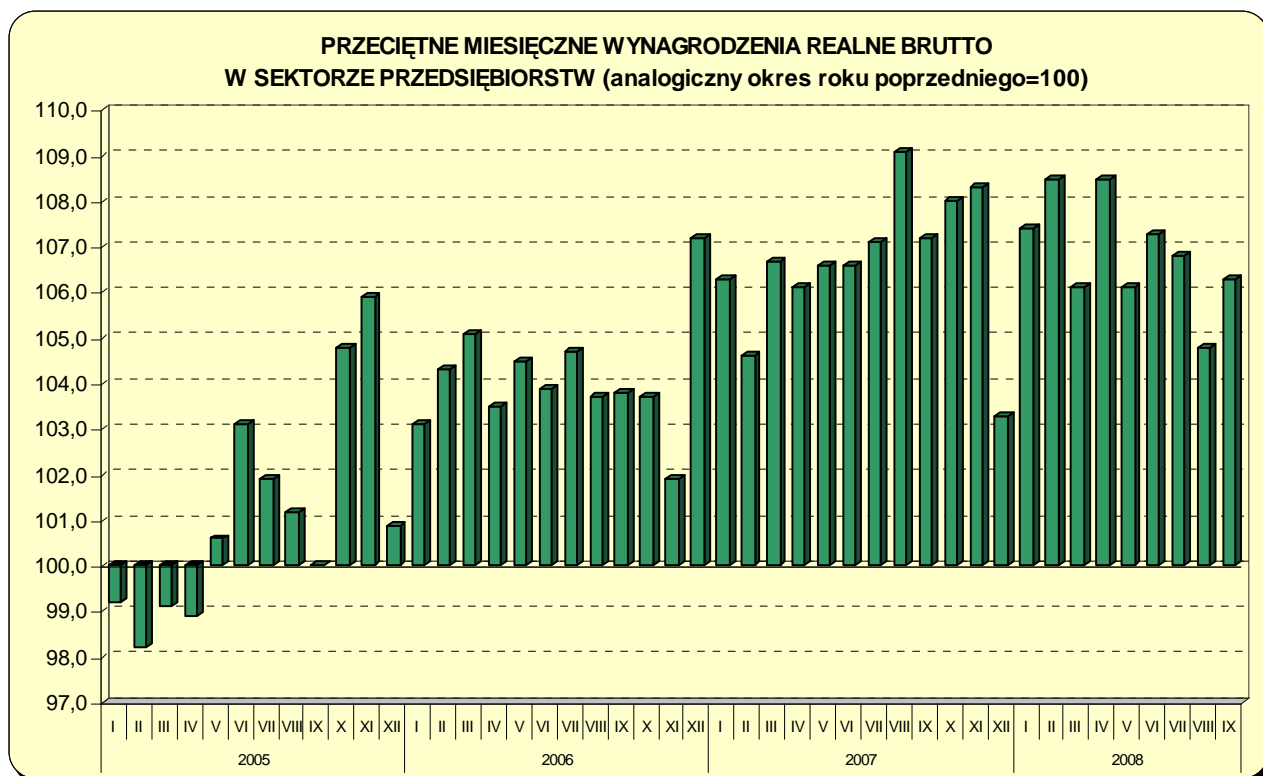
W okresie trzech kwartałów br. w stosunku do analogicznego okresu ub. roku ceny towarów i usług konsumpcyjnych wzrosły w mniejszym stopniu niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw. Zwiększyła się **siła nabywcza** płac w odniesieniu do znacznej liczby towarów żywnościowych, m.in. cukru, warzyw, ryb, mięsa oraz napojów bezalkoholowych. Relatywnie tańsza była również odzież i obuwie, towary i usługi w zakresie łączności oraz rekreacji i kultury, a także napoje alkoholowe. Wzrosła także siła nabywcza wynagrodzeń w stosunku do towarów i usług w zakresie edukacji, zdrowia, transportu, restauracji i hoteli oraz większości towarów i usług związanych z mieszkaniem (w tym energii elektrycznej i ciepłej oraz artykułów i usług w zakresie wyposażenia mieszkania i prowadzenia gospodarstwa domowego). Relatywnie droższe niż przed rokiem były natomiast m.in. owoce, oleje i pozostałe tłuszcze, pieczywo i produkty zbożowe, artykuły w grupie „mleko, sery i jaja” oraz wyroby tytoniowe. Obniżyła się również siła nabywcza płac w odniesieniu m.in. do wywozu nieczystości (śmieci) oraz opału.

Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczony metodą średniej ruchomej w okresie październik 2007 r. – wrzesień 2008 r. w stosunku do poprzednich dwunastu miesięcy wyniósł 4,3% (wobec 4,1% w okresie wrzesień 2007 r. – sierpień 2008 r.). Ceny konsumpcyjne według **zharmonizowanego wskaźnika cen konsumpcyjnych (HICP)**⁹ wzrosły w tym okresie o 4,2%.

Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

W okresie styczeń–wrzesień br., przy wyższej niż w analogicznym okresie ub. roku dynamice wynagrodzeń nominalnych oraz wysokiej – cen konsumpcyjnych, wynagrodzenia realne w ujęciu rocznym rosły w tempie podobnym do notowanego w okresie dziewięciu miesięcy ub. roku. W III kwartale br. wzrost płac nominalnych i realnych był wolniejszy niż w poprzednich dwóch kwartałach. Po osłabieniu dynamiki wynagrodzeń nominalnych i realnych w sierpniu, we wrześniu wzrost płac w ujęciu rocznym nieco przyspieszył. W okresie styczeń–wrzesień br. siła nabywcza przeciętnych miesięcznych rent i emerytur brutto w systemie rolniczym utrzymała się na poziomie zbliżonym do notowanego przed rokiem, natomiast w systemie pracowniczym wzrosła. W III kwartale br., podobnie jak w okresie kwiecień–czerwiec br., notowano wzrost w skali roku zarówno nominalnych, jak i realnych przeciętnych miesięcznych rent i emerytur brutto w obu systemach.

⁹ Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych (HICP) obliczany jest według ujednoliconej metodologii Unii Europejskiej przez kraje członkowskie oraz kandydujące do UE. Podstawę do opracowania HICP dla Polski stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych oraz system wag oparty na strukturze spożycia indywidualnego w sektorze gospodarstw domowych (w 2008 r. - struktura spożycia z 2006 r. w cenach grudnia 2007 r.). Grupowanie towarów i usług konsumpcyjnych oparto na Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu opracowanej na potrzeby HICP (COICOP/HICP).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosło 3131,03 zł i było o 11,3% wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku (przed rokiem wzrost odpowiednio o 8,9%). Wzrost wynagrodzeń wystąpił we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw, największy – w budownictwie (14,7%). Wyższy niż przeciętny wzrost płac w skali roku w okresie dziewięciu miesięcy br. obserwowano również w obsłudze nieruchomości i firm (13,3%), górnictwie (12,8%) oraz transporcie, gospodarce magazynowej i łączności (11,5%). Najniższa dynamika płac wystąpiła w sekcji hotele i restauracje (wzrost o 9,6%). Wśród działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu najbardziej dynamiczny wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto miał miejsce w następujących działach/grupach: górnictwo węgla kamiennego i brunatnego; wydobywanie torfu (o 14,8%), wznoszenie budynków i budowli; inżynieria lądowa i wodna (o 14,5%), sprzedaż i naprawa pojazdów samochodowych i motocykli; sprzedaż detaliczna paliw (o 13,5%), transport lądowy i rurociągowy (o 13,2%), produkcja mebli; pozostała działalność produkcyjna (o 12,2%).

We wrześniu br. **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw** wyniosło 3171,65 zł i było o 10,9% większe niż przed rokiem (w poprzednim miesiącu wzrost o 9,7%, przed rokiem o 9,5%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w poszczególnych sekcjach sektora przedsiębiorstw kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem				bez wypłat z zysku	
	IX 2008		I-IX 2008			
	w zł	IX 2007=100	w zł	I-IX 2007=100	w zł	I-IX 2007=100
Sektor przedsiębiorstw	3171,65	110,9	3131,03	111,3	3125,24	111,4
w tym:						
Przemysł	3164,88	110,4	3139,90	110,5	3131,95	110,8
górnictwo.....	4740,73	110,2	5034,88	112,8	5021,69	114,6
przetwórstwo przemysłowe..	2946,31	110,4	2903,66	110,6	2897,67	110,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	4209,64	111,1	4132,00	110,2	4106,38	111,0
Budownictwo	3455,85	112,1	3303,81	114,7	3302,16	114,7
Handel i naprawy	2942,58	108,8	2935,37	110,6	2934,01	110,6
Hotele i restauracje	2255,31	107,7	2249,76	109,6	2247,40	109,6
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	3550,06	114,5	3372,65	111,5	3367,05	111,6
Obsługa nieruchomości i firm	3210,54	112,9	3203,62	113,3	3201,35	113,3

Fundusz płac w sektorze przedsiębiorstw w okresie trzech kwartałów br. był w skali roku wyższy o 17,1% (wobec wzrostu o 14,0% przed rokiem).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w **sektorze publicznym** ukształtowało się w okresie styczeń–wrzesień br. na poziomie 3617,08 zł (tj. o 12,8% wyższym niż przed rokiem), a we wrześniu br. – 3701,03 zł (o 14,9% większym w ujęciu rocznym). W **sektorze prywatnym** przeciętna płaca brutto w okresie trzech kwartałów br. wyniosła 3030,92 zł (tj. o 11,1% więcej niż odpowiednio w ub. roku), przy czym jej relacja w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w sektorze publicznym zmniejszyła się w ujęciu rocznym (z 85,1% do 83,8%). We wrześniu br. przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze prywatnym wyniosło 3063,24 zł i było o 10,2% wyższe niż przed rokiem.

Sila nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie trzech kwartałów br. zwiększyła się w stosunku do analogicznego okresu ub. roku o 6,8%, tj. w podobnej skali jak przed rokiem. W III kwartale br. obserwowano niższą dynamikę realnych płac brutto niż w poprzednich dwóch kwartałach (wzrost o 5,6%, wobec 7,7% oraz 7,2% odpowiednio w II i I kwartale br.). We wrześniu br. płaca realna brutto zwiększyła się o 6,3% w ujęciu rocznym (przed rokiem notowano wzrost o 7,2%).

Przeciętne miesięczne realne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw oraz realne emerytury i renty brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2007				2008				
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX	IX
	analogiczny okres roku poprzedniego=100								
Wynagrodzenia realne.....	105,9	106,5	108,1	106,5	107,2	107,7	105,6	106,8	106,3
Emerytury i renty realne z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	103,6	99,2	99,5	98,1	99,8	105,2	105,2	103,5	105,5
Emerytury i renty realne rolników indywidualnych	102,1	97,7	97,9	96,4	97,5	101,4	101,0	100,1	101,3

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w okresie styczeń–wrzesień br. ukształtowała się na poziomie 1408,30 zł, tj. o 8,7% wyższym niż przed rokiem, a jej siła nabywcza zwiększyła się w skali roku o 3,5% (wobec wzrostu o 0,8% przed rokiem). We wrześniu br. przeciętna miesięczna emerytura i renta nominalna brutto w systemie pracowniczym wyniosła 1449,02 zł i była o 10,9% wyższa w stosunku do analogicznego miesiąca ub. roku. Jej siła nabywcza wzrosła w tym okresie o 5,5% (wobec spadku o 0,8% przed rokiem).

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w okresie styczeń–wrzesień br. ukształtowała się na poziomie 854,39 zł, tj. o 5,1% wyższym niż w analogicznym okresie ub. roku, a jej siła nabywcza nie uległa istotnej zmianie (przed rokiem obniżyła się o 0,8%). We wrześniu br. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych wyniosła 862,50 zł i była o 6,5% wyższa niż przed rokiem, natomiast realnie wzrosła o 1,3% (wobec spadku o 2,5% we wrześniu ub. roku).

Liczba emerytów i rencistów oraz przeciętne miesięczne świadczenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2007		2008				
	VII-IX	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX	IX
Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys. osób.....	9189,7	9185,1	9217,9	9223,3	9280,5	9240,5	9277,0
analogiczny okres poprzedniego roku=100	100,5	100,4	100,5	100,3	101,0	100,6	101,1
Pobierający emerytury i renty: z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w tys. osób.....	7667,1	7648,3	7719,7	7739,5	7810,0	7756,3	7812,2
rolników indywidualnych w tys. osób	1522,6	1536,8	1498,2	1483,8	1470,5	1484,2	1464,8
Przeciętna emerytura i renta: z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł.....	1302,28	1295,78	1346,76	1433,44	1444,18	1408,30	1449,02
analogiczny okres poprzedniego roku=100	102,0	103,4	104,5	110,5	110,9	108,7	110,9
rolników indywidualnych w zł.....	814,40	813,61	829,98	866,94	867,14	854,39	862,50
analogiczny okres poprzedniego roku=100	100,3	101,8	102,1	106,5	106,5	105,1	106,5

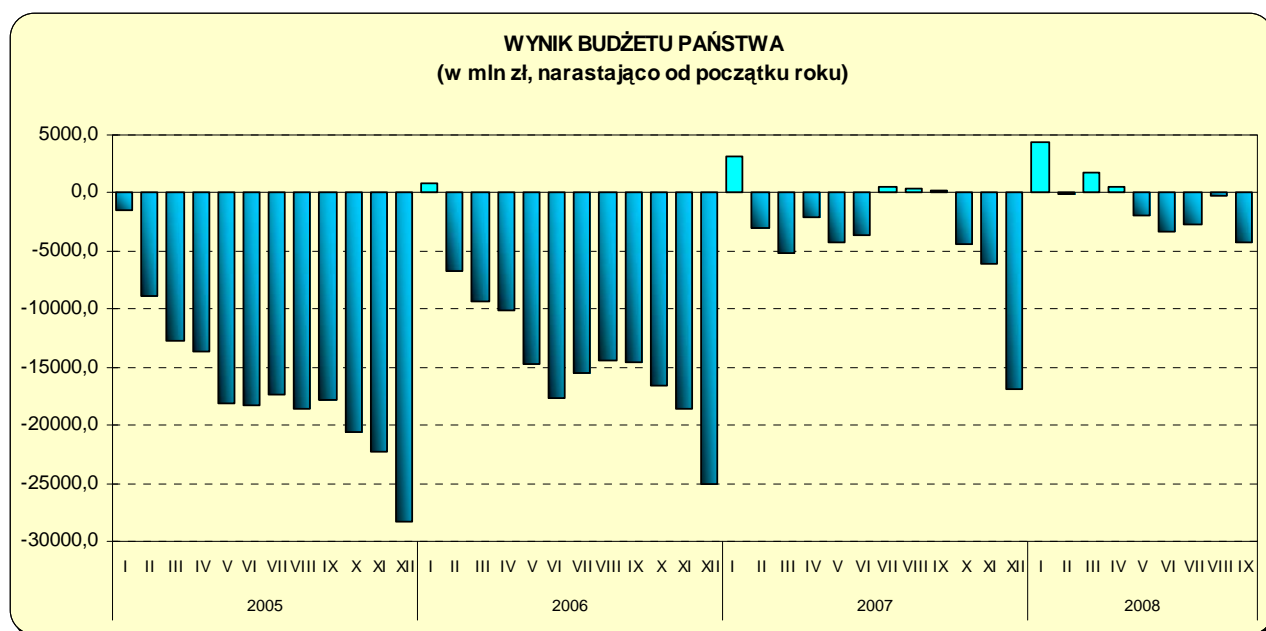
Przeciętna liczba emerytów i rencistów ogółem w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosła 9240,5 tys. osób i była nieznacznie większa (o 0,6%) w ujęciu rocznym. Liczba osób pobierających emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych zwiększyła się w ujęciu rocznym o 1,4% – do 7756,3 tys., podczas gdy liczba rolników indywidualnych pobierających emerytury i renty spadła o 3,4% – do 1484,2 tys. osób.

Kwota brutto **zasilków dla bezrobotnych** (bez składki na ubezpieczenie społeczne) wyniosła w okresie trzech kwartałów br. 1116,8 mln zł, tj. o 15,8% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. wypłacono bezrobotnym 114,6 mln zł, tj. o 1,2% mniej niż w sierpniu br. oraz o 10,3% mniej niż przed rokiem.

Znacznie zmniejszyła się w ujęciu rocznym wartość wypłat z tytułu **zasilków i świadczeń przedemerytalnych** – w okresie styczeń–wrzesień br. wypłacono 2137,6 mln zł., tj. o 28,1% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku, a we wrześniu br. – 175,6 mln zł, tj. o 42,0% mniej niż przed rokiem (w stosunku do sierpnia spadek o 4,8%).

Budżet państwa

W okresie styczeń–wrzesień br. **dochody** budżetu państwa¹⁰ wyniosły 192404,7 mln zł, natomiast **wydatki** – 196595,6 mln zł (odpowiednio 68,3% i 63,6% kwoty założonej w ustawie budżetowej na 2008 r.). W rezultacie odnotowano **deficyt** – 4190,9 mln zł (15,5% kwoty założonej w ustawie).

¹⁰ Opracowano na podstawie informacji Ministerstwa Finansów: „Szacunkowe dane o wykonaniu budżetu państwa za okres styczeń–wrzesień 2008 r.”

Dochody i wydatki budżetu państwa kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa na 2008 r.	I-IX 2008			I-IX 2007	
		wykonanie	realizacja ustawy budżetowej w %	I-IX 2007=100 ^{a)}	struktura w %	
						w mln zł
Ogółem dochody	281892,1	192404,7	68,3	110,0	100,0	100,0
dochody podatkowe i niepodatkowe	246610,0	179190,8	72,7	106,5	93,1	96,2
podatki pośrednie.....	164890,0	116376,7	70,6	108,0	60,5	61,6
w tym podatek akcyzowy	52200,0	36977,7	70,8	104,9	19,2	20,2
podatek dochodowy od osób prawnych	27150,0	20127,5	74,1	116,7	10,5	9,9
podatek dochodowy od osób fizycznych	36154,0	27406,6	75,8	107,5	14,2	14,6
dochody państwowych jednostek budżetowych ^{b)}	17085,6	14238,4	83,3	x	7,4	x
w tym wpływy z cła	1993,0	1253,2	62,9	98,6	0,7	0,7
pozostałe dochody	1330,4	1041,6	78,3	x	0,5	3,2
środki z Unii Europejskiej i z innych źródeł niepodlegające zwrotowi ^{b)}	35282,1	13213,9	37,5	x	6,9	x
Wspólna Polityka Rolna i Rybacka	15078,0	9055,6	60,1	x	4,7	x
fundusze strukturalne i inne	20204,1	4158,3	20,6	x	2,2	x
Ogółem wydatki	308982,7	196595,6	63,6	112,5	100,0	100,0
w tym:						
obsługa długu krajowego	21885,1	12657,4	57,8	95,0	6,4	7,6
obsługa zadłużenia zagranicznego	5824,5	4346,7	74,6	101,4	2,2	2,5
rozliczenia z budżetem ogólnym UE z tyt. środków własnych	12080,1	8015,6	66,4	x	4,1	x
dotacje dla:						
Funduszu Emerytalno-Rentowego	14998,9	11028,9	73,5	106,0	5,6	6,0
Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	33230,0	22056,7	66,4	149,6	11,2	8,4
subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego	40685,0	33483,1	82,3	110,9	17,0	17,3
Deficyt budżetu państwa.....	-27090,6	-4190,9	15,5	x	x	x
Finansowanie deficytu						
źródła krajowe	20117,0	867,3	4,3	x	x	x
źródła zagraniczne	6973,6	3323,6	47,7	x	x	x

a) Wskaźniki dynamiki obliczono porównując dane szacunkowe z okresu I-IX 2008 r. z danymi z wykonania budżetu państwa za analogiczny okres 2007 r.

b) Od kwietnia 2007 r. z dochodów państwowych jednostek budżetowych została wyłączona pozycja „Środki z Unii Europejskiej i z innych źródeł niepodlegające zwrotowi”, w związku z powyższym dane są nieporównywalne z poprzednio publikowanymi.

W okresie styczeń–wrzesień br. realizacja ustawy budżetowej w zakresie dochodów była o 8,1 pkt niższa niż przed rokiem. Wpływy z podatków pośrednich zwiększyły się o 8,0%, w tym z podatku akcyzowego o 4,9%. Ich udział w łącznej kwocie dochodów wyniósł odpowiednio 60,5% i 19,2%, wobec 61,6% i 20,2% w okresie styczeń–wrzesień ub. roku. Udział dochodów państwowych jednostek budżetowych w łącznej kwocie dochodów wyniósł 7,4%. Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych były wyższe o 16,7% niż przed rokiem, natomiast wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych o 7,5%, a ich udział w dochodach ogółem wyniósł odpowiednio 10,5% i 14,2%, (wobec 9,9% i 14,6% przed rokiem). Dochody budżetu państwa z tytułu napływu środków z Unii Europejskiej i z innych źródeł niepodlegające zwrotowi stanowiły 6,9% dochodów ogółem. Najwięcej środków napłynęło w ramach Wspólnej Polityki Rolnej i Rybackiej – 4,7% dochodów ogółem.

Realizacja ustawy budżetowej w zakresie wydatków w okresie styczeń–wrzesień br. była o 3,9 pkt niższa niż przed rokiem. Wyплаты subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów i województw) wyniosły 33483,1 mln zł (w tym środki przekazane na zadania oświatowe za październik br. – 2361,1 mln zł) i stanowiły 82,3% kwoty tej subwencji założonej w ustawie. Udział subwencji w wydatkach ogółem wyniósł 17,0% (wobec 17,3% w okresie styczeń–wrzesień ub. roku). Wydatki na obsługę długu krajowego i zagranicznego stanowiły 8,6% wydatków ogółem (przed rokiem 10,1%). Wzrost w stosunku do okresu styczeń–wrzesień ub. roku wykazały dotacje dla: Funduszu Emerytalno-Rentowego – o 6,0%, Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – o 49,6%.

Według danych izb skarbowych i celnych, zaległości z tytułu podatków wg stanu w dniu 30 czerwca 2008 r. kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym z lat ubiegłych	Struktura ogółem w %	Z zaległości ogółem			
				płatne w ratach i odroczone	wstrzymanie wykonania decyzji	w postępowaniu egzekucyjnym	pozostałe zaległości
	w mln zł		w mln zł				
O g ó ł e m	19330,6	15517,4	100,0	369,5	894,6	11595,2	6471,3
Podatek dochodowy od osób prawnych	1242,6	986,2	6,4	50,0	91,1	601,0	500,5
Podatek dochodowy od osób fizycznych	3381,4	2557,8	17,5	105,4	132,4	2065,3	1078,3
Podatek od towarów i usług (VAT)	10228,6	8246,0	52,9	185,7	151,5	6095,4	3796,0
Podatek akcyzowy	4408,1	3657,6	22,8	28,4	519,1	2806,3	1054,3
Podatek od gier	12,9	12,8	0,1	-	0,3	9,8	2,8
Podatki zniesione	57,0	57,0	0,3	0,0	0,2	17,4	39,4

W porównaniu ze stanem w dniu 31 grudnia ub. roku łączne zaległości wzrosły o 992,6 mln zł, tj. o 5,4% (w analogicznym okresie w 2006 r. wzrost o 3,1%, w 2007 r. wzrost o 1,3%), z tytułu podatku akcyzowego wzrosły o 10,2% (w analogicznym okresie w 2006 r. wzrost o 1,8%, w 2007 r. wzrost o 4,1%), z tytułu podatku od towarów i usług spadły o 0,5% (w analogicznym okresie w 2006 r. wzrost o 1,9%, w 2007 r. wzrost o 2,6%). Według stanu na koniec czerwca br., w łącznej kwocie zaległości najwyższy udział miały zaległości z tytułu podatku od towarów i usług – 52,9% (w latach 2006 i 2007 odpowiednio 56,4% i 55,3%), podatku akcyzowego – 22,8% (16,7% i 20,6%) i podatku dochodowego od osób fizycznych – 17,5% (18,4% i 17,0%).

Według danych Ministerstwa Finansów, wskaźnik realizacji podatków¹¹ (tzw. ściągalskość) w końcu II kw. 2008 r. wyniósł ogółem 96,8%, wobec 97,0% przed rokiem. Wskaźnik ten dla podatku od towarów i usług ukształtował się na poziomie 96,1%, podatku dochodowego od osób fizycznych – 97,0% i dochodowego od osób prawnych – 98,5% (wobec odpowiednio 95,9%, 97,9% i 98,6% na koniec II kw. 2007 r.).

¹¹ Jest to stosunek wielkości zrealizowanych wpływów bieżących pomniejszonych o nadpłaty podatku, do wielkości podatku należnego będącego sumą zrealizowanych wpływów bieżących pomniejszonych o nadpłaty podatku, wielkości bieżących zaległości, kwoty umorzonych zobowiązań podatkowych oraz zobowiązań, których poboru zaniechano.

Wydatki bieżące jednostek budżetowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I–VIII 2008				I–VIII 2007
	wykonanie w mln zł	realizacja ustawy budżetowej w %	I–VIII 2007=100	struktura w %	
Ogółem wydatki bieżące jednostek budżetowych	31524,1	61,3	114,2	100,0	100,0
w tym:					
transport i łączność	2605,8	89,9	196,7	8,3	4,8
nauka	690,1	58,1	95,5	2,2	2,6
oświata i wychowanie	767,9	66,1	121,4	2,4	2,3
szkolnictwo wyższe	13,5	51,2	103,1	0,0	0,0
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	115,9	60,8	119,2	0,4	0,4
ochrona zdrowia	1586,4	60,8	117,3	5,0	4,9
pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	57,4	70,1	136,0	0,2	0,2
administracja publiczna	5248,3	61,7	103,5	16,6	18,4
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	1019,4	62,1	108,4	3,2	3,4
wymiar sprawiedliwości	5130,9	63,2	112,2	16,3	16,6
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa ..	6129,0	63,4	114,0	19,4	19,5
obrona narodowa	5911,3	54,5	114,1	18,8	18,8

W okresie styczeń–sierpień 2008 r. **wydatki bieżące jednostek budżetowych** były o 14,2% wyższe niż przed rokiem, a ich udział w ogólnej kwocie wydatków wyniósł 18,2% (wobec 17,6% w analogicznym okresie ub. roku).

Pieniądz

Stan zasobów pieniądza wyniósł w końcu trzeciego kwartału br. 629086,8 mln zł i był o 67463,0 mln zł (o 12%) wyższy niż w końcu grudnia ub. roku oraz o 91759,5 mln zł (o 17,1%) większy niż przed rokiem.

W analizowanym okresie podaż pieniądza (M3) oraz aktywa systemu bankowego generujące pieniądz kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2007		2008	zmiana w stosunku do	
	IX	XII	IX	30.IX.2007	31.XII.2007
	stan w końcu okresu				
	w mln zł				
Podaż pieniądza (M3)	537327,3	561623,8	629086,8	91759,5	67463,0
pieniądz gotówkowy w obiegu	75755,9	77160,0	82508,6	6752,7	5348,6
depozyty i inne zobowiązania	447707,1	472184,3	535465,4	87758,3	63281,1
pozostałe składniki M3	13864,3	12279,5	11112,8	-2751,5	-1166,7
Aktywa zagraniczne netto	136958,7	123775,1	82598,4	-54360,3	-41176,7
Aktywa krajowe netto	400368,6	437848,7	546488,3	146119,7	108639,7
należności	453171,2	477293,4	579365,7	126194,5	102072,3
zadłużenie netto instytucji rządowych					
szczebla centralnego	58932,7	61958,1	87614,0	28681,3	25655,9
saldo pozostałych pozycji (netto)	-111735,3	-101402,8	-120491,3	-8756,0	-19088,5

Zasoby pieniądza gotówkowego w obiegu (poza kasami banków) w końcu września br. wyniosły 82508,6 mln zł i zwiększyły się w stosunku do grudnia ub. roku o 5348,6 mln zł (o 6,9%), zaś w stosunku do września ub. roku – o 6752,7 mln zł (o 8,9%).

Na koniec trzeciego kwartału br. w strukturze podaży pieniądza (M3) główną pozycją były **depozyty i inne zobowiązania**, których wartość była wyższa w porównaniu ze stanem na koniec grudnia ub. roku o 63281,1 mln zł. Wzrosły depozyty i inne zobowiązania wobec gospodarstw domowych o 42586,6 mln zł (o 16,2%), niemonetarnych instytucji finansowych – o 9539,8 mln zł (o 40,2%), instytucji samorządowych – o 8179,6 mln zł (o 45,5%), instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych – o 1987,2 zł (o 16,6%), funduszy ubezpieczeń społecznych – o 2855,6 mln zł (o 24,1%). Zmniejszył się natomiast stan depozytów i innych zobowiązań wobec przedsiębiorstw – o 1867,8 mln zł (o 1,3%).

W stosunku do analogicznego okresu ub. roku depozyty i inne zobowiązania wzrosły o 87758,3 mln zł (o 19,6%), w tym depozyty i inne zobowiązania wobec gospodarstw domowych o 59027,5 mln zł (o 23,9%), instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych – o 1641,9 mln zł (o 13,4%), przedsiębiorstw – o 8884,1 mln zł (o 6,7%), niemonetarnych instytucji finansowych – o 9010,0 mln zł (o 37,2%), instytucji samorządowych – o 1123,7 mln zł (o 4,5%), funduszy ubezpieczeń społecznych o 8071,2 mln zł (o 121,9%).

Pozostałe składniki M3 wyniosły w końcu trzeciego kwartału br. 11112,8 mln zł i były niższe w stosunku do końca ub. roku o 1166,7 mln zł (o 9,5%), zaś w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku – o 2751,5 mln zł (o 19,8%).

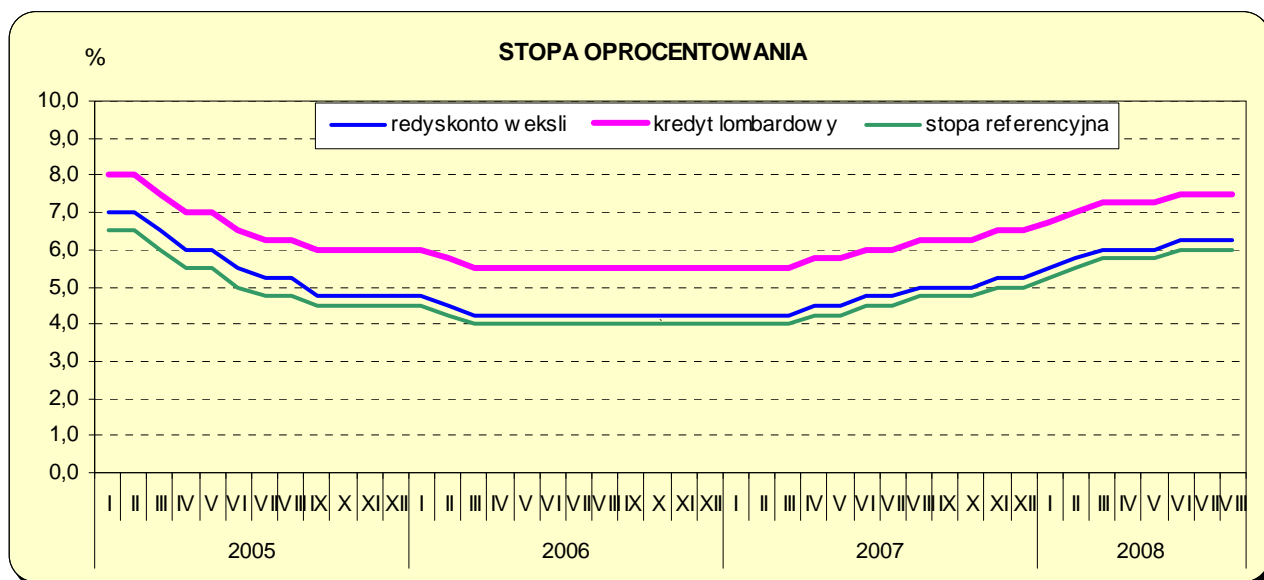
Najwyższy udział w strukturze zasobów pieniądza miały **należności**, których przyrost był jednocześnie głównym czynnikiem generującym pieniądź. Wyniosły one 579365,7 mln zł i zwiększyły się w porównaniu z końcem ub. roku o 102072,3 mln zł (o 21,4%), w tym należności od gospodarstw domowych wzrosły o 66461,8 mln zł (o 25,6%), od przedsiębiorstw – o 35762,8 mln zł (o 20,1%), od instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych – o 385,4 mln zł (o 23,6%), niemonetarnych instytucji finansowych – o 648,4 mln zł (o 3,3%). W analizowanym okresie należności od instytucji samorządowych obniżyły się o 1186,1 mln zł (o 6,4%).

W stosunku do stanu sprzed dwunastu miesięcy należności były wyższe o 126194,5 mln zł (o 27,8%), w tym należności od gospodarstw domowych wzrosły o 81720,9 mln zł (o 33,4%), od przedsiębiorstw – o 41833,2 mln zł (o 24,4%), od niemonetarnych instytucji finansowych – o 2350,0 mln zł (o 13,2%), od instytucji samorządowych – o 557,7 mln zł (o 3,3%), od instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych – o 702,8 mln zł (o 53,3%). Należności od funduszy ubezpieczeń społecznych na koniec omawianego kwartału br. nie wystąpiły, natomiast ich stan przed rokiem wyniósł 970,2 mln zł.

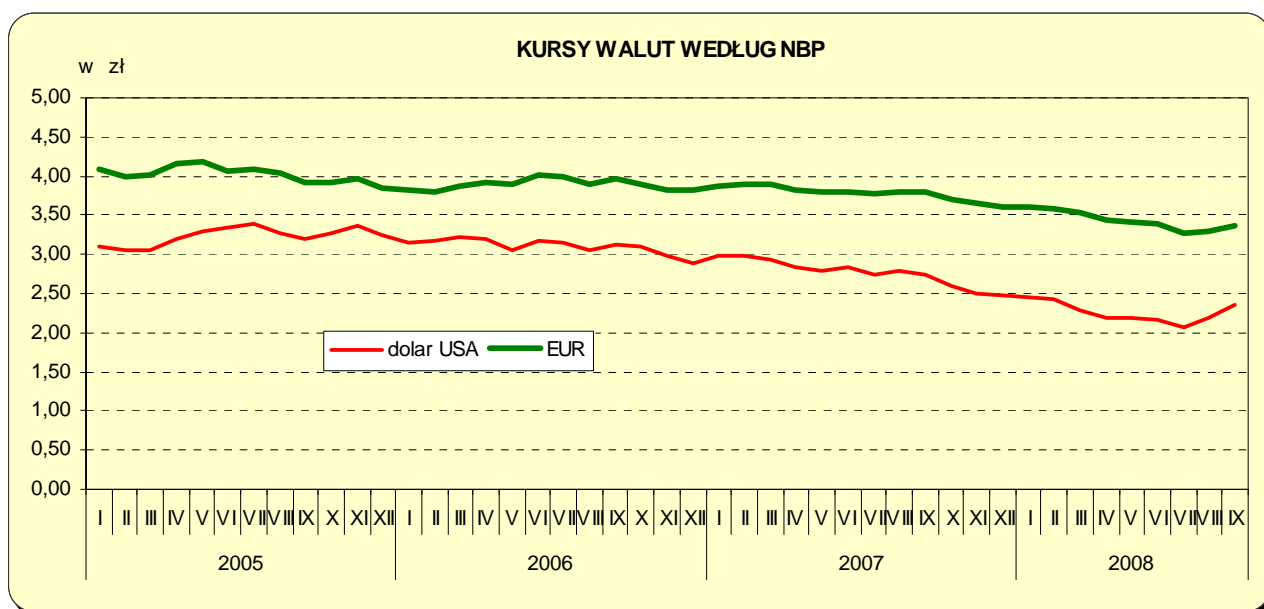
Zadłużenie netto instytucji rządowych szczebla centralnego wyniosło w końcu trzeciego kwartału br. 87614,0 mln zł i w porównaniu z końcem ub. roku wzrosło o 25655,9 mln zł (o 41,4%), a w stosunku do analogicznego okresu ub. roku – o 28681,3 mln zł (o 48,7%). Wzrost zadłużenia tego sektora miał dodatni wpływ na kreację pieniądza, choć słabszy od przyrostu zadłużenia podmiotów sektora niefinansowego.

Ujemny wpływ na kreację pieniądza wywarł spadek wartości **aktywów zagranicznych netto**, które w końcu września br. wyniosły 82598,4 mln zł. Ich wartość od 31 grudnia ub. roku zmniejszyła się o 41176,7 mln zł (o 33,3%), a w porównaniu ze stanem w końcu III kwartału ub. roku spadła o 54360,3 mln zł (o 39,7%). Czynnikiem obniżającym stan zasobów pieniądza było również ujemne **saldo pozostałych pozycji netto** w kwocie 120491,3 mln zł, które pogłębiło się w relacji do stanu na koniec grudnia ub. roku o 19088,5 mln zł, a w stosunku do analogicznego okresu ub. roku – o 8756,0 mln zł.

Obowiązujące od 26 czerwca br. podstawowe **stopy procentowe** Narodowego Banku Polskiego nie uległy zmianie. W trzecim kwartale br., w skali rocznej, stopa redyskontowa weksli wynosiła 6,25%, stopa kredytu lombardowego – 7,50%, stopa referencyjna – 6,00%, stopa depozytowa – 4,50%.

Przeciętny miesięczny **kurs dolara amerykańskiego** w Narodowym Banku Polskim wyniósł w okresie styczeń–wrzesień br. 225,78 zł/100USD i obniżył się względem analogicznego okresu ub. roku o 20,8%. We wrześniu br. średni kurs wyniósł 234,97 zł/100 USD, co oznacza spadek w porównaniu do poziomu z grudnia ub. roku oraz w stosunku do września ub. roku. Był on jednak najwyższy od marca br. Przeciętny miesięczny **kurs euro** w Narodowym Banku Polskim wyniósł w okresie styczeń–wrzesień br. 343,05 zł/100EUR i zmniejszył się w stosunku do analogicznego okresu ub. roku o 10,4%. We wrześniu br. średni kurs euro wyniósł 337,12 zł/100 EUR i był niższy w stosunku do grudnia ub. roku oraz do września ub. roku, jednak wyższy niż w dwóch ostatnich miesiącach.

Giełdowy rynek papierów wartościowych

W okresie styczeń–wrzesień br. na Rynku Głównym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie debiutowało 26 spółek, a 9 wycofało się, w związku z tym liczba notowanych spółek wzrosła do 368. Jednak, ze względu na wciąż utrzymującą się tendencję spadkową kursów akcji **kapitalizacja** na ostatniej wrześniowej sesji spadła do 620,9 mld zł (o 129,9 mld zł, tj. o 17,3% w relacji do ostatniej sesji czerwcowej).

Obroty w segmencie kasowym Rynku Głównego Giełdy Papierów Wartościowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2007					2008				
	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII	I–IX	I–III	IV–VI	VII–IX ^{a)}	I–IX ^{a)}	I–IX
	w mln zł									2007=100
Akcje										
Sesyjne	117381,6	12276,0	107494,8	107462,1	237152,4	100899,9	68911,1	75283,1	245094,1	103,3
Pozasesyjne	3367,9	4459,4	5766,9	3624,7	13594,2	2533,7	3252,2	1695,7	7481,6	55,0
Prawa do akcji										
Sesyjne	1342,4	2701,3	2243,5	620,7	6287,2	291,7	320,5	54,7	666,9	10,6
Pozasesyjne	22,2	153,8	77,9	90,6	253,9	2,4	142,0	1,0	145,4	57,2
Prawa poboru										
Sesyjne	436,3	214,7	259,2	251,7	910,2	109,9	34,6	22,7	167,2	18,4
Pozasesyjne	38,5	6,5	37,7	85,0	82,7	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Obligacje Skarbu Państwa										
Sesyjne	949,0	1009,8	715,1	560,3	2673,9	892,7	714,7	615,5	2222,9	83,1
Pozasesyjne	47,4	10,8	20,8	151,8	79,1	191,5	161,7	0,6	353,8	ok.4 razy
Obligacje Korporacyjne										
Sesyjne	6,4	21,5	1,0	0,4	28,9	0,3	0,0	0,0	0,3	1,1
Certyfikaty Inwestycyjne										
Sesyjne	92,9	109,4	94,9	245,5	297,2	125,0	64,4	53,7	243,1	81,8
Pozasesyjne	—	—	—	11,4	—	0,5	0,2	4,6	5,3	x
Produkty strukturyzowane										
Sesyjne	4,8	5,7	2,5	12,2	13,0	51,2	20,5	28,2	99,9	ok. 7 razy

^{a)} Dane wstępne.

W końcu września br. łączna wartość obrotów **akcjami** wyniosła 76,9 mld zł (o 32,1% więcej niż przed rokiem i o 6,5% więcej niż w czerwcu br.), co wynikało ze wzrostu w ciągu roku liczby spółek i transakcji sesyjnych, przy spadku wartości transakcji pozasesyjnych (pakietowych), spowodowanym wycofywaniem się inwestorów instytucjonalnych. Obroty **prawami do akcji** w systemie notowań ciągłych w transakcjach sesyjnych wyniosły w okresie styczeń–wrzesień br. 666,9 mln zł (o 89,4% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku). Wartość transakcji pakietowych tym instrumentem wyniosła 145,4 mln zł (spadek o 42,8% w skali roku). Obroty **prawami poboru** w systemie notowań ciągłych w trzech kwartałach br. w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku obniżyły się o 81,6%. Obroty **obligacjami** Skarbu Państwa w systemie notowań ciągłych obniżyły się w stosunku do analogicznego okresu ub. roku (o 16,9%) i wyniosły 2222,9 mln zł, lecz transakcje pakietowe tym instrumentem wzrosły do 353,8 mln zł (ponad czterokrotnie w skali roku). Obroty **certyfikatami inwestycyjnymi** w systemie notowań ciągłych ukształtowały się na poziomie 243,1 mln zł (spadek o 18,2%). Natomiast obroty **produktami strukturyzowanymi** wzrosły do 99,9 mln zł (ponad siedmiokrotnie w skali roku).

Utrzymująca się od połowy ubiegłego roku bessa negatywnie wpłynęła na poziom indeksów giełdowych: w końcu III kwartału br. WIG był niższy niż w analogicznym okresie ub. roku o 38,1%. Najgłębszy spadek odnotowano w sektorze spożywczym (o 51,5%), budowlanym (o 40,2%) oraz informatycznym (o 35,9%). Zbliżone do spadku indeksu głównego były spadki WIG-PALIWA (o 35,7 %) i WIG-BANKI (o 29,3%). W rezultacie spadków kursów akcji w sektorze dużych spółek, WIG-20 obniżył się o 34,4%. Jeszcze silniejsze były spadki w sektorze średnich i małych spółek, które spowodowały obniżenie indeksów mWIG40 i sWIG80 odpowiednio o 50,7% i o 47,4%.

Wartość indeksów giełdowych kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2007				2008			
	stan na ostatniej sesji w kwartale							
	I	II	III	IV	I	II	III	III 2007=100
WIG.....	57524,6	66077,7	60368,9	55648,5	48011,3	41146,3	37367,3	61,9
WIG-PL.....	57631,5	66175,5	60000,0	55011,9	47529,9	40550,5	37207,9	62,0
WIG-BANKI.....	7899,7	8783,9	8426,3	7949,9	6630,6	6009,9	5956,6	70,7
WIG- BUDOW.....	10761,7	11686,0	10076,4	8673,6	8654,3	6754,7	6001,3	59,8
WIG-INFO	2111,2	2291,2	1971,8	1764,7	1647,1	1302,8	1264,8	64,1
WIG-MEDIA	4726,9	4349,6	4481,6	4911,0	4138,1	3435,9	3332,4	74,4
WIG-PALIWA	3199,4	3761,0	3734,2	3548,4	2858,6	2320,1	2401,1	64,3
WIG-SPOŻYW	4073,3	4703,0	3791,6	3318,0	2897,6	2306,4	1837,9	48,5
WIG-TELEKOM	1295,8	1404,9	1206,4	1270,2	1234,9	1206,3	1308,9	108,5
WIG-CHEMIA.....	-	-	-	-	-	-	3564,0	x
WIG-DEWEL.....	-	6463,1	5510,0	4788,9	3941,8	2896,1	2119,6	38,5
TECHWIG	1304,3	1320,7	1129,7	1052,1	960,9	-	-	x
WIG-20	3520,2	3759,3	3633,6	3456,1	2981,1	2591,1	2384,2	65,6
mWIG40 ^{a)}	4728,6	5684,5	4568,1	4028,4	3363,1	2649,9	2252,2	49,3
sWIG80 ^{a)}	17048,3	21381,7	17993,1	15917,9	14067,1	11346,3	9460,3	52,6

^{a)} W marcu 2007 r. indeks MIDWIG zastąpiony został indeksem mWIG40, a indeks WIRR indeksem sWIG80.

Obroty w segmencie transakcji terminowych Rynku Głównego Giełdy Papierów Wartościowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2007					2008				
	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX ^{a)}	I-IX ^{a)}	I-IX 2007=100
	w mln zł									
Kontrakty terminowe	464654,1	132414,3	129886,1	202353,7	198221,5	205570,0	147166,6	136664,0	489400,9	105,3
Opcje indeksowe	340,9	121,2	97,2	122,5	122,2	150,9	64,7	103,1	318,7	93,5
Jednostki indeksowe	10,2	3,5	1,5	5,2	5,7	7,8	1,1	2,5	11,4	111,4

^{a)} Dane wstępne

W końcu analizowanego okresu **kontrakty terminowe** wyniosły 489400,9 mln zł (o 5,3% więcej niż przed rokiem), transakcje **opcjami indeksowymi** osiągnęły wartość 318,7 mln zł (o 6,5% mniej niż w analogicznym okresie ubiegłego roku), transakcje **jednostkami indeksowymi**

– 11,4 mln zł (wzrost o 11,4% w skali roku).

W okresie styczeń–wrzesień br. na Rynku NewConnect debiutowały 44 spółki, nie wycofała się żadna, w związku z tym liczba notowanych spółek wzrosła do 66. Kapitalizacja tego rynku na ostatniej wrześniowej sesji wyniosła 1,4 mld zł. W trzecim kwartale br. utrzymała się spadkowa tendencja kursów akcji, która spowodowała obniżenie wskaźnika tego rynku – NCIndex do 32,83 pkt (wobec 63,90 pkt w końcu czerwca br. i 83,17 w końcu marca br.).

Obroty na Rynku NewConnect kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2008			
	I–III	IV–VI	VII–IX	I–IX
	w mln zł			
Akcje	285,9	244,3	135,9	666,0
Prawa do akcji	55,6	20,8	7,9	84,3
Prawa poboru	–	1,4	0,2	1,6

Przyjazdy i wyjazdy z Polski – ruch graniczny z krajami spoza strefy Schengen¹²

Według danych Straży Granicznej, w okresie trzech kwartałów br. dokonano 28,2 mln odpraw¹³ osób w ruchu granicznym między Polską a krajami spoza obszaru Schengen, w tym wyjazdy i przyjazdy obywateli polskich stanowiły 63,9%. Odprawy osobowego ruchu granicznego rejestrowano na 60 przejściach, zlokalizowanych na granicy wschodniej z Rosją, Białorusią i Ukrainą oraz na lotniskach i w portach morskich.

Na wschodniej granicy Polski, będącej równocześnie granicą UE, dokonano 18,0 mln odpraw, wobec 24,2 mln w analogicznym okresie ub. roku, co stanowiło spadek o 25,5% i było ściśle związane z wejściem w życie regulacji schengieńskich (obowiązkowe wizy dla obywateli państw wjeżdżających do Polski spoza strefy Schengen).

W okresie trzech kwartałów br. ruch osobowy na granicy wschodniej (z wyłączeniem granicy z Litwą) stanowił 63,9% notowanych przyjazdów i wyjazdów (pozostałe rejestrowane odprawy odbywały się na lotniskach i w portach morskich). Liczba przyjeżdżających cudzoziemców na granicy wschodniej (bez Litwy) zmniejszyła się o 49,5%, a wyjeżdżających Polaków wzrosła o 11,8%.

¹² Zgodnie z decyzją Rady Unii Europejskiej Polska została włączona do obszaru Schengen 21 grudnia 2007 r. Jednocześnie z Polską do strefy Schengen włączono osiem innych państw: Estonię, Łotwę, Litwę, Czechy, Słowację, Węgry, Malte i Słowenię. Pełne zastosowanie zasad i przepisów wynikających ze wspólnotowego kodeksu regulującego przepływ osób przez granice oznacza w praktyce zniesienie kontroli granicznej pomiędzy krajami należącymi do tego obszaru. Ponadto, część wschodniej granicy Polski stała się jednocześnie zewnętrzną granicą Unii Europejskiej, na której pełna kontrola i rejestracja ruchu obejmuje tylko obywateli państw trzecich, tj. osoby niebędące obywatelami Unii. Pośrednim skutkiem włączenia Polski do strefy Schengen jest również bardzo istotne ograniczenie zakresu informacji statystycznych dotyczących ruchu granicznego oraz analiz międzyokresowych, z powodu zaprzestania rejestracji ruchu granicznego ludności między państwami strefy Schengen.

¹³ Liczba przekroczeń granicy to suma wjazdów i wyjazdów z Polski.

Największy ruch graniczny zanotowano na przejściach lądowych z Ukrainą (12,6 mln przekroczeń granicy), przy czym odprawy Polaków stanowiły 70,4% (przed rokiem 48,8%). Liczba przekroczeń granicy z Białorusią wyniosła 3,9 mln – głównie odprawiano cudzoziemców (81,1% odpraw, wobec 86,6% w analogicznym okresie ub. roku). W ruchu granicznym z Rosją odprawiono prawie 1,5 mln osób, w tym 59,1% stanowili obywatele polscy (wobec 50,1% przed rokiem).

W okresie dziewięciu miesięcy br. liczba odpraw osób odlatujących i przylatujących w transporcie lotniczym pomiędzy Polską a krajami spoza strefy Schengen wyniosła 10,0 mln¹⁴. Na granicy morskiej natomiast odprawiono 111 tys. osób w ruchu pomiędzy portami polskimi a portami na terenie państw spoza grupy Schengen¹⁵.

W okresie dziewięciu miesięcy br. na wschodniej, Polski oraz na lotniskach i w portach zarejestrowano 5 mln cudzoziemców wjeżdżających do Polski¹⁶. Straż Graniczna odnotowała 1,7 mln przyjazdów obywateli Ukrainy, 1,2 mln – obywateli Białorusi i 0,6 mln – obywateli Rosji (spadek odpowiednio o 58,7%, 58,9% i 53,1% w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku).

W okresie dziewięciu miesięcy br. poza granicę strefy Schengen wyjechało 9,1 mln Polaków. Najwięcej obywateli polskich (4,4 mln) wyjechało przez lądowe przejście graniczne z Ukrainą, a przez przejście z Białorusią i Rosją – po około 0,4 mln. Prawie 3,8 mln Polaków skorzystało przy wyjeździe poza strefę Schengen z transportu lotniczego, zaś drogą morską do krajów spoza strefy Schengen udało się zaledwie 36 tys. Polaków.

¹⁴ Liczba ta nie obejmowała tzw. „lotów wewnętrznych”. „Lot wewnętrzny” oznacza każdy lot wyłącznie z terytorium Państwa Członkowskiego lub na jego terytorium, bez lądowania na terytorium państwa trzeciego; ROZPORZĄDZENIE (WE) NR 562/2006 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) obowiązujące od 30 marca br.

¹⁵ Ruch ten nie obejmował tzw. „regularnych połączeń promowych”. „Regularne połączenie promowe” oznacza każde połączenie promowe pomiędzy tymi samymi dwoma lub więcej portami znajdującymi się na terytorium Państw Członkowskich, bez wchodzenia do portów poza terytorium Państw Członkowskich i obejmujące transport pasażerów i pojazdów zgodnie z opublikowanym rozkładem rejsów; ROZPORZĄDZENIE (WE). NR 562/2006 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen).

¹⁶ Jedna osoba kilkakrotnie wjeżdżająca do Polski jest ujmowana w danych Straży Granicznej jako kilka osób.

Wybrane wskaźniki sytuacji gospodarczej kraju

Wyszczególnienie	Wrzesień 2008		Styczeń-wrzesień 2008
	zmiany w % w stosunku do		
	września 2007	sierpnia 2008	okresu styczeń- wrzesień 2007
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw	+4,1	+0,1	+5,2
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu okresu)	-22,6	-2,0	x
Wynagrodzenie miesięczne brutto w sektorze przedsiębiorstw..	+10,9	+0,2	+11,3
w tym w przemyśle	+10,4	+0,5	+10,5
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe)	+7,0	+17,4	+6,8
górnictwo	+5,7	+13,6	+4,4
przetwórstwo przemysłowe.....	+7,7	+18,4	+7,0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę.....	-2,3	+5,5	+4,5
Produkcja budowlano-montażowa (ceny stałe)	+13,2	+11,5	+15,5
Mieszkania oddane do użytkowania	+26,9	32,9	23,1

Wyszczególnienie	Lipiec	Sierpień	Wrzesień
	zmiany w % w porównaniu		
	z poprzednim miesiącem		
Ceny produkcji sprzedanej przemysłu.....	-0,1	+0,2	+0,2
Ceny produkcji budowlano-montażowej.....	+0,2	+0,2	+0,1
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych.....	0,0	-0,4	+0,3
żywność i napoje bezalkoholowe.....	-1,1	-1,6	+0,6
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.....	+1,1	+1,8	+1,2
odzież i obuwie	-1,7	-1,8	+1,4
mieszkanie.....	+0,4	+0,3	+0,6
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	+0,5	+0,4	+0,7
w tym nośniki energii	+0,6	+0,5	+1,1
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	+0,2	+0,1	+0,2
zdrowie.....	+0,2	+0,1	+0,2
transport	+0,5	-0,8	-1,5
w tym paliwa do prywatnych środków transportu	+1,3	-1,9	-2,4
łącznie.....	+0,1	-0,3	0,0
rekreacja i kultura	+0,8	-0,5	-0,4
edukacja	+0,1	+0,4	+1,4
restauracje i hotele	+0,6	+0,4	+0,5
inne towary i usługi.....	+0,1	+0,3	0,0

Wybrane wskaźniki sytuacji gospodarczej kraju

Wyszczególnienie a – 2007, b – 2008		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Bezrobotni zarejestrowani (w tys.)	a	2365,8	2331,1	2232,5	2103,1	1985,1	1895,1	1856,1	1821,9	1777,8	1720,9	1719,4	1746,6
	b	1813,4	1778,5	1702,2	1605,7	1525,6	1455,3	1422,9	1404,4	1376,6			
Stopa bezrobocia ¹⁾ (w %)	a	15,1	14,8	14,3	13,6	12,9	12,3	12,1	11,9	11,6	11,3	11,2	11,2
	b	11,5	11,3	10,9	10,3	9,8	9,4	9,2	9,1	8,9			
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w tys. osób	a	5048	5070	5089	5105	5116	5144	5160	5182	5192	5220	5233	5241
	b	5348	5371	5384	5389	5390	5391	5400	5399	5404			
Produkcja sprzedana przemysłu ²⁾ :													
poprzedni miesiąc=100	a	100,2	97,9	114,7	91,4	103,0	100,2	98,1	100,9	105,7	109,7	95,2	91,5
	b	104,3	101,7	100,7	104,2	91,6	105,1	96,8	91,9	117,4			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	115,4	113,0	111,3	112,6	108,1	105,6	110,4	108,9	105,4	110,8	108,5	106,4
	b	110,7	115,0	101,0	115,1	102,4	107,3	105,9	96,3	107,0			
Produkcja budowlano-montażowa ²⁾ :													
poprzedni miesiąc=100	a	37,9	110,5	119,0	110,6	113,2	111,2	101,4	108,5	104,1	115,4	83,7	147,5
	b	35,7	125,0	114,7	117,0	107,3	115,2	98,1	98,2	111,5			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	160,5	156,7	139,1	136,9	116,3	103,7	118,5	114,4	100,2	104,3	111,0	113,0
	b	106,6	120,7	116,3	123,0	116,6	120,8	116,8	105,8	113,2			
Mieszkania oddane do użytkowania (od początku roku)	a	10186	18903	26979	35738	44146	52828	64355	75914	86952	102935	116483	133698
	b	14551	25515	35244	48937	58469	68184	82446	92988	106995			
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych:													
poprzedni miesiąc=100	a	100,4	100,3	100,5	100,5	100,5	100,0	99,7	99,6	100,8	100,6	100,7	100,3
	b	100,7	100,4	100,4	100,4	100,8	100,2	100,0	99,6	100,3			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	101,6	101,9	102,5	102,3	102,3	102,6	102,3	101,5	102,3	103,0	103,6	104,0
	b	104,0	104,2	104,1	104,0	104,4	104,6	104,8	104,8	104,5			
grudzień poprzedniego roku=100	a	100,4	100,7	101,1	101,6	102,2	102,2	101,9	101,6	102,3	103,0	103,7	104,0
	b	100,7	101,1	101,5	101,8	102,6	102,9	102,8	102,4	102,8			
Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu:													
poprzedni miesiąc=100	a	100,6	100,3	100,5	100,5	100,4	100,5	100,3	100,3	100,0	99,7	99,9	99,3
	b	101,2	100,6	100,2	99,9	100,8	100,4	99,9	100,2	100,2			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	103,1	103,5	103,3	102,2	102,1	101,7	101,4	101,8	101,8	102,0	102,5	102,3
	b	102,9	103,2	102,9	102,3	102,7	102,6	102,1	102,0	102,1			
Wskaźniki cen produkcji budowlano-montażowej													
poprzedni miesiąc=100	a	100,5	100,8	101,0	101,1	101,1	100,9	100,6	100,6	100,5	100,5	100,2	100,2
	b	100,3	100,5	100,4	100,4	100,3	100,3	100,2	100,2	100,1			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	104,8	105,6	106,5	107,3	108,1	108,7	108,9	109,0	108,8	108,6	108,6	108,4
	b	108,1	107,7	107,1	106,3	105,5	104,8	104,4	104,0	103,6			

¹⁾ Udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo. ²⁾ Wskaźniki dynamiki obliczono przy wykorzystaniu cen stałych 2000 r.

(dok.)

Wyszczególnienie a – 2007, b – 2008		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹⁾ (w zł)	a	2663,55	2687,48	2852,71	2786,29	2776,92	2869,69	2893,71	2885,97	2858,83	2951,67	3092,01	3246,00
	b	2969,65	3032,70	3144,41	3137,74	3069,43	3215,32	3228,98	3165,14	3171,65			
poprzedni miesiąc=100	a	88,0	100,9	106,1	97,7	99,7	103,3	100,8	99,7	99,1	103,2	104,8	105,0
	b	91,5	102,1	103,7	99,8	97,8	104,8	100,4	98,0	100,2			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	107,8	106,4	109,1	108,4	108,9	109,3	109,3	110,5	109,5	111,0	112,0	107,2
	b	111,5	112,8	110,2	112,6	110,5	112,0	111,6	109,7	110,9			
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw													
przeciętna miesięczna 2000=100	a	111,6	112,4	118,7	115,4	114,5	118,2	119,4	119,5	117,5	120,6	125,7	131,7
	b	119,8	121,8	125,8	125,2	121,4	126,9	127,4	125,4	125,3			
Wskaźnik rentowności obrotu brutto ²⁾ - od początku roku (w %)	a	.	.	6,1	.	.	6,5	.	.	6,4	.	.	6,1
	b	.	.	5,8	.	.	6,0	.	.	.			
Wskaźnik rentowności obrotu netto ³⁾ - od początku roku (w %)	a	.	.	4,9	.	.	5,3	.	.	5,2	.	.	5,0
	b	.	.	4,6	.	.	4,8	.	.	.			
Wynik budżetu państwa - od początku roku (w mln zł)	a	3144,1	-2992,3	-5177,0	-2090,9	-4297,2	-3646,6	541,3	304,1	178,9	-4403,9	-6024,8	-15956,4
	b	4407,3	-136,6	1802,9	554,3	-1876,9	-3380,7	-2744,7	-317,4	-4190,9			
Średnie kursy walut w zł – NBP:													
100 dolarów USA	a	298,37	298,05	293,59	282,79	279,97	283,99	275,00	279,81	272,86	260,42	249,15	247,54
	b	245,37	243,05	228,16	218,52	219,04	216,94	206,74	219,26	234,97			
100 euro	a	387,87	389,58	388,69	381,92	378,24	380,79	376,85	381,00	378,99	370,52	365,56	360,42
	b	360,80	358,25	353,74	344,44	340,69	337,60	326,00	328,84	337,12			
Handel zagraniczny w mln zł													
eksport	a	29591,6	29800,9	34261,5	30665,1	32077,8	32169,4	31487,5	31682,3	33712,0	37949,7	35139,0	28018,8
	b	33159,1	35144,2	33727,7	36885,9	31964,8	33767,0	33218,3	27978,2	.			
import	a	34425,0	33553,3	40308,0	36233,8	37771,0	38482,2	38662,5	35653,3	39623,0	43880,5	41968,5	36267,3
	b	38525,9	40621,6	41258,0	43248,0	38952,3	40997,7	40374,9	34666,5	.			
saldo	a	-4833,4	-3752,4	-6046,5	-5568,7	-5693,2	-6312,8	-7175,0	-3971,0	-5911,0	-5930,8	-6829,5	-8248,5
	b	-5366,8	-5477,4	-7530,3	-6362,1	-6987,5	-7230,7	-7156,6	-6688,3	.			

¹⁾ Łącznie z obowiązkową składką na ubezpieczenia społeczne. ²⁾ Relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności. ³⁾ Relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności.

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne dla Unii Europejskiej

Wyszczególnienie	PKB		Handel zagraniczny				Zharmonizowana stopa bezrobocia ^{a)}		Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych		Produkcja przemysłowa ^{b)}	
			eksport	import	saldo							
	2007	II kw. 2008 ^{a)}	I-VII 2008			I-VII 2007	VIII 2007	VIII 2008	IX 2007	IX 2008	VIII 2007	VIII 2008
	zmiana w % w ujęciu rocznym				w mld euro		w %		zmiana w % w ujęciu rocznym			
UE-27	2,9	1,7	7,1	6,9	2,3	4,2 ^{c)}	4,3	-1,1 ^{c)}
Strefa Euro-15.....	2,6	1,4	7,4	7,5	2,1	3,6 ^{c)}	4,6	-0,7 ^{c)}
Austria	3,1	2,2	7	8	0,4	0,9	4,7	3,3	2,1	3,7 ^{c)}	6,9	.
Belgia	2,8	1,9	4	10	0,5	10,6	7,3	6,6	1,4	5,5	3,4 ^{c)}	.
Bułgaria	6,2	.	24	27	-5,8	-4,4	6,6	5,6	11,0	11,4	8,3 ^{c)}	-3,5 ^{c)}
Cypr.....	4,4	3,9	3	20	-3,6	-2,9	3,9	3,6	2,3	5,0	3,1 ^{c)}	.
Dania	1,7	1,0	10	9	2,0	1,4	3,8	2,9	1,2	4,5	0,9	-1,1
Estonia.....	6,3	-1,0	6	-2	-1,5	-1,9	4,4	4,0	7,5	10,8	5,1	-2,6
Finlandia.....	4,5	2,4	4	7	2,8	3,6	6,8	6,3	1,7	4,7	3,6	-1,1
Francja.....	2,2	1,1	5	10	-37,2	-23,3	8,2	8,0	1,6	3,3	3,5	-3,7
Grecja	4,0	3,5	2	-4	-21,4	-23,0	8,2	.	2,9	4,7	0,5	-1,7 ^{c)}
Hiszpania.....	3,7	1,8	6	8	-58,1	-52,0	8,3	11,3	2,7	4,6	1,6	-7,0
Irlandia	6,0	-0,7	-6	-1	14,9	17,5	4,5	6,2	2,9	3,2	6,5	4,2 ^{c)}
Litwa	8,9	5,2	34	25	-3,1	-3,0	4,1	5,1	7,1	11,3	13,9	-3,5
Luksemburg.....	5,2	2,8	7	9	-2,4	-2,1	4,1	4,2	2,5	4,8	-2,0	6,8 ^{c)}
Łotwa.....	10,2	0,6	17	-1	-2,4	-3,0	6,1	6,5	11,5	14,7	3,9	-11,1
Malta	3,7	3,3	-11	3	-0,8	-0,6	6,4	5,7	0,9	4,9	.	.
Niderlandy	3,5	3,0	12	12	25,5	22,6	3,2	2,5	1,3	2,8 ^{c)}	3,6 ^{c)}	1,1 ^{c)}
Niemcy	2,5	1,7	7	8	116,9	114,9	8,3	7,2	2,7	3,0	6,2	1,8
Polska	6,7	6,0	19	20	-13,0	-10,3	9,2	6,7	2,7	4,1	8,8	0,0
Portugalia	1,9	0,7	5	11	-12,9	-10,3	8,1	7,5	2,0	3,2	1,4	-0,5
Republika Czeska .	6,0	4,6	21	19	3,2	2,0	5,1	4,3	2,8	6,4	7,4 ^{c)}	1,7 ^{c)}
Rumunia	6,0	.	19	16	-12,9	-11,5	6,3	.	6,1	7,3	4,3	1,5 ^{c)}
Słowacja	10,4	8,0	20	20	-0,7	-0,6	11,2	9,9	1,7	4,5	4,9	1,0 ^{c)}
Słowenia.....	6,8	5,1	11	15	-0,9	-0,4	4,6	4,2	3,6	5,6	8,0	-2,5 ^{c)}
Szwecja	2,7	0,9	8	9	8,2	8,4	6,0	5,9	1,6	4,2	4,5	-1,1
Węgry	1,1	1,7	12	11	0,1	-0,3	7,4	7,9	6,4	5,6	12,3	-1,3
Wielka Brytania....	3,0	1,5	0	-2	-72,7	-77,6	5,3	.	1,8	5,2	1,1	-3,4
Włochy	1,5	-0,1	6	6	-5,2	-5,5	6,2	.	1,7	3,9	3,5	-5,3

^{a)} Dane wyrównane sezonowo.

^{b)} Dane wyrównane dniami roboczymi.

^{c)} Prognoza.

Źródło: Eurostat – stan na 22.10.2008 r., GUS.